

САНХҮҮГИЙН
ЗОХИЦУУЛАХ
ХОРОО

САНХҮҮГИЙН САЛБАРЫН ТОЙМ

2021 ОН

АГУУЛГА

I. ХӨРӨНГИЙН ЗАХ ЗЭЭЛ

Санхүүгийн зах зээлийн төлөв

8

Хүртээмжтэй байдал

10

Бүтээгдэхүүн үйлчилгээ

12

Ашигт ажиллагаа

15

Тогтвортой байдал

17

Бодлого зохицуулалт

18

II. ДААТГАЛЫН ЗАХ ЗЭЭЛ

Санхүүгийн зах зээлийн төлөв

22

Хүртээмжтэй байдал

26

Бүтээгдэхүүн үйлчилгээ

29

Ашигт ажиллагаа

31

Тогтвортой байдал

32

Бодлого зохицуулалт

33

III. БАНК БУС САНХҮҮГИЙН БАЙГУУЛЛАГА

Санхүүгийн зах зээлийн төлөв

36

Хүртээмжтэй байдал

41

Бүтээгдэхүүн үйлчилгээ

44

Ашигт ажиллагаа

48

Тогтвортой байдал

50

Бодлого зохицуулалт

52

IV. ХАДГАЛАМЖ, ЗЭЭЛИЙН ХОРШОО

Санхүүгийн зах
зээлийн төлөв

56

Хүртээмжтэй
байдал

58

Бүтээгдэхүүн
үйлчилгээ

62

Ашигт
ажиллагаа

66

Тогтвортой
байдал

68

Бодлого
зохицуулалт

70

V. ЗЭЭЛИЙН БАТЛАН ДААЛТЫН САН

Санхүүгийн зах
зээлийн төлөв

74

Хүртээмжтэй
байдал

75

Бүтээгдэхүүн
үйлчилгээ

77

Ашигт
ажиллагаа

78

Тогтвортой
байдал

79

VI. ҮЛ ХӨДЛӨХ ЭД ХӨРӨНГӨ ЗУУЧЛАЛ

Салбарын
төлөв

82

Хүртээмжтэй
байдал

83

Бүтээгдэхүүн
үйлчилгээ

84

Бодлого
зохицуулалт

86

VII. ҮНЭТ МЕТАЛЛ, ҮНЭТ ЧУЛУУНЫ АРИЛЖАА ЭРХЛЭГЧ

Салбарын
төлөв

90

Хүртээмжтэй
байдал

91

Бүтээгдэхүүн
үйлчилгээ

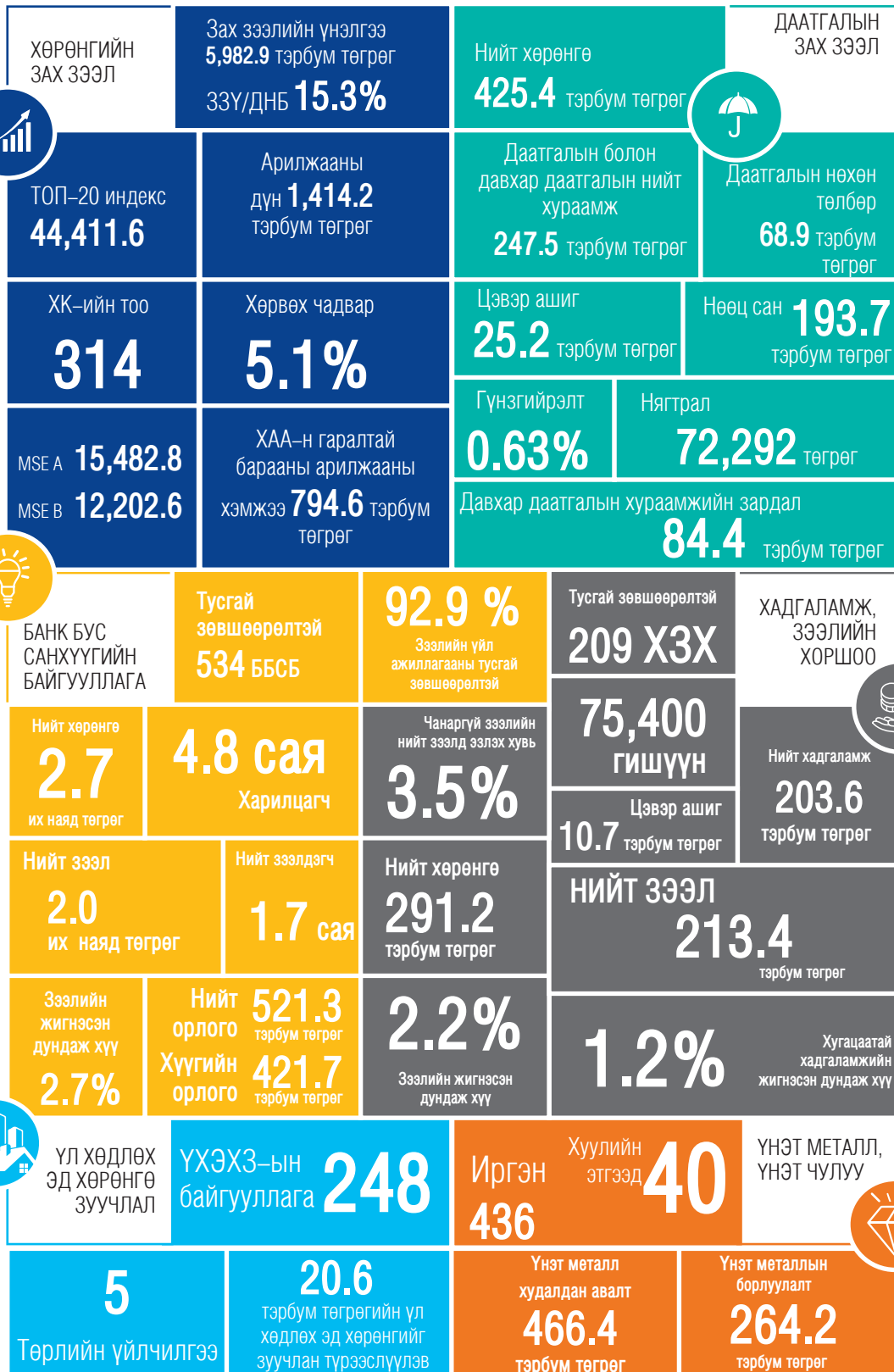
92

Бодлого
зохицуулалт

93

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ТАЙЛБАР

АНУ	Америкийн Нэгдсэн Улс	ХБНГУ	Холбооны Бүгд Найрамдах Герман Улс
АХБ	Азийн хөгжлийн банк	ХБҮЦ	Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас
ББСБ	Банк бус санхүүгийн байгууллага	ХОМК	Хөрөнгө оруулалтын менежментийн компани
БНХАУ	Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улс	ХОС	Хөрөнгө оруулалтын сан
БНСУ	Бүгд Найрамдах Солонгос Улс	ХХК	Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани
ДНБ	Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн	МАPIX	Монголын хөдөө аж ахуйн барааны үнийн индекс
ЗГҮЦ	Засгийн газрын үнэт цаас	ТӨХХК	Төрийн өмчит хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани
ЗЖДХ	Зээлийн жигнэсэн дундаж хүү	AFI	Alliance for Financial Inclusion / Санхүүгийн хүртээмжийн нийгэмлэг/
ЗЗҮ	Зах зээлийн үнэлгээ	ATM	Automated teller machine /Автомат теллер машин/
МИК	Монголын ипотекийн корпораци	ESG	Environmental, Social, Governance /Байгаль орчин, нийгэм, засаглал/
МХЗХҮХ	Монголын хадгаламж, зээлийн хоршооны үндэсний холбоо	JICA	Japan International Cooperation Agency /Японы олон улсын хамтын ажиллагааны байгууллага/
МХБ	“Монголын хөрөнгийн бирж” ХК	IAIS	International Association of Insurance Supervisors /Олон улсын даатгалын зохицуулагчдын холбоо/
МҮЦБ	“Монголын үнэт цаасны бирж” ХК	IPO	Initial public offering /Олон нийтэд хувьцаагаа санал болгох/
НҮБ	Нэгдсэн үндэсний байгууллага	FPO	Follow up on public offering /Нэмэлт хувьцаа гаргах/
СЗХ	Санхүүгийн зохицуулах хороо	MSE	Mongolian stock exchange /Монголын хөрөнгийн бирж/
ТДЦА	Татварын дараах цэвэр ашиг	UNEP FI	Нэгдсэн үндэсний байгууллагын Байгаль орчны хөтөлбөрийн санхүүжилтийн санаачилга
ТЗК	Тусгай зориулалтын компани		
ОУСК	Олон улсын санхүүгийн корпораци		
УУГ	Улсын үйлдвэрийн газар		
ҮХЭХЗ	Үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлал		
ҮЦК	Үнэт цаасны компани		
ҮЦТХТ	Үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжийн төв		
ХААБ	Хөдөө аж ахуйн бирж		
ХЖДХ	Хадгаламжийн жигнэсэн дундаж хүү		
ХЗХ	Хадгаламж, зээлийн хоршоо		
ХНХ	Хувь нийлүүлсэн хөрөнгө		
ХК	Хувьцаат компани		

ХӨРӨНГИЙН ЗАХ ЗЭЭЛ

Зах зээлийн үнэлгээ

5,982.9
тэрбум төгрөг

Санхүүгийн зах зээлийн төлөв

Дансны тоо
2,463,052

Хүртээмжтэй байдал

Нийт арилжааны дүн
1,414.2 тэрбум
төгрөг

Бүтээгдэхүүн үйлчилгээ

Ашигт ажиллагаа

ҮЦК-ийн хөрөнгө

127.5

тэрбум төгрөг

Тогтвортой байдал

ТОП-20 индексийн
хэлбэлзэл

6,733.5

Бодлого зохицуулалт

САНХҮҮГИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ТӨЛӨВ

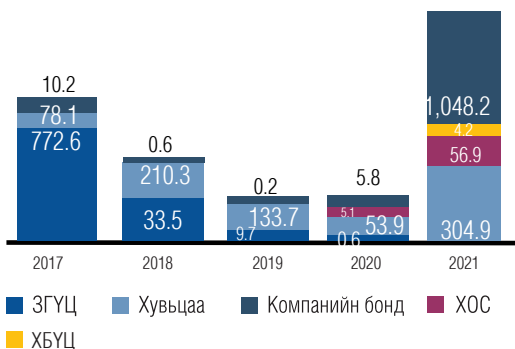

Үнэт цаасны зах зээлд нийт **579** зохицуулалттай этгээд, хувьцаат компани үйл ажиллагаа явуулж байна

Арилжаа эрхлэх 2	Төвлөрсөн хадгаламж, үнэт цаасны арилжааны төлбөрийн 1	Барьцаат үнэт цаасны хөрөнгийн багцын бүртгэл хянагч 1
ХОМК 31	Тооцооны 2 /давхардсан/	Кастодиан 3
Андеррайтерийн зөвшөөрөлтэй банк 2	Хөрөнгө итгэмжлэн удирдах 7	ХК 314
ҮЦК* 55	ХАА түүхий эдийн арилжаа эрхлэх 1	ХАА түүхий эдийн брокер 10
ҮЦЗЗ–д аудитын үйлчилгээ үзүүлэх 49	ҮЦЗЗ–д хөрөнгийн үнэлгээний үйлчилгээ үзүүлэх 22	ҮЦЗЗ–д хуулийн үйлчилгээ үзүүлэх 39
Хамтын хөрөнгө оруулалтын сан 2	Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас гаргагч 38 /ТЗК/	

*ҮЦК–д брокер, дилер, андеррайтер болон хөрөнгө оруулалтын зөвлөхийн үйл ажиллагаа эрхлэгч байгууллагыг хамаатуулна.

Үнэт цаасны арилжаа /тэрбум төгрөг/

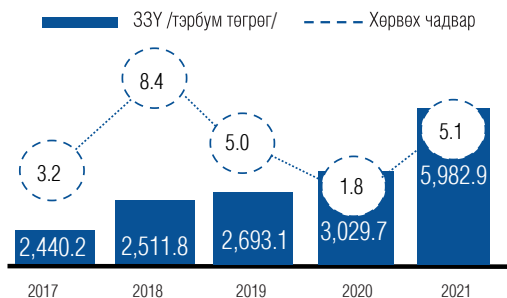

Үнэт цаасны зах зээлийн арилжаа

- 2021 онд нийт 1.4 их наяд төгрөгийн үнэт цаас зах зээлд арилжаалагдсан бөгөөд энэ нь 2020 оноос 21.6 дахин өссөн бол, 2017 оноос 64.3 хувиар өссөн.
- Нийт арилжааны 74.1 хувийг компанийн бондын, 4.0 хувийг хөрөнгө оруулалтын сангийн нэгж эрхийн, 0.3 хувийг хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаасны, 21.6 хувийг хувьцааны арилжаа тус тус эзэлж байна.

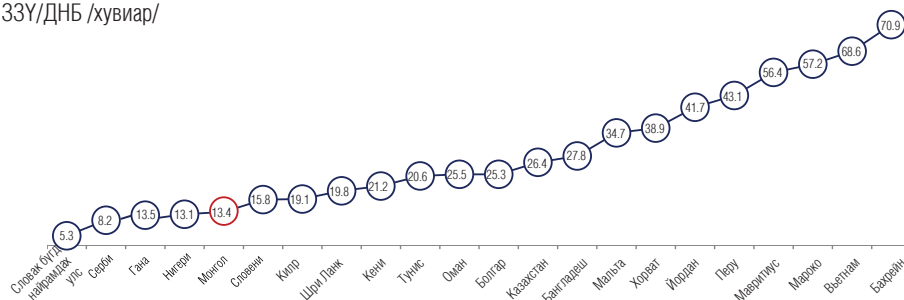
Зах зээлийн үнэлгээ болон хөрвөх чадвар

- Нийт зах зээлийн үнэлгээ өмнөх онтой харьцуулахад 97.5 хувиар өсөж 6.0 их наяд төгрөгт хүрсэн бол хөрвөх чадвар 3.3 пунктээр өсөж 5.1 хувьд хүрлээ.
- Хөрвөх чадвар нэмэгдэхэд хувьцааны арилжааны хэмжээ 251.0 тэрбум төгрөгөөр буюу 5.7 дахин өссөн нь голлон нөлөөлжээ.

/Хоёрдогч зах зээлийн арилжааны хөрвөх чадвар – 3.8%

ЗЗҮ/ДНБ /хувиар/

Монголын Үнэт цаасны зах зээлийн үнэлгээг ДНБ-д харьцуулсан дүнг FTSE жагсаалтад багтах frontier зах зээлийн улс орнуудтай харьцуулахад 5 дугаарт жагсаж байна. Энэ нь бусад ижил төстэй орнуудтай харьцуулахад харьцангуй доогуур үзүүлэлт юм.

ШИГТГЭЭ

FTSE-ээс 2021 оны 9 сарын 30-ны өдөр Монгол Улсыг хөгжиж буй зах зээлийн ангиллын "Ажиглалтын жагсаал" –д орууллаа.

ТОП 20 44,411.6

MSE A 15,482.8

MSE Б 12,202.6

Үнэт цаасны зах зээлийн индекс

- ТОП-20 Индекс өмнөх онтой харьцуулахад 25,125.8 нэгжээр буюу 130.3 хувиар өссөн.
- MSE A индекс өмнөх оноос 6,360.8 нэгжээр буюу 69.7 хувиар өссөн.
- MSE Б индекс өмнөх оноос 4,621.4 нэгжээр буюу 61.0 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна.

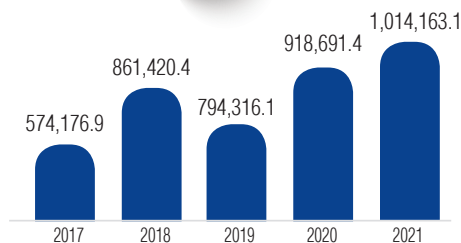

2021 оны байдлаар ХААБ-ээр нийт 794.6 тэрбум төгрөгийн бараа бүтээгдэхүүн арилжаалагдсан нь өмнөх оноос 305.9 тэрбум төгрөгөөр буюу 62.6 хувиар өссөн үзүүлэлт бөгөөд 5 төрлийн бүтээгдэхүүн арилжигджээ.

ХАА-н биржийн МАРИХ индекс

ХААБ-ээс тооцон гаргадаг Монголын хөдөө аж ахуйн индекс буюу МАРИХ 2021 онд 1,014,163.1 нэгжид хүрсэн нь өмнөх онтой харьцуулахад 95,471.7 нэгжээр буюу 10.4 хувиар, 2017 оны мөн үетэй харьцуулахад 76.6 хувиар тус тус өссөн.

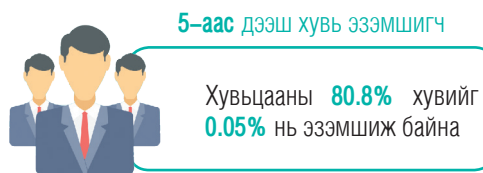
ХҮРТЭЭМЖТЭЙ БАЙДАЛ

ТОП-20 ИНДЕКСЭД БАГТАХ ХК-УУДЫН САЛБАРЫН АНГИЛАЛ /ЗЗҮ-ЭЭР/

ХУВЬЦААНЫ ТӨВЛӨРӨЛ

ТОП-20 индексэд ХК-уудын төвлөрлийг тооцож үзэхэд хэт төвлөрөлтэй буюу нийт хувьцааны 80.8 хувийг нийт хувьцаа эзэмшигчдийн 0.05 хувь нь эзэмшиж байна.

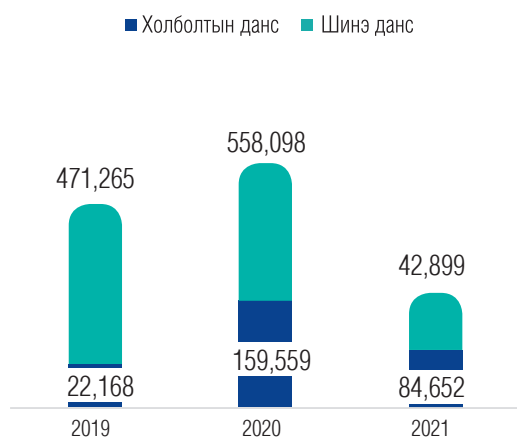
5-аас доош хувь эзэмшигч

Хувьцааны **19.0%** хувийг **99.95%** нь эзэмшиж байна

2018–2021 онд IPO гаргасан 14 компанийн төвлөрлийг тооцож үзэхэд хэт төвлөрөлтэй буюу нийт хувьцааны 74.3 хувийг нийт хувьцаа эзэмшигчдийн 0.05 хувь нь эзэмшиж байна.

НЭЭГДСЭН ДАНСНЫ ТОО

- 2021 онд 42,899 данс нээгдэж нийт дансны тоо 2,463,052-т хүрсэн бол 84,652 холболтын данс нээгдэж холболтын дансны тоо 464,076-т хүрлээ.
- 2020 онтой харьцуулахад нийт дансны тоо 3.2 хувиар нэмэгдсэн.

НИЙТ НЭЭГДСЭН ДАНСНЫ ТОО
/ӨССӨН ДҮНГЭЭР/

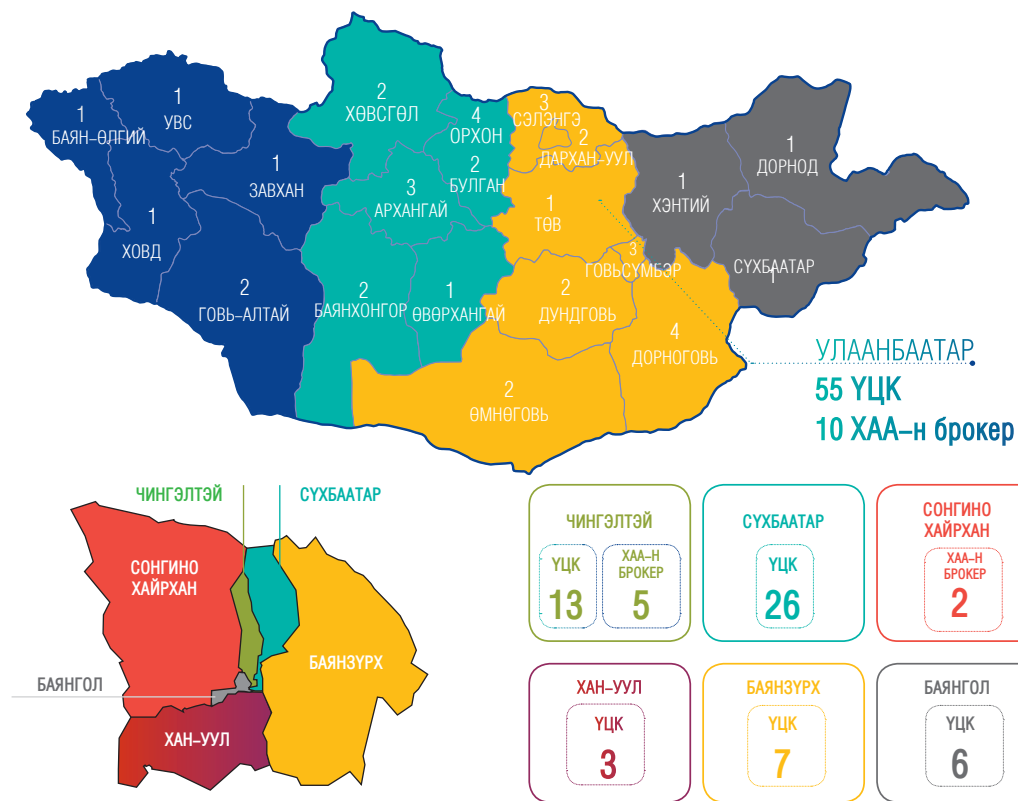
2,463,052

ҮЦТХТ–Д БҮРТГЭЛТЭЙ ҮНЭТ ЦААС

ҮЦК БОЛОН ХАА–Н БРОКЕРЫН КОМПАНИУДЫН БАЙРШИЛ

- 2021 онд нийт 55 ҮЦК болон тэдгээрийн 40 салбар үйл ажиллагаа явуулав.
- 2021 онд нийт 10 ХАА–н брокер үйл ажиллагаа явуулж байгаагийн 7 нь Улаанбаатар хотод, 3 нь орон нутагт байршиж байна.

САЛБАР ТӨЛӨӨЛӨГЧИД

БҮТЭЭГДЭХҮҮН, ҮЙЛЧИЛГЭЭ

ХУВЬЦААНЫ АРИЛЖАА

- 2021 онд нийт хувьцааны арилжаа 304.9 тэрбум төгрөгт хүрсэн нь 2017 онтой харьцуулахад 3.9 дахин, өмнөх онтой харьцуулахад 5.7 дахин тус тус өсжээ.

ЗГҮЦ–НЫ АРИЛЖАА

- 2021 онд ЗГҮЦ–ны арилжаа явагдаагүй. Зураглалд 2017–2020 оны ЗГҮЦ–ны арилжааг харууллаа.

КОМПАНИЙН ӨРИЙН ХЭРЭГСЛИЙН АРИЛЖАА

- 2021 онд компанийн бондын арилжаа 1,048.2 тэрбум төгрөгт хүрсэн нь 2017 оны мөн үетэй харьцуулахад 103.2 дахин, 2020 оны мөн үетэй харьцуулахад 180.1 дахин тус тус өсжээ.

ШИНЭ БҮТЭЭГДЭХҮҮН

- “Сэнтрал Экспресс Си Ви Эс” ХК нь нийт хувьцааныхаа 15.0 хувь буюу 119,966,060 ширхэг хувьцааг олон нийтэд санал болгож, үүний 50.0 хувь буюу 59,983,030 ширхгийг стратегийн хөрөнгө оруулагчдад, үлдсэн 50.0 хувийг тогтоосон үнийн аргаар буюу нэгж үнийг 208.0 төгрөгөөр санал болгож, нийт 28.7 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг амжилттай татан төвлөрүүлсэн.
- “Богд банк” хувьцаа гаргаж арилжааны банкуудаас анх удаа IPO хийлээ. Нийт хувьцааныхаа 20.0 хувь буюу 12,500,000 ширхэг хувьцааг стратегийн хөрөнгө оруулагчид болон олон нийтэд санал болгож, анхдагч зах зээлийн арилжаанд 1,243 хувь хүн, аж ахуй нэгж оролцож, нийт 31.8 тэрбум төгрөгийг татан төвлөрүүлээ.
- “Эрдэнэ Ресурс Девелопмент Корпорейшн”-ийн нэмэлтээр гаргасан 17.5 сая ширхэг хувьцааны хоёрдогч зах зээлийн арилжаа амжилттай явагдаж, нийт 14.2 тэрбум төгрөгийг татан төвлөрүүллээ.
- “ЭТТ бонд”-ын 3 транчийн арилжаа амжилттай зохион байгуулагдаж, нийт 692.5 тэрбум төгрөгийг татан төвлөрүүллээ.
- “Мобифинанс ББСБ” ХХК 12 сарын хугацаатай, жилийн 14 хувийн хүүтэй, нэг бүр нь 100,000.0 төгрөгийн нэрлэсэн үнэ бүхий 10,000 ширхэг нээлттэй бондыг анхдагч зах зээлд арилжаалж, нийт 1.0 тэрбум төгрөгийг татан төвлөрүүллээ.
- “ЛэндМН ББСБ” ХК-ийн хөтөлбөрийн хүрээнд гаргаж байгаа өрийн хэрэгслийн арилжааг амжилттай зохион байгуулж, нийт 7.5 тэрбум төгрөгийг амжилттай татан төвлөрүүлсэн.
- “Инвексдор ББСБ” ХК нь нийтэд санал болгон гаргахаар Санхүүгийн зохицуулах хороонд бүртгүүлсэн өрийн хэрэгслийг хэсэгчлэн гаргасан бөгөөд тайлант хугацаанд гурван транчийн анхдагч зах зээлийн арилжааг зохион байгуулж, нийт 20.0 тэрбум төгрөгийг амжилттай татан төвлөрүүлсэн.

ХӨРӨНГӨӨР БАТАЛГААЖСАН ҮНЭТ ЦААС

Орон сууцны санхүүжилтийн урт хугацааны тогтвортой тогтолцоог бий болгох зорилгоор 2013 оноос ипотекийн бага хүүтэйгээр орон сууцны зээлийг иргэдэд олгож эхэлсэн. Үүний хүрээнд хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаасыг үл хөдлөх хөрөнгийн зээлээр баталгаажуулж ирсэн бөгөөд 2021 оны байдлаар нийт 61,952 зээлдэгчийн 3.04 их наяд төгрөгийн баталгаат үнэт цаасны үлдэгдэлтэй байна.

Хөрөнгийн зах зээлийн оролцогчдын хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас гаргах сонирхол нэмэгдэж байгаа бөгөөд суурь хөрөнгийн төрөл нэмэгдсээр байна. Тухайлбал:

- Үүрэн телефоны операторын гаргасан хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас;
- Орон сууцны түрээсийн орлогод суурилсан хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас;
- Уул уурхайн бус экспорт болон жижиг, дунд үйлдвэрийн зээлээр баталгаажсан үнэт цаас;
- Банк бус санхүүгийн байгууллагуудын зээлээр баталгаажсан хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас /Анхны нээлттэй хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас/.

Түүнчлэн төрөөс авч хэрэгжүүлж буй бодлогын хүрээнд цар тахлын эрсдэлтэй нөхцөлд ажиллаж буй төрийн албан хаагчдад олгосон түрээслээд өмчлөх орон сууцны түрээсийн орлогоор баталгаажсан хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас, уул уурхайн бус экспорт болон жижиг, дунд үйлдвэрийн салбарт олгосон бага хүүтэй зээлээр баталгаажсан хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас зэрэг шинэ төрлийн хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цааснуудыг бүртгээд байна.

АРИЛЖААНЫ БҮТЭЦ /ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАГЧДААР/

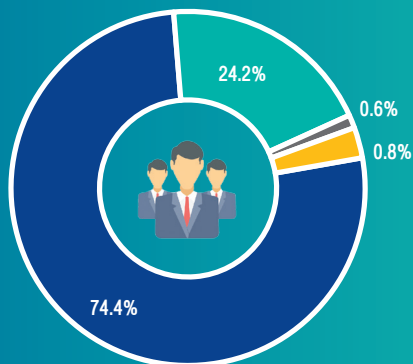
- Арилжаанд оролцогчдын дийлэнх хувийг дотоодын иргэн эзэлж байгаа бөгөөд 2021 оны байдлаар дотоодын иргэний хийсэн арилжааны гүйлгээ 24.2 хувийг, дотоодын ААН-ийн хийсэн арилжааны гүйлгээ 74.4 хувийг тус тус эзэлж байна. Харин гадаадын ААН-ийн хийсэн арилжааны гүйлгээ 0.8 хувийг, гадаадын иргэний хийсэн арилжааны гүйлгээ 0.6 хувийг тус тус эзэлж байна.

○ Дотоодын ААН, 74.4%

● Дотоодын иргэн, 24.2%

● Гадаадын ААН, 0.8%

○ Гадаадын иргэн, 0.6%

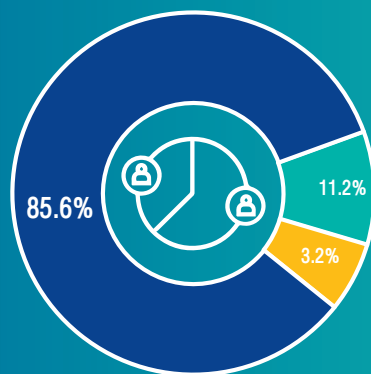
ХУВЬЦААНЫ ӨМЧИЙН БҮТЭЦ

- 2021 оны байдлаар Санхүүгийн зохицуулах хорооны үнэт цаасны бүртгэлд нийт 314 ХК бүртгэлтэй байна.
- Өмчийн бүтцийг задлан харвал нийт ХК-ийн 85.6 хувь нь хувийн өмчит, 11.2 хувь нь төрийн өмчит, 3.2 хувь нь төрийн өмчийн оролцоотой байна.

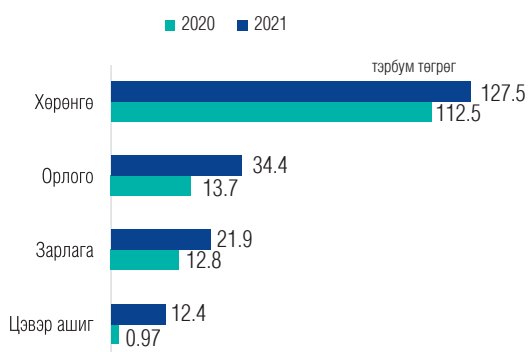
○ Хувийн өмчит 85.6%

● Төрийн өмчит 11.2%

● Төрийн өмчит оролцоотой 3.2%

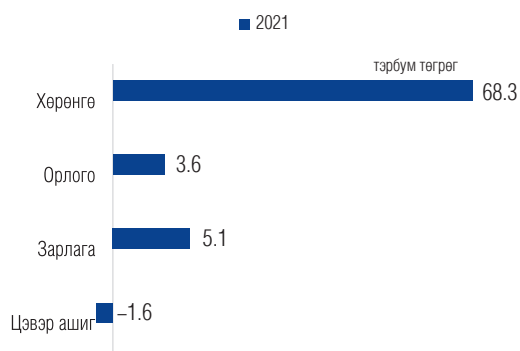
АШИГТ АЖИЛЛАГАА

ҮЦК-ИЙН АШИГТ АЖИЛЛАГАА

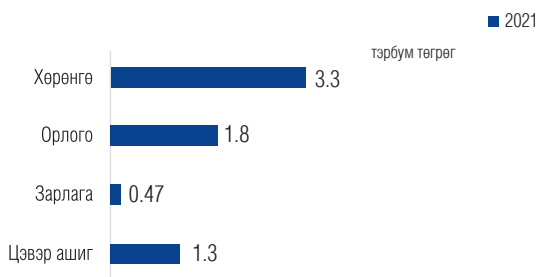
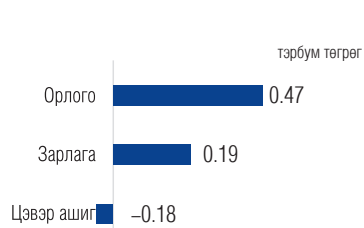
- ҮЦК-уудын нийт хөрөнгө 2021 онд 127.5 тэрбум төгрөгт хүрсэн нь өмнөх оноос 13.3 хувиар өссөн үзүүлэлт юм.
- 2020 онтой харьцуулахад орлого 20.7 тэрбум төгрөгөөр, зарлага 9.1 тэрбум төгрөгөөр тус тус өссөн ба 12.4 тэрбум төгрөгийн цэвэр ашигтай ажилласан байна.

ХОМК-ИЙН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

ҮЦК-ИЙН АШИГТ АЖИЛЛАГАА

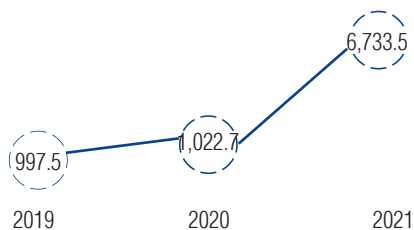
- ХОМК-уудын нийт хөрөнгө 2021 онд 68.3 тэрбум төгрөгт хүрлээ.
- Орлого 3.6 тэрбум төгрөг, зарлага 5.1 тэрбум төгрөг, цэвэр алдагдал 1.6 тэрбум төгрөгтэй байна.

ХААБ-ИЙН САНХҮҮГИЙН
ТАЙЛАНГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮДКАСТОДИОНЫ САНХҮҮГИЙН
ТАЙЛАНГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

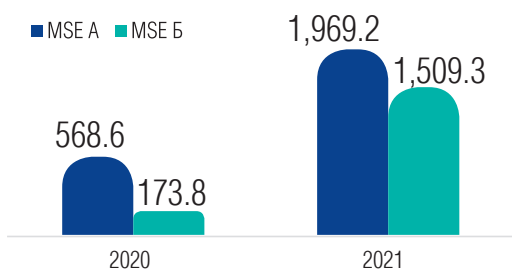
ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ

ТОП-20 ИНДЕКСИЙН ХЭЛБЭЛЗЭЛ

- Хувьцааны үнийн хэлбэлзлийг ТОП-20 индексийн хүрээнд тооцон гаргадаг ба түүний арифметик дунджаас хазайх стандарт хазайлтад суурилан тооцоход 4,948.1 нэгжээс 7422.2 нэгжийн хооронд хэлбэлзвэл эрт илрүүлэх дохиоллын системийн шар бүс буюу анхаарах цэг, 7422.2 нэгжээс дээш дүнгээр хэлбэлзвэл улаан бүс буюу эрсдэл өндөртэйг илтгэнэ. Хувьцааны үнийн хэлбэлзэл 2021 онд 6,733.5 нэгж байгаа нь эрсдэлийн шар бүс рүү орсныг харуулж байна.

■ MSE A ■ MSE Б

MSE А БОЛОН MSE Б ИНДЕКСИЙН ХЭЛБЭЛЗЭЛ

- Хувьцааны үнийн хэлбэлзлийг MSE А болон MSE Б индексүүдийн хувьд тооцож үзэхэд тайлант хугацаанд MSE А индексийн стандарт хазайлт 1,969.2 нэгж байгаа нь эрсдэлийн улаан бүс рүү, MSE Б индексийн хэлбэлзэл 1,509.3 нэгж байгаа нь эрсдэлийн шар бүс рүү орсныг тус тус харуулж байна.

IPO ХИЙСЭН МЭДЭЭЛЭЛ

- 2005 оноос 2021 онд нийт 26 компани IPO хийж нийт 200.2 тэрбум төгрөгийн хөрөнгийг анхдагч зах зээлээс татан төвлөрүүлсэн байна.

IPO

26

компани

200.2

тэрбум
төгрөг

FPO

9

компани

39.0

тэрбум
төгрөг

FPO ХИЙСЭН МЭДЭЭЛЭЛ

- Монголын анхны Follow on Public Offering (FPO) буюу нэмж хувьцаа гаргах замаар хөрөнгө татан төвлөрүүлэх арилжаа 2007 онд явагдаж байв.
- 2007 оноос хойш 2021 онд давхардсан тоогоор 9 компани 11 удаагийн арилжаагаар нийт 39.0 тэрбум төгрөгийн хөрөнгийг нэмэлт хувьцаа гаргах замаар татан төвлөрүүлжээ.

КОМПАНИЙН ӨРИЙН ХЭРЭГСЛИЙН АНХДАГЧ ЗАХ ЗЭЭЛИЙН АРИЛЖААНЫ МЭДЭЭЛЭЛ

- Монголд бондын анхдагч зах зээлийн арилжаа анх 2001 онд явагдаж байв. 2001 оноос хойш 2021 он хүртэл давхардсан тоогоор 18 компани 29 удаагийн арилжаагаар нийт 751.6 тэрбум төгрөгийн хөрөнгийг татан төвлөрүүллээ.

БОНД

18

компани

751.6

тэрбум
төгрөг

БОДЛОГО ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ОРЧИН

ГАДААД ХАМТЫН АЖИЛЛАГАА

- о **Тогтвортой санхүүжилтын холбоо /ТоС холбоо/**-той Монгол Улсын санхүүгийн салбар, хөрөнгийн зах зээлийг тогтвортой, ногоон хөгжлийн үзэл баримтлалтай уялдуулан хөгжүүлэх зорилгоор Санхүүгийн зохицуулах хороо, Монголын тогтвортой санхүүжилтийн хөгжлийн холбоо харилцан ойлголцлын санамж бичгийг 2021 оны 11 дүгээр сарын 25-ны өдөр байгуулсан. Энэхүү санамж бичгийн хүрээнд хоёр тал хөрөнгийн зах зээлд байгаль орчин, нийгмийн эрсдэлийг бууруулах, уур амьсгалын өөрчлөлтийг багасгах, дасан зохицох, “Тогтвортой хөгжлийн зорилтууд 2030”-ын хүрээнд хийх үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, стратегийг төр, хувийн хэвшлийн түншлэлд үндэслэн боловсруулах, “Монгол Улсын Тогтвортой санхүүжилтийн зорилт”-уудын санхүүжилтийн таксономийг НҮБ-ын хөгжлийн хөтөлбөр болон холбогдох талуудын саналыг тусган хамтран боловсруулахаар төлөвлөж байна.
- о Олон Улсын Санхүүгийн Корпораци (ОУСК)-тай Ногоон санхүүжилтийн зах зээлийг хөгжүүлэх, Нийлүүлэлтийн сүлжээний санхүүжилтийн зах зээлийг хөгжүүлэх төслүүдийг хамтран хэрэгжүүлэхээр 2020 оны 5 дугаар сарын 15-ны өдөр “Харилцан ойлголцлын санамж бичиг”-ийг байгуулсан. Санамж бичгийн хүрээнд Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2021 оны 6 дугаар сарын 11-ний өдрийн 226 дугаар тогтоолоор баталсан “Компанийн өрийн хэрэгслийн бүртгэлийн журам”-д “Ногоон бонд”-ын зохицуулалтыг нэмж тусган баталсан. Санхүүгийн зохицуулах хорооноос ОУСК болон ТоС холбоотой хамтран ногоон бонд гаргах ажиллагаа, зохицуулалтын талаар мэдээлэл өгөх “Ногоон бондын вебинар”-ыг мэргэжлийн оролцогчдын дунд 2021.10.21-ний өдөр зохион байгуулсан.
- о Японы Олон улсын хамтын ажиллагааны байгууллага /ЖАЙКА/-тай хамтран хэрэгжүүлж буй “Монгол Улсын хөрөнгийн зах зээлийн чадавхыг бэхжүүлэх II үе шатны төсөл”-ийн хүрээнд компанийн бондын зах зээлийг хөгжүүлэх, зохицуулалтын орчныг боловсронгуй болгох чиглэлээр төслийн холбогдох төлөөлөгчид, зөвлөхүүдтэй хамтран ажиллаж дараах үр дүнд хүрээд байна. Үүнд:

 - 1/ “Биржийн бус зах зээлийн үйл ажиллагааны журам”-ын төслийг боловсруулж, Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2020 оны 995 дугаар тогтоолоор баталсан бөгөөд үүний дагуу “Монголын үнэт цаасны арилжаа эрхлэгчдийн холбоо” нь биржийн бус зах зээлийг удирдан зохион байгуулах үүрэг хүлээсэн бөгөөд ЖАЙКА-ийн зөвлөхүүдийн санал зөвлөмжийн дагуу МҮЦАЭХ-ноос биржийн бус зах зээлийн нарийвчилсан харилцааг зохицуулсан журмуудыг боловсруулж, улмаар Санхүүгийн зохицуулах хорооны даргын 2021 оны 7 дугаар сарын 1-ний өдрийн 168 дугаар тушаалаар батламжилсан.
 - 2/ “Компанийн өрийн хэрэгслийн бүртгэлийн журам”-ыг боловсруулж, Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2021 оны 6 дугаар сарын 11-ний өдрийн 226 дугаар тогтоолоор батлуулсан бөгөөд улмаар захиргааны хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн санд 2021 оны 6 дугаар сарын 25-ны өдрийн 5334 дугаарт бүртгүүлсэн.
 - 3/ “Монгол Улсын биржийн бус зах зээл – Шинэ зах зээл, шинэ боломж” брошюрыг хамтран боловсруулав.
 - 4/ “Монголын хөрөнгийн зах зээлийн мэргэжилтнүүдийн сурах бичиг”-ийг хамтран боловсруулав.
 - 5/ “Биржийн бус зах зээл”-ийн тухай семинарыг “ЖАЙКА”, “МҮЦАЭХ”-той хамтран 2021 оны 9 дүгээр сарын 17-ны өдөр олон нийтэд нээлттэй зохион байгуулсан бөгөөд уг семинарын хүрээнд биржийн бус зах зээлийн талаарх ерөнхий ойлголт, олон улсын туршлага, Монгол Улсын биржийн бус зах зээлийн зохицуулалтын орчин, холбогдох дүрэм, журам, арилжааны системийн талаарх мэдээлэл хүргэлээ.

ХУУЛЬ, ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

1. Банкны салбарын реформын хүрээнд

o Монголбанкны Ерөнхийлөгч, Санхүүгийн зохицуулах хорооны даргын 2021 оны 2 дугаар сарын 10-ны өдрийн А-50/53 дугаар хамтарсан тушаалаар ажлын хэсэг байгуулагдсан. Тус ажлын хэсгээс “Банкийг хувьцаат компани хэлбэртэйгээр өөрчлөн байгуулах, хувьцаа эзэмшигчдийн бүтэц, хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээг өөрчлөх төлөвлөгөө боловсруулах, хэрэгжүүлэх, тайлагнах, хянах түр журам”-ыг боловсруулж, Монголбанкны Ерөнхийлөгч, Санхүүгийн зохицуулах хорооны даргын 2021 оны 3 дугаар сарын 26-ны өдрийн А-90/85 дугаар хамтарсан тушаалаар батлуулсан.

- o Мөн Банкны тухай хуулийн 36 дугаар зүйлийн 36.11-д заасан “Хувьцаат компани хэлбэртэй банкны хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээ, хувьцаа эзэмшигчдийн бүтэцэд өөрчлөлт оруулах зөвшөөрлийн журам”-ыг Монголбанкны Ерөнхийлөгч, Санхүүгийн зохицуулах хорооны даргын 2021 оны 10 дугаар сарын 05-ны өдрийн А-262/262 дугаар хамтарсан тушаалаар батлуулсан.

2. Биржийн бус зах зээлийн эрх зүйн орчны шинэчлэлийн хүрээнд

- o Санхүүгийн зохицуулах хорооноос “Биржийн бус зах зээлийн үйл ажиллагааны журам”-ыг баталснаар Монгол Улсад анх удаа үнэт цаас гаргагч компаниудаас арилжаа эрхлэх байгууллагын үнэт цаасны бүртгэлийн өндөр шалгуурыг хангахгүйгээр биржийн бус зах зээлд түргэвчилсэн, шуурхай байдлаар компанийн өрийн хэрэгслийг гаргаж, урт хугацааны санхүүжилт татах зохицуулалтын орчин бүрдсэн ба Монголын үнэт цаасны арилжаа эрхлэгчдийн холбоо /МҮЦАЭХ/-ноос биржийн бус арилжааны платформыг нэвтрүүлснээр хувийн хэвшлээс банкны зээлийн бүтээгдэхүүнтэй өрсөлдөхөц бүтээгдэхүүн болох компанийн бондыг 2021 оны 9 дүгээр сараас амжилттай гаргаж эхэлсэн.
- o Мөн Инновацийн тухай хуулийн 121 дэх заалтын дагуу “Биржийн бус зах зээлийн үйл ажиллагааны журам”-д холбогдох нэмэлт, өөрчлөлтийг тусган баталсан нь цаашид гарааны компани хувьцаагаа биржийн бус зах зээлд олон нийтэд санал болгон гаргах боломжтой боллоо.

3. Хувьцаа болон компанийн бондын зохицуулалтын шинэчлэлийн хүрээнд

- o Санхүүгийн зохицуулах хорооноос 2021 оны 6 дугаар сарын 11-ний өдрийн хуралдаанаар “Үнэт цаасны бүртгэлийн журам”, “Компанийн өрийн хэрэгслийн бүртгэлийн журам”-ыг тус тус олон улсын жишигт нийцүүлэн баталж, нийтэд санал болгох ажиллагааг андеррайтерийн компаниар дамжуулан зохион байгуулах, уг ажиллагааг хялбар, шуурхай болгох, андеррайтерийн чиг үүрэг, хариуцлагыг нэмэгдүүлэх хүрээнд хувьцааны үнийг тогтворжуулах, нийтэд санал болгох үнэт цаасны үнийг тогтоох зохицуулалтыг шинэртусгаж, үнэт цаас гаргагчийн мэдээллийн ил тод байдал, компанийн засаглалыг сайжруулснаас гадна үнэт цаасны зах зээлд оролцогчдод хөндлөнгийн үйлчилгээ үзүүлэх хууль, аудит, хөрөнгийн үнэлгээний компаниудад тавигдах шалгуурыг өсгөж, Монгол Улсад анх удаа “ногоон бонд”-ыг аж ахуй нэгжүүд гаргах эрх зүйн зохицуулалтын орчинг бүрдүүлсэн.

4. Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн нэмэлт, өөрчлөлт хийх ажлын хүрээнд

- o Хөрөнгийн зах зээлийн эрх зүйн зохицуулалтын орчныг сайжруулах, олон улсын чиг хандлагад нийцүүлэх хүрээнд Сангийн сайдын 2021 оны 52 дугаар тушаалаар байгуулсан “Хөрөнгийн зах зээлийн холбогдох хууль эрх зүйн орчинд шаардлагатай нэмэлт, өөрчлөлт оруулах үүрэг бүхий” ажлын хэсгээс салбарын гол хуулиуд болох Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хууль, Хөрөнгө оруулалтын сангийн тухай хууль болон Компанийн тухай хуульд нэн шаардлагатай байгаа нэмэлт, өөрчлөлтүүдийг тусгаж, дээрх хуулийн төслүүдийг 2022 оны Улсын Их Хурлын намрын нэгдсэн чуулганаар хэлэлцүүлэхээр ажиллаж байна.

5. Журмыг шинэчлэн, найруулж хөрөнгийн зах зээлийн бодлогын орчинг боловсронгуй болгох ажлын хүрээнд

- o Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг дагалдуулан Хөрөнгө оруулалтын сангийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулсан. Уг төслөөр хөрөнгө оруулалтын сангийн хуулийн этгээдийн хэлбэрийг өргөтгөж гэрээний буюу хуулийн этгээдийн эрхгүй хэлбэрээр хувийн хөрөнгө оруулалтын санг үүсгэн байгуулах, биржээр арилжаалагддаг сантай холбоотой зохицуулалтыг шинээр тусгасан. Мөн хөрөнгө оруулалтын сангийн хөрөнгө оруулах хэрэгслийн нэр төрлийг нэмэгдүүлэх чиглэлээр хөрөнгө оруулалтын сан бусад сангийн нэгж эрхэд хөрөнгө оруулалт хийх сангийн сан зохицуулалт оруулж өгсөн.
- o Дээрх ажлын хүрээнд Хөрөнгө оруулалтын менежментийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийн болон үйл ажиллагааны журмын төсөл, “Хөрөнгө оруулалтын сангийн тусгай зөвшөөрлийн болон үйл ажиллагааны журам”-ын төслийг боловсруулж, Захиргааны ерөнхий хуульд заасны дагуу 2021 оны 11 дүгээр сарын 12-ны өдөр Санхүүгийн зохицуулах хорооны цахим хуудсанд байршуулан олон нийт болон мэргэжлийн байгууллагуудаас холбогдох саналыг авч шаардлагатай тохиолдолд тусгах ажлыг хийж байна.

ДААТГАЛЫН ЗАХ ЗЭЭЛ

Нийт хөрөнгө

425.4 тэрбум төгрөг

Хөрөнгийн өсөлт 11.3%

Санхүүгийн зах зээлийн төлөв

Даатгалын нягтрал

72,292 төгрөг

Нягтралын өсөлт
18.3%

Хүртээмжтэй байдал

Зуучилсан даатгалын
болон давхар даатгалын
хураамж

68.4 тэрбум төгрөг

Бүтээгдэхүүн үйлчилгээ

Ашигт ажиллагаа

Цэвэр ашиг
25.2
тэрбум төгрөг

Тогтвортой байдал

Давхар даатгалын
хураамжийн зардал
34.1%

Бодлого зохицуулалт

САНХҮҮГИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ТӨЛӨВ

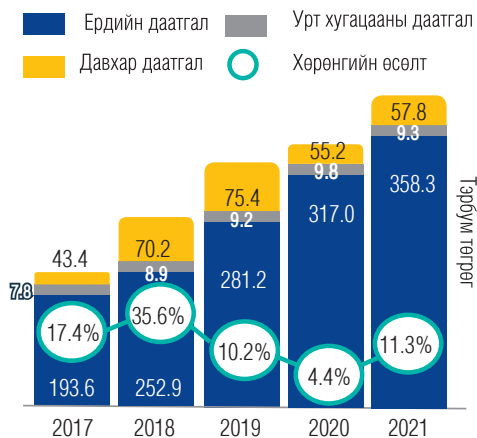
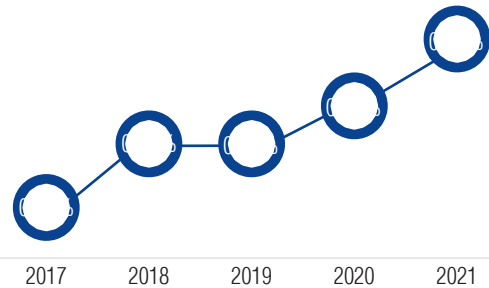
ДААТГАЛЫН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН БҮТЭЦ

Санхүүгийн зохицуулах хорооноос олгосон тусгай зөвшөөрөл, зөвшөөрөл, эрхийн үндсэн дээр тайлант үед нийт 322 даатгалын компани, зуучлагч, хохирол үнэлэгч, аудитын компани, актуарч, аудитор мөн 2403 даатгалын төлөөлөгч үйл ажиллагаа эрхэлж байна.

ДААТГАЛЫН ГҮНЗГИЙРЭЛТ

- Урьдчилсан тооцооллоор 2021 онд даатгалын гүнзгийрэлт 0.63 хувьд хүрч өнгөрсөн онтой харьцуулахад 0.06 хувиар, 2017 онтой харьцуулахад 0.1 хувиар тус тус өссөн байна.

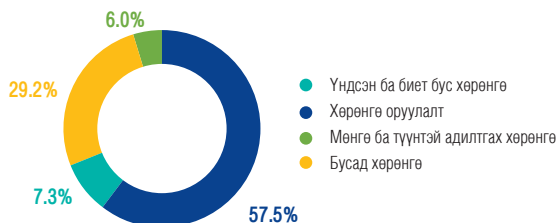

ДААТГАЛЫН КОМПАНИУДЫН НИЙТ ХӨРӨНГӨ

- Тайлант онд нийт хөрөнгийн хэмжээ 2020 оноос 11.3 хувиар өсөж 425.4 тэрбум төгрөгт хүрсэн бол 2017 оноос 73.8 хувиар өсжээ.
- Ердийн даатгалын компаниудын нийт хөрөнгийн хэмжээ бусад даатгалын төрөлтэй харьцуулахад өмнөх оноос 13.0 хувиар өсөж 358.3 тэрбум төгрөг хүрч, салбарын нийт хөрөнгийн 84.2 хувийг эзэлж байна.
- Давхар даатгалын компаниудын нийт хөрөнгө өмнөх онтой харьцуулахад 4.7 хувиар өсөж, 57.8 тэрбум төгрөг хүрсэн нь салбарын нийт хөрөнгийн 13.6 хувийг эзэлж байна.
- Урт хугацааны даатгалын компанийн нийт хөрөнгийн хэмжээ өмнөх оноос 5.1 хувиар буурч, 9.3 тэрбум төгрөгт хүрч, салбарын 2.2 хувийг эзэлж байна.

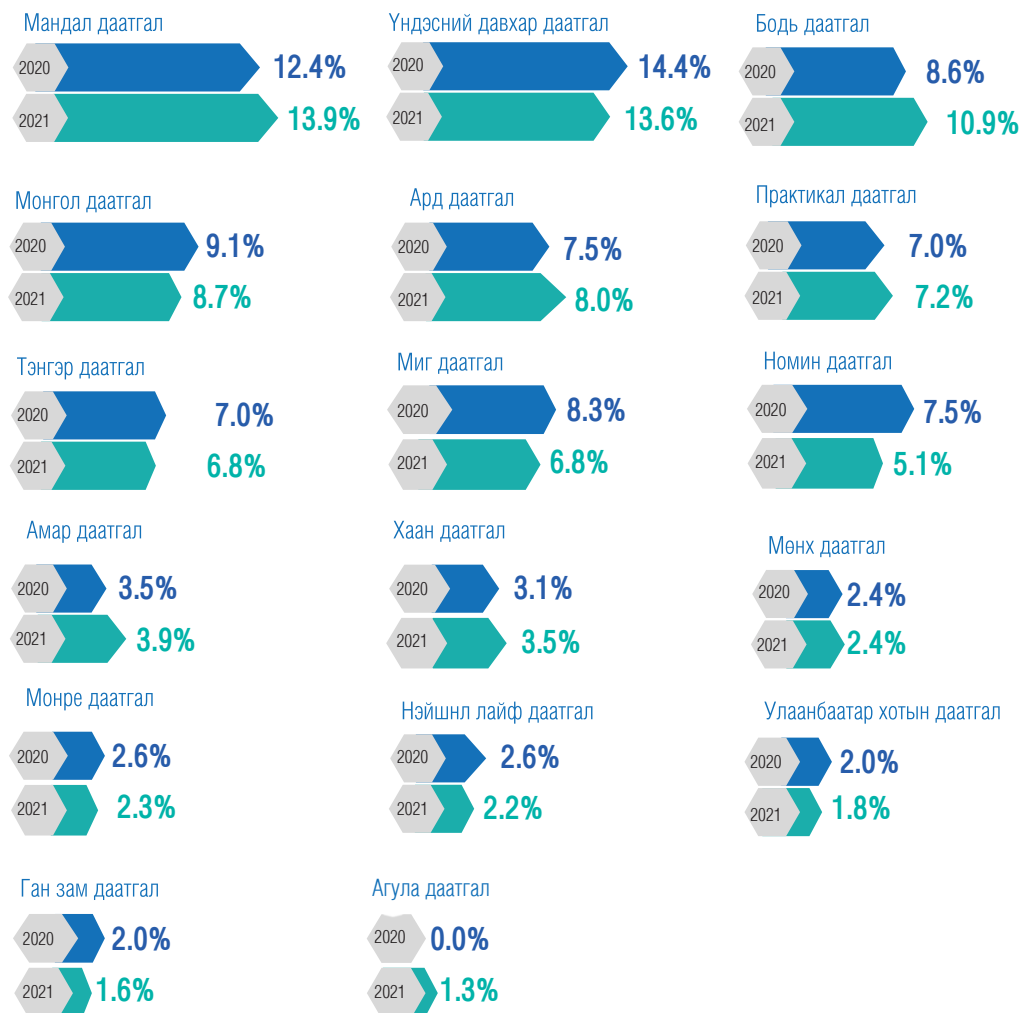
ЗАХ ЗЭЭЛД ЭЗЛЭХ БҮТЭЦ /НИЙТ ХӨРӨНГӨӨР/

Даатгалын компаниудын нийт хөрөнгийн бүтцийг авч үзвэл 25.4 тэрбум төгрөг буюу 6.0 хувийг мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө, 244.6 тэрбум төгрөг буюу 57.5 хувийг хөрөнгө оруулалт, 31.0 тэрбум төгрөг буюу 7.3 хувийг үндсэн ба биет бус хөрөнгө /цэвэр дүн/, 124.4 тэрбум төгрөг буюу 29.2 хувийг бусад хөрөнгө тус тус бүрдүүлж байна.

Даатгалын компаниудыг нийт хөрөнгөд эзэлж буй хувиар нь авч үзвэл 9 хувиас дээш хувийг 3 даатгалын, 6–9 хувийг 5 даатгалын, 3–6 хувийг 3 даатгалын, 3 хувиас доош хувийг 6 даатгалын компани бүрдүүлж байна.

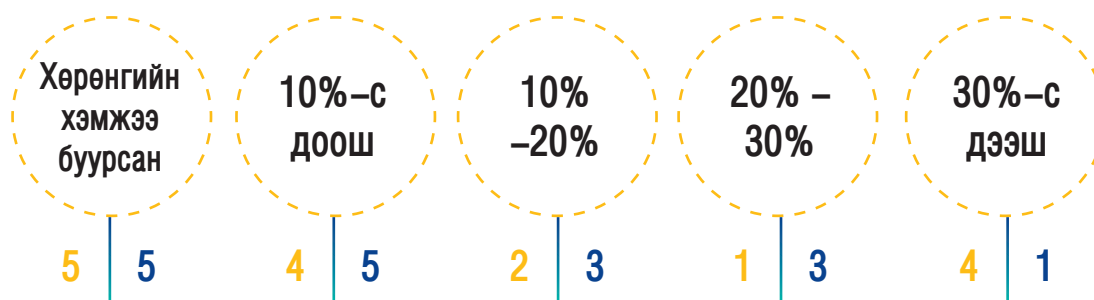
Даатгалын болон давхар даатгалын компаниудын нийт хөрөнгөд эзлэх хувь

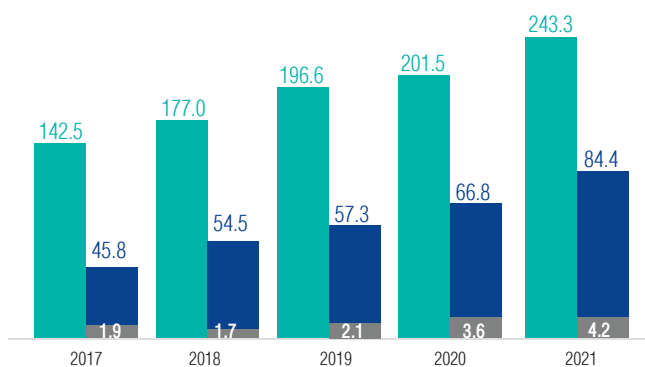
ДААТГАЛЫН КОМПАНИЙН ХӨРӨНГИЙН ӨСӨЛТИЙН ТАРХАЛТ

Нийт даатгалын компаниудын хөрөнгийн дундаж өсөлт 2020 онд 6.5 хувь байсан бол тайлант онд 8.6 хувьтай байна. Харин хөрөнгийн өсөлтөөр бүлэглэвэл 30 хувиас дээш өсөлттэй 1, 20–30 хувийн өсөлттэй 3, 10–20 хувийн өсөлттэй 3, 10 хувиас доош өсөлттэй 5 компани, хөрөнгийн хэмжээ буурсан 5 даатгалын компани байна.

2019–2020 / 2020–2021

- Ердийн болон урт хугацааны даатгалын нийт хураамж
- Ердийн болон урт хугацааны даатгалын давхар даатгалын хураамж
- Дотоодын давхар даатгалын компанийн нийт хураамж

НИЙТ ХУРААМЖ

- Ердийн болон урт хугацааны даатгалын компаниуд 2021 онд нийт 243.3 тэрбум төгрөгийн даатгалын хураамжийг төвлөрүүлжээ. **Үүнээс:** ердийн даатгалын компаниуд 241.5 тэрбум төгрөг буюу 99.3 хувь, урт хугацааны даатгалын компани 1.8 тэрбум төгрөг буюу 0.7 хувийг бүрдүүлжээ.
- Нийт 84.4 тэрбум төгрөгийг давхар даатгалын хураамжид зарцуулсны 4.2 тэрбум төгрөг буюу 4.9 хувийг дотоодын давхар даатгагчид төлжээ.
- 2021 онд ердийн болон урт хугацааны даатгалын нийт хураамж өмнөх онтой харьцуулахад 20.7 хувиар, 2017 онтой харьцуулахад 70.7 хувиар тус тус өссөн үзүүлэлттэй байна.

ДААТГАЛЫН БОЛОН ДАВХАР ДААТГАЛЫН НӨХӨН ТӨЛБӨР

- Даатгалын компаниудын нийт нөхөн төлбөрийн зардал 2021 онд 68.9 тэрбум төгрөгт хүрч, өнгөрсөн онтой харьцуулахад нөхөн төлбөрийн зардал 15.2 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна. Харин 2017 онтой харьцуулахад 52.3 хувиар өсжээ.
- Үүнээс ердийн даатгалын компаниудын нөхөн төлбөр 97.5 хувийг бүрдүүлжээ.
- Тайлант онд давхар даатгагчийн хариуцсан нөхөн төлбөрийн хэмжээ 16.9 хувиар буурч 4.9 тэрбум төгрөгт хүрсэн байна.

НӨӨЦ САН

- Даатгалын салбарын нийт нөөц сангийн хэмжээ өнгөрсөн оноос 11.6 хувиар өсөж 193.7 тэрбум төгрөгт хүрсэн.
- Тайлант онд ердийн даатгалын компаниудын нийт нөөц сангийн хэмжээ өнгөрсөн онтой харьцуулахад 13.7 хувиар өсөж 163.8 тэрбум төгрөг, урт хугацааны даатгалын компанийн нөөц сан 14.9 хувиар буурч 2.4 тэрбум төгрөг, давхар даатгалын компанийн нөөц сан 3.4 хувиар өсөж 27.5 тэрбум төгрөг болов.

193.7
Тэрбум төгрөг
2021

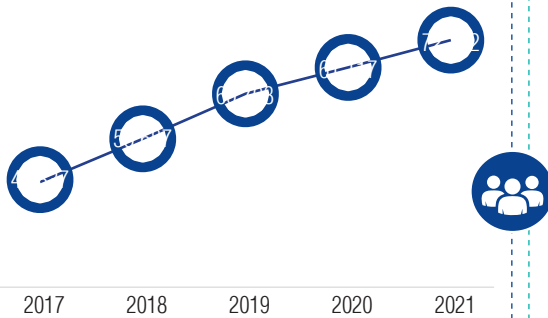
173.5
Тэрбум төгрөг
2020

ХҮРТЭЭМЖТЭЙ БАЙДАЛ

ДААТГАЛЫН НЯГТРАЛ

Даатгалын нягтралын үзүүлэлт буюу нэг хүнд ногдох хураамжийн орлогын харьцаа нь салбарын хүртээмж, эрэлтийг илэрхийлдэг.

- Даатгалын нягтрал 2021 онд 72,292 төгрөг болж 2020 онтой харьцуулахад 18.3 хувиар, 2017 онтой харьцуулахад 61.2 хувиар тус тус өссөн байна.
- Даатгалын нягтралыг ангиллаар авч үзвэл, нэг хүнд ногдох ердийн даатгалын хураамж 18.3 хувиар өсөж 71,759 төгрөг болсон бол урт хугацааны даатгалын хураамж 18.7 хувиар өсөж 532 төгрөгт хүрсэн байна.

ДААТГАЛЫН ГЭРЭЭНИЙ ТОО

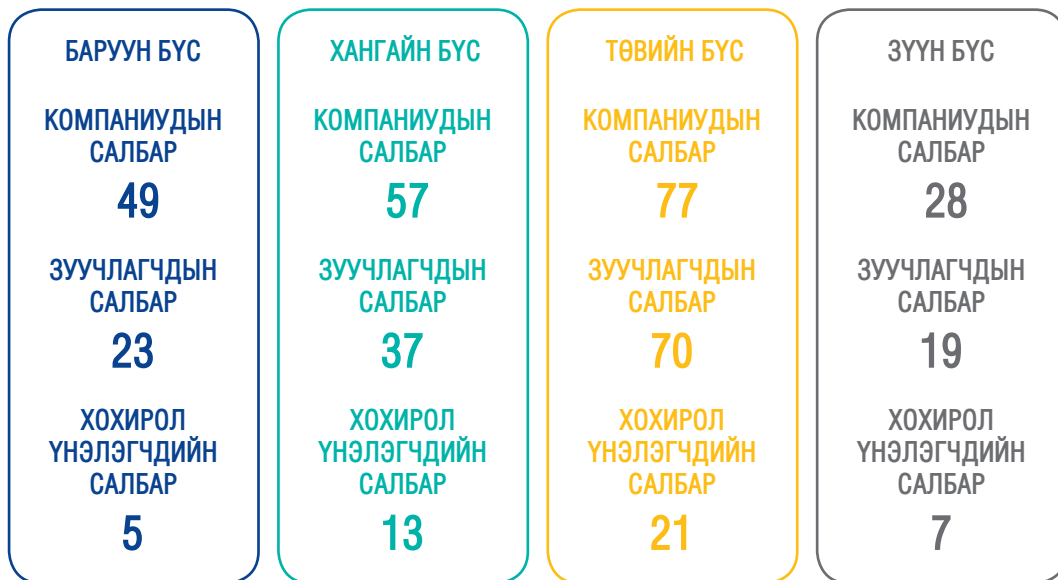
2021 оны байдлаар нийт 1,210,619 даатгалын гэрээ байгуулагдсан байна. Үүнээс 82.8 хувь нь буюу 1,002,249 хувь хүнтэй байгуулсан даатгалын гэрээ 17.2 хувь буюу 208,370 хуулийн этгээдтэй байгуулсан даатгалын гэрээ байв.

ХУВЬ ХҮН **1,002,249**

ХУУЛИЙН
ЭТГЭЭД **208,370**

Даатгалын үйлчилгээний хүртээмжийг илэрхийлэгч өөр нэгэн үзүүлэлт нь даатгалын компанийн салбар, зуучлагчдын тоо юм. Даатгалын компани, зуучлагч, хохирол үнэлэгч компаниудын нийт 2191 салбар, төлөөлөгчийн газар 21 аймагт байршиж байна. Эдгээр салбарыг бүсээр ангилбал хангайн бүсэд хамгийн их буюу 698, төвийн бүсэд 650, баруун бүсэд 560, зүүн бүсэд хамгийн бага буюу 283 салбар, төлөөлөгчийн газар тус тус үйл ажиллагаа явуулж байна.

ТӨЛӨӨЛӨГЧИД

483

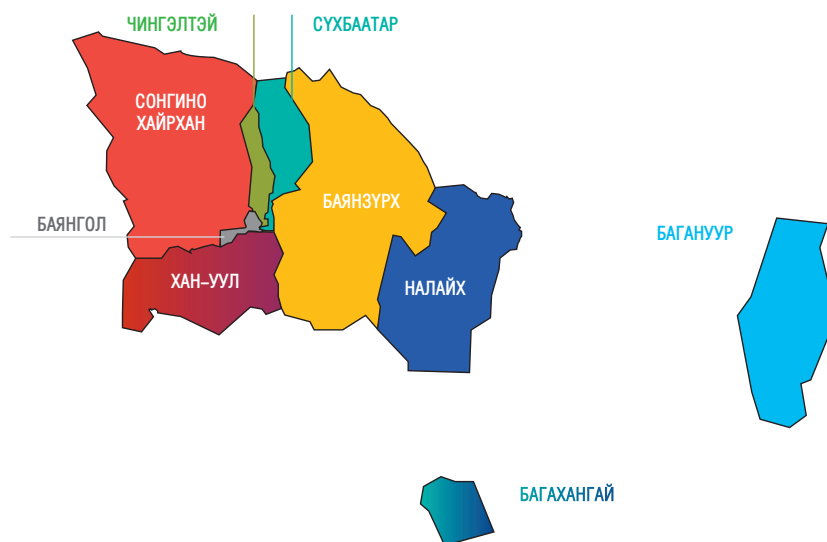
591

482

229

САЛБАР ТӨЛӨӨЛӨГЧ

- Тайлант онд Улаанбаатар хотод нийт даатгалын компанийн 48, даатгалын зуучлагчийн 194, хохирол үнэлэгчийн 41 салбар Санхүүгийн зохицуулах хороонд бүртгэлтэй байна.
- Эдгээрийг дүүргээр ангилан үзвэл салбар нэгжийн 92.6 хувь нь төвийн 6 дүүрэгт төвлөрчээ.
- Түүнчлэн Санхүүгийн зохицуулах хороонд бүртгэлтэй даатгалын компанийн төлөөлөгчийн газар 12 байгаагаас БНХАУ-д нэг төлөөлөгчийн газар байна.

	СОНГИНО ХАЙРХАН	ЧИНГЭЛТЭЙ	СҮХБААТАР	БАЯНЗҮРХ
ДААТГАГЧ	4	9	11	5
ЗУУЧЛАГЧ	14	37	45	32
ХОХИРОЛ ҮНЭЛЭГЧ	9	4	8	9
	ХАН-УУЛ	БАЯНГОЛ	НАЛАЙХ	БАГАНУУР
ДААТГАГЧ	3	4	3	8
ЗУУЧЛАГЧ	30	28	4	4
ХОХИРОЛ ҮНЭЛЭГЧ	3	7	0	1
	БАГАХАНГАЙ			
ДААТГАГЧ	1			
ЗУУЧЛАГЧ	0			
ХОХИРОЛ ҮНЭЛЭГЧ	0			

БҮТЭЭГДЭХҮҮН ҮЙЛЧИЛГЭЭ

624
Давхардсан даатгалын бүтээгдэхүүний тоо

23
Даатгалын хэлбэр

- Erdийн болон урт хугацааны даатгалын нийт 23 хэлбэрээс “Жолоочийн хариуцлагын албан журмын даатгал”-аас бусад нь сайн дурын даатгалын хэлбэр юм.
- Давхардсан даатгалын бүтээгдэхүүний тоо 2020 онтой харьцуулахад 8 бүтээгдэхүүнээр хасагдаж 624 болов. Энэ нь 2017 онтой харьцуулахад 64 бүтээгдэхүүн нэмэгдсэн байгаа юм.

Даатгалын нийт хураамж

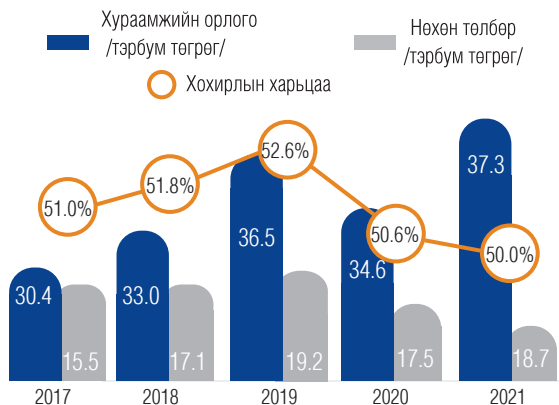

Даатгалын нөхөн төлбөр

АЛБАН ЖУРМЫН ДААТГАЛ

- Жолоочийн хариуцлагын албан журмын даатгалын нийт хураамж 2021 онд 37.3 тэрбум төгрөгт хүрч, нийт даатгалын хураамжийн орлогын 15.3 хувийг эзэлж байна. Нөхөн төлбөрийн хувьд өнгөрсөн оноос 6.8 хувийн өсөлттэй байна.
- Тайлант онд 18.7 тэрбум төгрөгийн нөхөн төлбөр олгосон нь салбарын нийт нөхөн төлбөрийн зардлын 27.1 хувийг бүрдүүлжээ.

ДААТГАЛЫН ЗУУЧЛАГЧИД

- 2021 онд даатгалын зуучлагчдын төвлөрүүлсэн даатгалын болон давхар даатгалын хураамж 68.4 тэрбум төгрөгт хүрсэн байна. Харин даатгалын зуучлагчдын зуучлалын шимтгэлийн орлого өнгөрсөн онд 11.1 тэрбум төгрөг байсан бол тайлант онд 2.5 тэрбум төгрөгөөр өсөж 13.6 тэрбум төгрөгт хүрэв.

ДААТГАЛЫН ХОХИРОЛ ҮНЭЛЭГЧИД

- Тайлант онд даатгалын хохирол үнэлэгч компаниуд нийт 27,336 хохирлыг 34.1 тэрбум төгрөгөөр үнэлэв. Нийт даатгалын хохирол үнэлгээний орлого өнгөрсөн онтой харьцуулахад 479.1 сая төгрөгөөр өсөж 1.6 тэрбум төгрөгт хүрэв.

АШИГТ АЖИЛЛАГАА

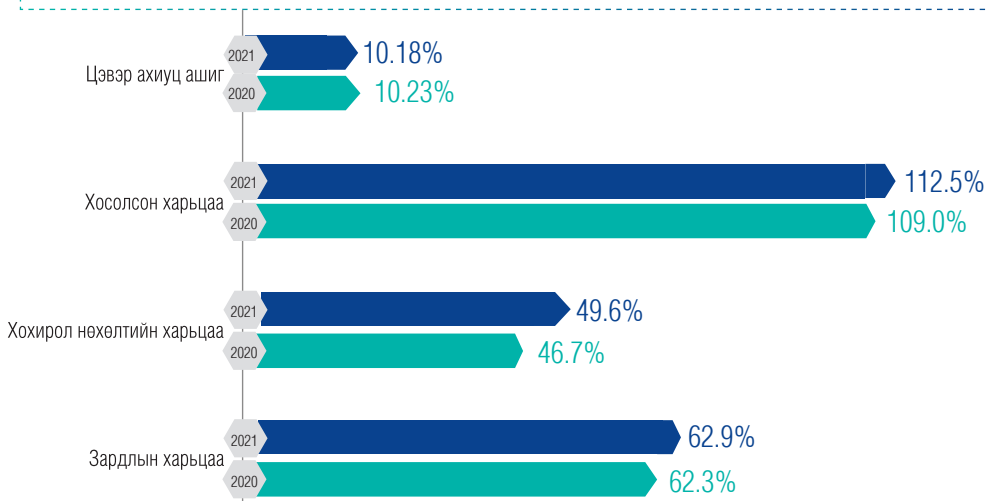
ДААТГАЛЫН КОМПАНИУДЫН ЦЭВЭР АШГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ

- Тайлант онд даатгалын компаниудын цэвэр ашиг өнгөрсөн онтой харьцуулахад 20.0 хувиар өсөж 25.2 тэрбум төгрөгт хүрсэн. Харин 2017 онтой харьцуулахад 90.9 хувиар өссөн байна.
- Татварын дараах цэвэр ашгийн өсөлтийг бүлэглэн авч үзвэл цэвэр ашгийн хэмжээ буурсан 8, 50 хувь хүртэлх өсөлттэй 6, 100 хувиас дээш өсөлттэй 3 даатгалын компани байна.

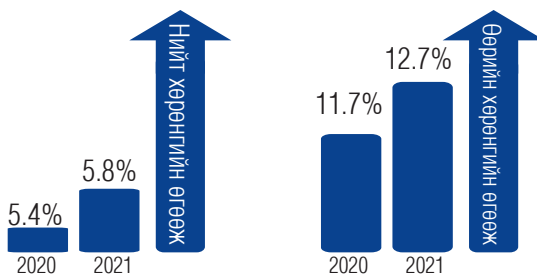

ГОЛЛОХ ХАРЬЦААНУУД

- Хохирол нөхөлтийн харьцаа 2020 онтой харьцуулахад 2.9 пунктээр өссөн үзүүлэлттэй байв.
- Зардлын харьцаа 2020 оноос 0.6 пунктээр өсөж 62.9 хувь болжээ.
- Даатгалын салбарын цэвэр ахиуц ашгийн харьцаа тайлант онд 0.05 пунктээр буурч 10.23 хувьд хүрлээ.

Тайлбар: Давхар даатгалын компанийн нөхөн төлбөрийн зардлыг оруулан тооцоолол хийгээгүй болно.

АШИГТ АЖИЛЛАГААНЫ КОЭФФИЦИЕНТ

- Салбарын нийт хөрөнгийн өгөөж 2020 онд 5.4 хувьтай байсан бол 2021 онд 0.4 пунктээр өсөж 5.8 хувьд хүрлээ. Өөрийн хөрөнгийн өгөөжийн хувьд 2020 онд 11.7 хувьтай байсан бол 2021 онд 1.0 пунктээр өсөн 12.7 хувьд хүрэв.

ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ

ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛ

- Монгол Улсын даатгалын зах зээлийн тулгамдаж буй асуудлын нэг нь валютын ханшийн эрсдэл юм.
- Даатгалын компаниудын дийлэнх нь гадаад улсад давхар даатгуулдаг бөгөөд сүүлийн гурван жилийн хугацаанд 1 жилд дунджаар 70 орчим тэрбум төгрөгийг гадаад улсруу шилжүүлсэн.
- Даатгалын компаниудын гадаад улсад төвлөрүүлсэн давхар даатгалын хураамжийн зардал тайлант онд даатгалын нийт хураамжийн 34.1 хувьтай тэнцэж байна.

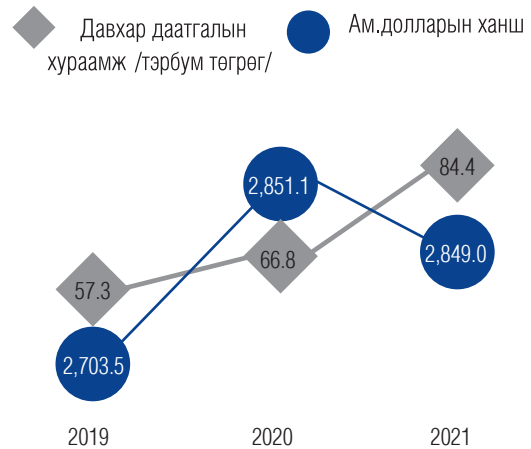
34.1%

Давхар даатгалын
хураамжийн нийт
хураамжид
эзлэх хувь

- Тайлант онд даатгалын компаниудын нийт хөрөнгийн 57.5 хувийг хөрөнгө оруулалтад хийснээс 73.2 хувийг хадгаламж, хадгаламжийн сертификат хэлбэртэй байна.
- Хадгаламж, хадгаламжийн сертификат болон үнэт цаасны хөрөнгө оруулалтаас даатгалын компаниуд 2021 онд нийт 33.8 тэрбум төгрөгийн хүүгийн орлого олсон байна.

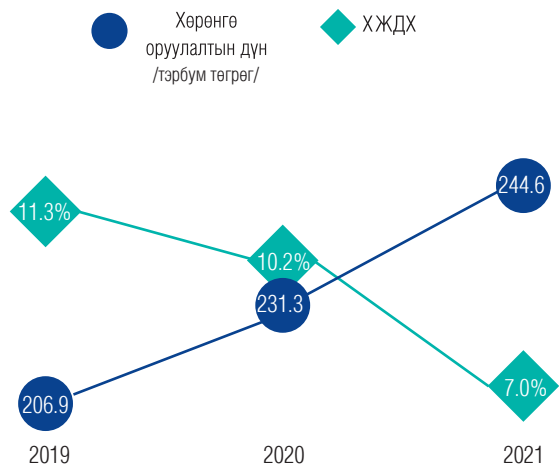
Хөрөнгө
оруулалтын
дүн
57.5%

Давхар даатгалын хураамж

Тайлбар: Давхар даатгалын хураамжийн дүнг өссөн дүнгээр тооцсон

Даатгалын нийт хөрөнгө оруулалт ба хадгаламжийн жигнэсэн дундаж хүү

БОДЛОГО ЗОХИЦУУЛАЛТ

ГАДААД ХАМТЫН АЖИЛЛАГАА

- о Даатгалын хүртээмжийн санаачилга (A2ii) болон Олон улсын даатгалын зохицуулагч байгууллагуудын холбоо (IAIS)–ноос зохион байгуулсан “Эрүүл мэндийн санхүүгийн хамгаалалтын зөрүүг арилгах: Хямралын үед болон ирээдүйд эрүүл мэндийн даатгалын хүртээмжийг өргөжүүлэх” сэдэвт цахим хэлэлцүүлэгт оролцож санхүүгийн хүртээмжийг нэмэгдүүлснээр хүн амын эрүүл мэндтэй холбоотой гарч болох зардлыг бууруулах, ялангуяа бага дунд орлоготой иргэдийн эрүүл мэндийн асуудлыг хэрхэн шийдэж болох талаар хэлэлцсэн. Уг хэлэлцүүлгээр олон улсын болон даатгалын байгууллагууд, түүнчлэн сонгон шалгаруулах хяналтын байгууллагуудыг төлөөлж буй илтгэгчид эрүүл мэндийн даатгалын үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэхтэй холбоотой туршлагыг хуваалцсан.
- о IAIS–с зохион байгуулсан 2021 оны нэгдсэн чуулганд оролцсон ба IAIS–ийн зүгээс 2021 онд гаргасан ололт амжилт, хийж байгаа ажил болон 2022 оны төлөвлөгөөний талаар танилцуулж, даатгалын салбарт нөлөөлж буй чухал чиг хандлагыг тодорхойлох дөрвөн асуудлын хүрээнд хэлэлцүүлэг зохион байгуулсан. Үүнд:
 1. Уур амьсгалын хувилбаруудын шинжилгээ: Уур амьсгалын эрсдэлийг ойлгох арга хэрэгслийг боловсруулах
 2. Дэлхийн мониторингийн дасгал: Даатгалын салбарын өөрчлөгдөж буй орчин
 3. Цар тахлын эрсдэл: Цар тахлын эрсдэлийг шийдвэрлэхэд хянагч нарын үүрэг
 4. Инновац: Хиймэл оюун ухаан, техник төхөөрөмжийн сургалтын засаглал ба ёс зүй
- о IAIS–с 2020 онд даатгалын компанийн үйл ажиллагаанд нөлөөлөх эрсдэл, зах зээлийн чиг хандлага, цахим эрсдэл болон гуравдагч этгээдээр дамжуулан үйл ажиллагааныхаа нэг хэсгийг явуулахад гарах эрсдэл зэргийг судалж, эдгээр эрсдэлүүд нь даатгалын компанийн үйл ажиллагаанд хэрхэн нөлөөлөх, уг нөлөөллийг бууруулах боломжийн талаар судлах зорилгын дор даатгалын компанийн үйл ажиллагааны уян хатан байдлыг хангах (ORTF) ажлын хэсгийн 5 дахь удаагийн уулзалтад Санхүүгийн зохицуулах хороо оролцож, Европын даатгал болон хөдөлмөрийн тэтгэврийн газар (EIOPA), Даатгалын комиссаруудын үндэсний холбоо (NAIC), Энэтхэг улсын даатгалын зохицуулалт, хөгжлийн газар (IRDAI), Санхүүгийн тогтвортой байдлын зөвлөл (FSB), Унгарын Төв банк (MNB) зэрэг байгууллагууд оролцсон.
- о Азийн орнуудын хүртээмжтэй даатгалын талаарх мэдлэг солилцох сүлжээ /MEFIN/–нээс зохион байгуулсан “Технологид суурилсан даатгал: Филиппин улс, Индонез улсуудын үйлчлүүлэгчдийн хандлага, зан төлөв, сэдэл” сэдэвт танилцуулга, сургалтад оролцлоо. Уг сургалтад Ковид–19 цар тахлын нөлөөллийн үр дүнд Индонез болон Филиппин улсуудад гар утсаар дамжуулан даатгалыг түгээх талаар үндсэн ойлголт, даатгалын салбарын хэрэглэгчдийн зан төлөвийг хэрхэн тодорхойлж буй болон уг тодорхойлолтод үндэслэн хэрхэн хөгжүүлэх зөвлөмжийг танилцуулсан. Мөн технологи, орчин үеийн хэрэгсэлд хүн амын итгэх итгэл болон тухайн улсын хүн амыг интернетэд холбоход гарах бэрхшээл зэрэг технологийг ашиглахад гарч буй сорилтуудын талаар танилцуулав.

ХУУЛЬ, ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

- о Сангийн яаманд хүргүүлсэн Даатгалын багц хуулийн төслийн үзэл баримтлалыг 2021 оны 12 дугаар сард Сангийн сайд, Хууль зүйн сайд нар хамтран баталсан.
- о Даатгалын багц хууль (Даатгалын тухай хууль, Даатгалын зуучлалын тухай хууль болон Жолоочийн даатгалын тухай хууль)–ийн төслүүд, тандан судалгааг шинэчлэн боловсруулж байгаа бөгөөд Дэлхийн банкны санхүүжилтээр хуулийн төсөл боловсруулах ажилд зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх Зөвлөх багтай хамтран ажиллаж байна.
- о Санхүүгийн зохицуулах хорооны дарга, Сангийн сайдын 2021 оны 11 дүгээр сарын 24–ний өдрийн 312/206 дугаар хамтарсан тушаалаар жолоочийн даатгалын үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл бүхий даатгагчаас жолоочийн даатгалын санд 2021 онд төвлөрүүлэх хөрөнгийн хэмжээг тогтоосон.

ХУРАЛ, СЕМИНАР, УУЛЗАЛТ

- о Даатгалын багц хуулийн шинэчлэлттэй холбоотойгоор Монголын Даатгалын холбоо, Даатгалын зуучлагчдын холбоо, Хохирол үнэлэгчдийн холбоо болон “Нэйшнл лайф даатгал” ХХК–ийн төлөөллийг тус тус хүлээн авч уулзалт зохион байгуулж хуулиудын шинэчилсэн найруулгын төслийн үндсэн агуулга, өөрчлөлтүүдийн талаар санал солилцон, салбарын мэргэжлийн оролцогчдын зүгээс ирүүлж буй саналуудыг хэлэлцсэн.

БАНК БУС САНХҮҮГИЙН БАЙГУУЛЛАГА

Нийт хөрөнгө

2.7

их наяд төгрөг

Санхүүгийн зах зээлийн төлөв

Хөрөнгийн өсөлт

35.0%

Дундаж зээлийн хэмжээ

1.2 сая төгрөг

Харилцагч

4.8 сая

Хүртээмжтэй байдал

Зээлийн ББСБ

92.9%

7.1%

Зөвхөн гадаад валютын
арилжааны ББСБ

Бүтээгдэхүүн үйлчилгээ

Ашигт ажиллагаа

Нийт орлого

521.3

тэрбум төгрөг

Тогтвортой байдал

Z индекс

25.5

Чанаргүй зээлийн нийт
зээлд эзлэх хувь

7.0%

Бодлого зохицуулалт

САНХҮҮГИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ТӨЛӨВ

- 2021 онд Санхүүгийн зохицуулах хорооноос олгосон тусгай зөвшөөрөлтэйгөөр 534 ББСБ үйл ажиллагаа явуулав. Энэ нь өмнөх оноос 0.4 хувиар өссөн үзүүлэлт юм.

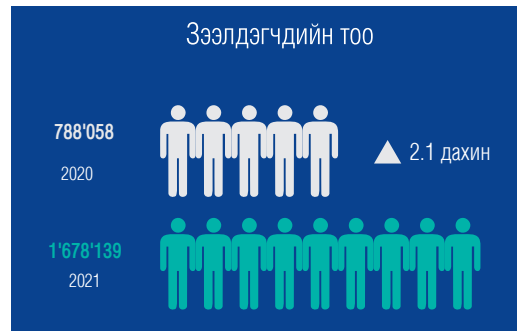
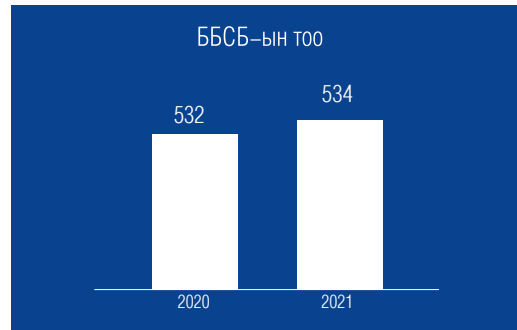

Нийт ББСБ-ын 5.2 хувь нь гадаадын хөрөнгө оруулалттай, 94.8 хувь нь үндэсний хөрөнгө оруулалттай байна.

БАНК БУС САНХҮҮГИЙН БАЙГУУЛЛАГУУДЫН ХӨРӨНГӨ

2021 онд ББСБ-уудын нийт хөрөнгийн хэмжээ 2.7 их наяд төгрөгт хүрч өмнөх оноос 703.0 тэрбум төгрөгөөр буюу 35.0 хувиар, 2017 оноос 1.7 их наяд төгрөгөөр буюу 179.6 хувиар өсжээ.

ББСБ-уудын активын бүтэц /тэрбум төгрөгөөр/

Нийт хөрөнгийн дүн	2,709.9	100.0%
Эргэлтийн хөрөнгө	2,616.4	96.5%
Мөнгөн хөрөнгө	429.7	15.9%
Зээл /цэврээр/	1,897.5	70.0%
Богино хугацаат хөрөнгө оруулалт /цэврээр/	22.6	0.8%
Факторингийн тооцооны авлага /цэврээр/	9.9	0.3%
Өмчлөх бусад үл хөдлөх болон өмчлөх бусад хөрөнгө /цэврээр/	13.6	0.5%
Бусад хөрөнгө	243.1	9.0%
Эргэлтийн бус хөрөнгө	90.9	3.5%

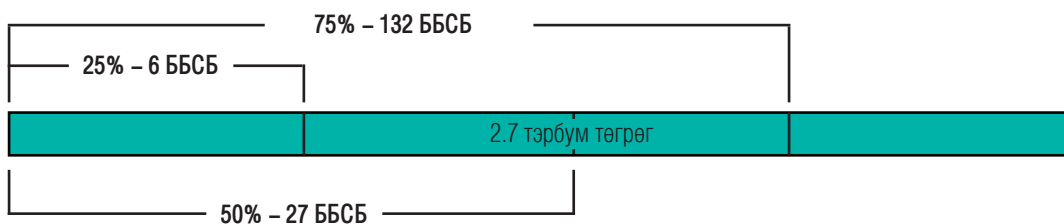
ББСБ-уудын пассивын бүтэц /тэрбум төгрөгөөр/

Нийт өр төлбөр ба өөрийн хөрөнгийн дүн	2,709.9	100.0%
Өр төлбөр	910.8	33.6%
Санхүүгийн эх үүсвэр	246.9	9.1%
Дотоод, гадаадын банк, санхүүгийн байгууллагад төлөх өглөг	282.9	10.5%
Бусад эх үүсвэр	54.4	2.0%
ББСБ-аас гаргасан өрийн бичиг	149.8	5.5%
Төслийн зээлийн санхүүжилт	19.9	0.7%
Бусад өр төлбөр	156.9	5.8%
Эздийн өмч	1,799.1	66.4%
Хувьцаат капитал	1,114.1	41.1%
Бусад өмч	50.6	1.9%
Сангууд	1.0	0.0%
Хуримтлагдсан ашиг/ алдагдал	563.3	20.8%
Хоёрдогч өглөг	70.1	2.6%

Зах зээлд эзлэх хувь хэмжээ буюу нийт хөрөнгөд эзлэх хувиар нь харвал салбарын нийт хөрөнгийн

- 25 хувийг хамгийн их хөрөнгө бүхий 6 ББСБ;
- 50 хувийг хамгийн их хөрөнгө бүхий 27 ББСБ;
- 75 хувийг хамгийн их хөрөнгө бүхий 132 ББСБ эзэлж байна.

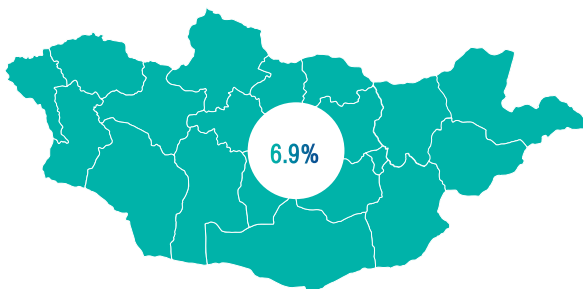
	ББСБ-ын тоо		Нийт хөрөнгө		Нийт зээл		Зээлийн багцад эзлэх чанаргүй зээлийн эзлэх хувь	Харилцагчдын тоо	
	Тоо	%	Хэмжээ /тэрбум төг/	%	Хэмжээ /тэрбум төг/	%		Тоо	%
Топ 25 %	6	1.1%	734.2	27.1%	580.9	28.9%	3.6%	1,186,790	24.6%
Топ 50 %	27	5.1%	1,360.5	50.2%	1,091.6	54.3%	4.5%	3,812,676	79.1%
Топ 75 %	132	24.7%	2,032.8	75.0%	1,573.2	78.2%	5.9%	4,675,151	97.0%
САЛБАРЫН НИЙТ	534	100.0%	2,709.9	100.0%	2,012.2	100.0%	7.0%	4,820,624	100.0%

Банк бус санхүүгийн зах зээлийн нийт хөрөнгийн 25, 50 болон 75 хувийг бүрдүүлж буй ББСБ-уудын зээлийн үлдэгдэл салбарын нийт зээлийн үлдэгдлийн 28.9, 54.3, болон 78.2 хувийг тус тус эзэлж байна. Нийт зээлд эзлэх чанаргүй зээлийн хувь харгалзан 3.6, 4.5 болон 5.9 хувьтай байна.

Салбарын нийт хөрөнгийн 50 хувийг бүрдүүлж буй 27 ББСБ-уудын зарим нь үйл ажиллагаандаа технологийн дэвшлийг ашиглан, хүртээмжтэй байдлаар үйлчилгээ үзүүлдэг тул нийт харилцагчдын 79.1 хувь нь зөвхөн эдгээр ББСБ-уудын харилцагчид байна.

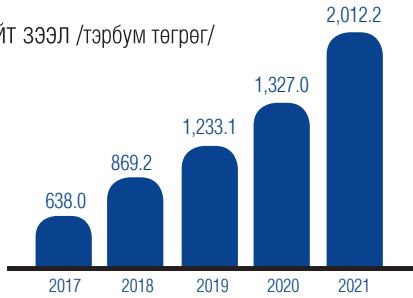
	ББСБ-ын тоо	Нийт хөрөнгө		Нийт зээл		Харилцагчдын тоо	
		Хэмжээ /тэрбум төг/	%	Хэмжээ /тэрбум төг/	%	Тоо	%
Дотоодын хөрөнгө оруулалт бүхий	506	2,341.3	86.4%	1,724.6	85.7%	4,726,234	98.0%
Гадаадын хөрөнгө оруулалт бүхий	28	368.6	13.6%	287.6	14.3%	94,390	2.0%

Нийт гадаад хөрөнгө оруулалт бүхий ББСБ-уудын 42.9 хувь буюу 12 нь Япон улсын, 21.4 хувь буюу 6 нь БНСУ-ын, 2 нь АНУ-ын, 2 нь Их Британи улсын, үлдсэн нь Малайз, Хонг Конг, Канад, БНХАУ зэрэг бусад улсын хөрөнгө оруулалттай байна. Гадаадын хөрөнгө оруулалттай ББСБ-уудын хувьд салбарын нийт хөрөнгийн 13.6 хувийг эзэмшдэг бөгөөд нийт харилцагчдын 2.0 хувьд үйлчилгээ үзүүлдэг байна.

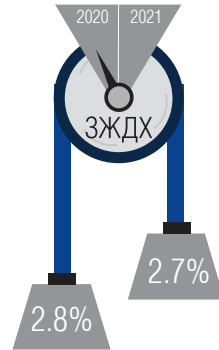

2021 оны байдлаар ББСБ-уудын нийт хөрөнгө Монгол Улсын ДНБ-ий 6.9 хувьтай тэнцэхүйц хэмжээнд байна.

Нийт зээл /тэрбум төгрөг/

Зээлийн хүү: 2021 оны байдлаар ББСБ-уудын олгосон зээлийн жигнэсэн дундаж сарын хүү 2.7 хувьд хүрч өмнөх оноос 0.1 пунктээр буурсан, 2017 оноос 0.7 пунктээр буурсан үзүүлэлттэй байна.

НИЙТ ЗЭЭЛ

2021 оны байдлаар салбарын нийт зээлийн хэмжээ өмнөх оноос 51.6 хувиар буюу 685.2 тэрбум төгрөгөөр, 2017 оноос 215.4 хувиар буюу 1.4 их наяд төгрөгөөр өссөн дүнтэй байна.

2021 оны байдлаар нийт зээлийн үлдэгдлийн 96.8 хувийг төгрөгийн зээл, үлдсэн 3.2 хувийг валютын зээл эзэлж байна.

96.8%

ХЭВИЙН

90.5%

+5.7%

ХУГАЦАА ХЭТЭРСЭН

2.5%

-2.4%

ЧАНАРГҮЙ

7.0%

-3.3%

3,015.6 тэрбум төгрөг | Олгосон зээл

Төлөгдсөн зээл | 2,327.0 тэрбум төгрөг

Бөөний болон жижиглэн худалдаа

11.0%

11.5%

Барилга

5.3%

6.5%

Уул, уурхайн олборлолт

1.7%

1.6%

Машин, мотоциклийн засвар үйлчилгээ

2.6%

1.5%

Байр сууц болон хоол хүнсээр үйлчлэх үйлчилгээ

2.4%

2.6%

Боловсруулах үйлдвэр

1.2%

1.3%

Хөдөө аж, ахуй

0.7%

0.8%

Бусад

75.1%

74.2%

87.5%

ЗЭЭЛИЙН ҮЛДЭГДЭЛ

91.5%

ОЛГОСОН ЗЭЭЛ

91.3%

ТӨЛӨГДСӨН ЗЭЭЛ

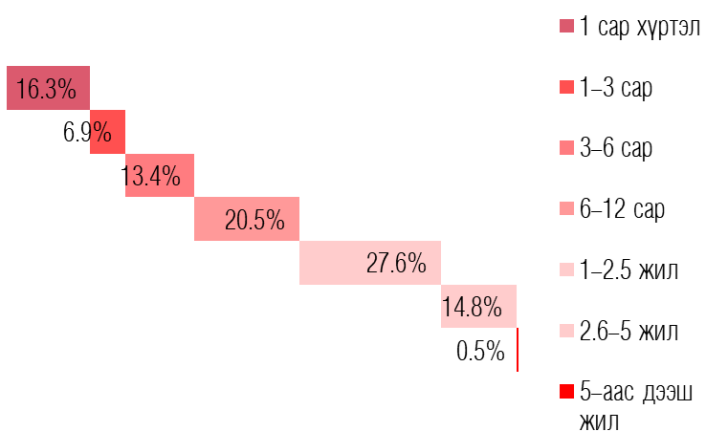
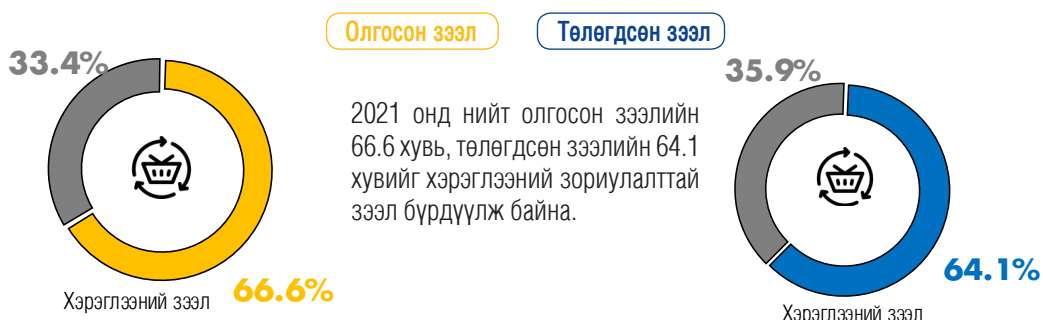

12.5%

8.5%

8.7%

2021 оны байдлаар нийт зээлийн үлдэгдлийн 87.5 хувийг иргэн, 12.5 хувийг хуулийн этгээд тус тус эзэлж байна.

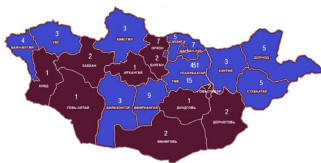

2021 онд ББСБ-уудын олгосон зээлийн 27.6 хувийг 1-2.5 жилийн хугацаатай, 20.5 хувийг 6-12 сарын хугацаатай, 16.3 хувийг 1 сар хүртэлх хугацаатай тус тус олгосон зээл бүрдүүлж байна.

ХҮРТЭЭМЖТЭЙ БАЙДАЛ

Улсын хэмжээнд тусгай зөвшөөрлийн дагуу үйл ажиллагаа эрхэлж буй 534 ББСБ нийт 331 салбартай. ББСБ-ын байршлыг зураглалаар харуулбал дийлэнх нь буюу 84.5 хувь нь Улаанбаатар хотод үйл ажиллагаагаа явуулж байна.

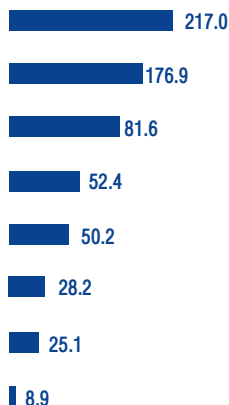

Олон улсын санхүүгийн хүртээмжийн нийгэмлэг (AFI)-ээс санхүүгийн хүртээмжийг тооцоход сонголттой байдлын үзүүлэлт болох дор хаяж 3 санхүүгийн байгууллага бүхий засаг захиргааны нэгжийн хувийг тооцохыг зөвлөсөн байдаг. Нийт 21 аймгийн 57.1 хувь буюу 12 аймагт 3 буюу түүнээс дээш тооны ББСБ байна.

1 000 аж ахуйн нэгжид ногдох

100 000 хүн амд ногдох

Улаанбаатар хотод үйл ажиллагаа эрхэлж буй 451 ББСБ-ын 34.4 хувь нь Сүхбаатар дүүрэгт, 28.2 хувь нь Чингэлтэй дүүрэгт, 16.2 хувь нь Баянгол дүүрэгт, 11.3 хувь нь Баянзүрх дүүрэгт, 7.5 хувь нь Хан-Уул дүүрэгт, 2.2 хувь нь Сонгинохайрхан дүүрэгт, 0.2 хувь нь Багануур дүүрэгт тус тус байршилтай байна.

ББСБ-УУДЫН ХҮРТЭЭМЖ, ГАЗАРЗҮЙН БАЙРШЛААР

- Монгол Улсын хэмжээнд 18–64 насны 100,000 иргэнд 44 ББСБ, 1000 аж ахуйн нэгжид 29 ББСБ ногдож байна.
- Орон нутгийн хэмжээнд уг харьцаанууд нь 17, 6 байгаа бөгөөд бүс нутгийн хувьд Төвийн бүс 100,000 иргэнд 25, 1000 аж ахуй нэгжид 8 ББСБ ногдож байгаагаар ББСБ-ын хүртээмжээр тэргүүлж байна.
- Улаанбаатар хотын хувьд 100,000 иргэнд 77, 1000 аж ахуйн нэгжид 10 ББСБ байгууллага ногдож байгаа нь хөдөө орон нутгаас хүртээмж сайтай байгааг харуулж байна.

Улсын хэмжээнд
100 000 хүнд

44
ББСБ

1 000 аж
ахуйн нэгжид

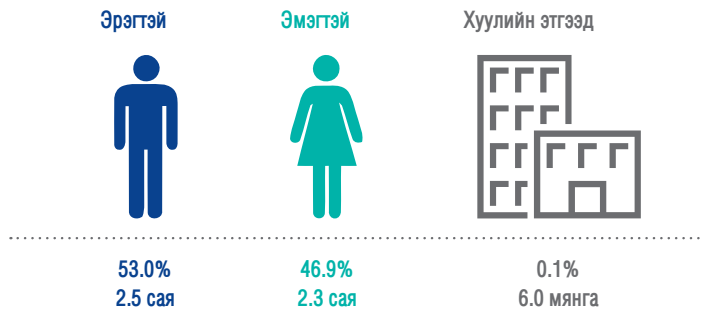
29
ББСБ

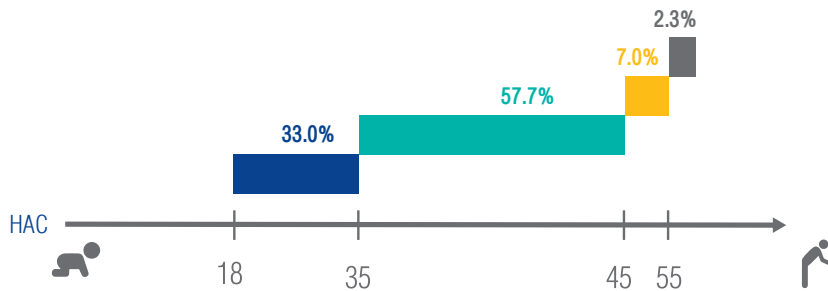
ДУНДАЖ ЗЭЭЛ

- 2021 онд Монгол Улсын хэмжээнд ББСБ-аас нэг зээлдэгч дунджаар 1,199.1 мянган төгрөгийн зээл авсан бол орон нутагт энэхүү үзүүлэлт 1,932.6 мянган төгрөг, Улаанбаатар хотын хувьд 1,189.5 мянган төгрөг байна.
- Харин уг үзүүлэлт өмнөх онд улсын хэмжээнд 1.7 сая төгрөг байсан ба тайлант онд ББСБ-ын нэг зээлдэгчид ногдох зээлийн дундаж хэмжээ 564.8 мянган төгрөгөөр буюу 1.5 дахин буурчээ. Энэхүү бууралт нь зээлдэгчдийн тооны өсөлт, зээлийн өсөлтөөс өндөр байгаатай холбоотой.
- Нийт зээлдэгчдийн тоо 1.7 сая байгаа нь давхардсан тоогоор хөдөлмөрийн насны буюу 18–64 насны 100 хүн тутмын 85 нь ББСБ-аас зээлтэй байна гэсэн үг юм.

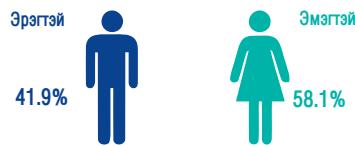
ББСБ-ын харилцагчид

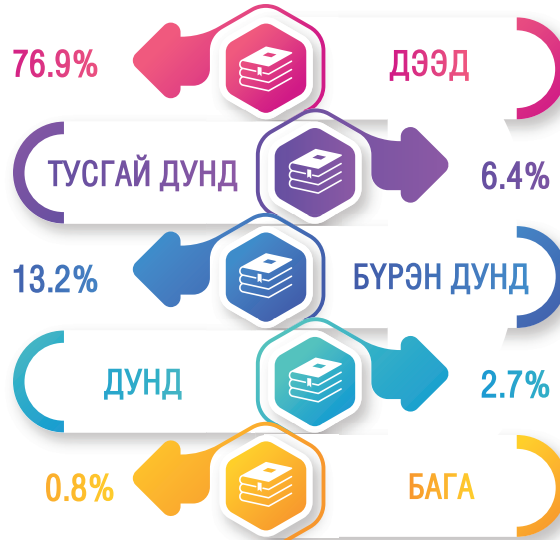
ББСБ-ын зээлдэгчид /насны бүлгээр/

ББСБ-ын ажилчид

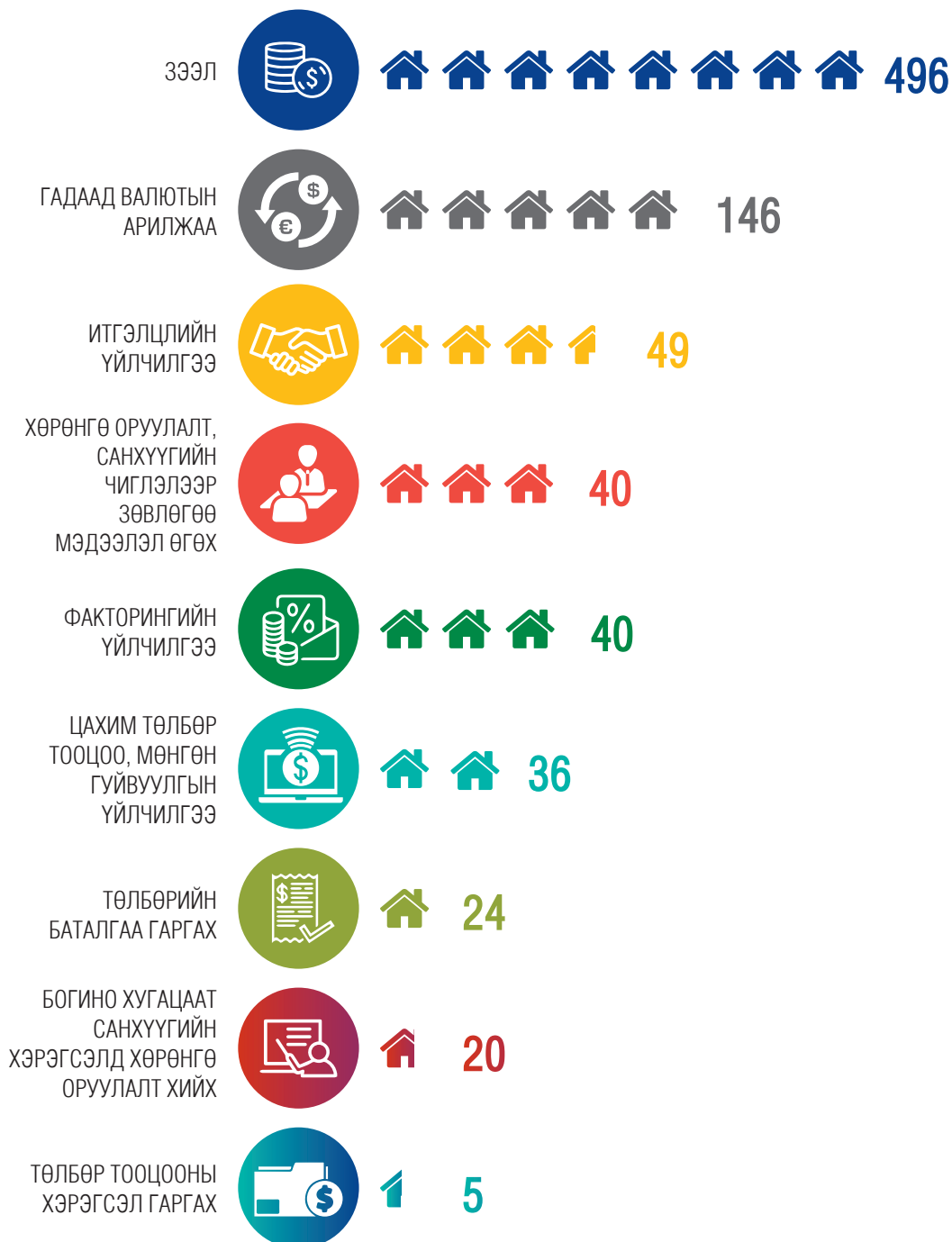

ББСБ-ын зээлдэгчид /боловсролын түвшингээр/

БҮТЭЭГДЭХҮҮН ҮЙЛЧИЛГЭЭ

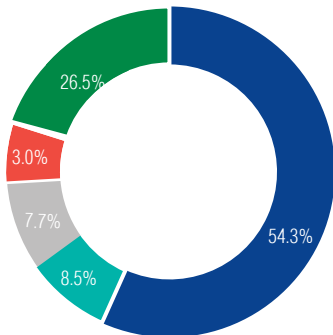
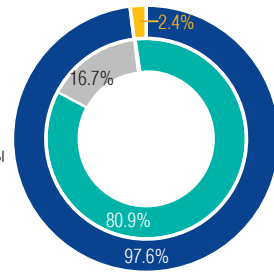
ББСБ-ЫН ТОО, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ТӨРЛӨӨР /ДАВХАРДСАН ТООГООР/

БҮТЭЭГДЭХҮҮН, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ОРЛОГО

- Бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний орлого: 2021 оны байдлаар ББСБ-уудын нийт орлого 521.3 тэрбум төгрөгт хүрэв.
- Нийт орлогын 97.6 хувийг үндсэн үйл ажиллагааны орлого буюу хүүгийн болон хүүгийн бус орлого бүрдүүлж байна. Үүнээс нийт орлогын 80.9 хувь буюу 421.7 тэрбум төгрөгийг хүүгийн орлого, 16.7 хувь нь буюу 87.0 тэрбум төгрөгийг хүүгийн бус орлого бүрдүүлж байна.

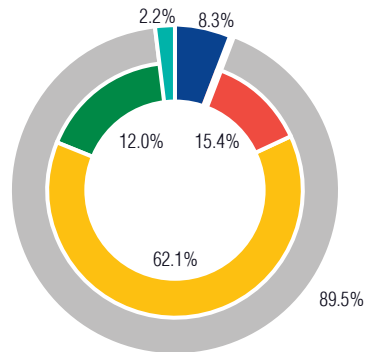
- Хүүгийн орлого
- Хүүгийн бус орлого
- Үндсэн бус үйл ажиллагааны орлого
- Үндсэн үйл ажиллагааны орлого

- Үйлчилгээний хураамж, шимтгэлийн орлого
- Ханш болон үнэлгээний тэгшитгэлийн орлого
- Арилжааны орлого
- Мөнгөн гуйвуулгын орлого
- Картын үйлчилгээний орлого
- Санхүүгийн зөвлөгөө мэдээлэл өгөх үйлчилгээний орлого
- Бусад

ХҮҮГИЙН БУС ОРЛОГЫН ЗАДАРГАА

- Хүүгийн бус орлогын 54.3 хувийг үйлчилгээний хураамж, шимтгэлийн орлого, 8.5 хувийг ханш болон үнэлгээний тэгшитгэлийн орлого, 7.7 хувийг арилжааны орлого, 3.0 хувийг мөнгөн гуйвуулгын орлого, 26.5 хувийг бусад орлого тус тус бүрдүүлж байна.

- Болзошгүй эрсдэлийн зардал
- Хүүгийн бус зардал
- Хүүгийн зардал
- Үндсэн бус үйл ажиллагааны зардал
- Үндсэн үйл ажиллагааны зардал
- Орлогын албан татварын зардал

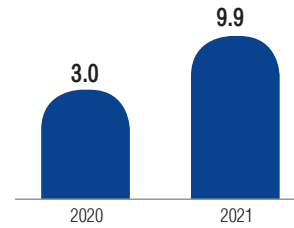
БҮТЭЭГДЭХҮҮН, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ

- Нийт зардлын 89.5 хувь нь үндсэн үйл ажиллагааны зардал, 2.2 хувь нь үндсэн бус үйл ажиллагааны зардал, 8.3 хувь нь орлогын албан татварын зардлаас бүрдэж байна.
- Үндсэн үйл ажиллагааны зардлын бүрэлдэхүүн болох хүүгийн зардал нь нийт зардлын 15.4 хувь, хүүгийн бус зардал нь 62.1 хувь, болзошгүй эрсдэлийн зардал 12.0 хувийг бүрдүүлж байна.

Бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний эрсдэлтэй холбоотой гарах зардал буюу болзошгүй эрсдэлийн зардлын хувьд нийт 37.3 тэрбум төгрөг ба үүний 90.6 хувийг зээлийн эрсдэлийн зардал, 5.0 хувийг өмчлөх бусад үл хөдлөх хөрөнгийн эрсдэлийн зардал, 3.1 хувийг авлагын эрсдэлийн зардал, 1.3 хувийг факторингийн үйлчилгээний эрсдэлийн зардал бүрдүүлж байна.

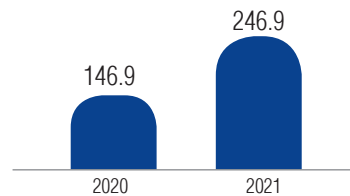
- Факторингийн үйлчилгээ гэдэг нь зээлдүүлэгч буюу үүрэг гүйцэтгүүлэгчээс мөнгөн төлбөрийн үүргийг шаардах эрхээ гуравдагч этгээдэд бүхэлд нь худалдах, энэхүү эрхийг хүлээн авагч нь эрхээ хэрэгжүүлэх болон үүсэн гарах үр дагаврыг бүхэлд нь хариуцах үйл ажиллагааг хэлдэг. 2021 оны байдлаар салбарын хэмжээнд нийт 9.9 тэрбум төгрөгийн факторингийн цэвэр авлага бүртгэлтэй байна.

Факторингийн үйлчилгээний цэвэр авлага /тэрбум төгрөг/

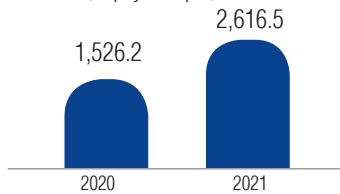

- Салбарын хэмжээнд нийт 49 ББСБ итгэлцлийн үйлчилгээг эрхэлж байна.
- Тэдгээрийн үзүүлсэн итгэлцлийн үйлчилгээний нийт өглөг 246.9 тэрбум төгрөг байгаа ба өмнөх оноос 68.1 хувиар өслөө.

Итгэлцлийн үйлчилгээний өглөг /тэрбум төгрөг/

Мөнгөн гуйвуулгын үйлчилгээний орлого /тэрбум төгрөг/

- 2021 оны байдлаар 36 ББСБ мөнгөн гуйвуулгын үйлчилгээ эрхлэх зөвшөөрөл эзэмшиж байгаагаас 12 нь 2.6 тэрбум төгрөгийн орлогыг олжээ. Энэ нь өмнөх оноос 1.1 тэрбум төгрөгөөр өссөн үзүүлэлт юм.

ХУДАЛДСАН, ХУДАЛДАН АВСАН ВАЛЮТЫН МЭДЭЭ

2021 онд ББСБ-ууд нийт 2,148.5 тэрбум төгрөгийн валют худалдан авч, 2,186.8 тэрбум төгрөгийн валютыг худалдсан байна. Худалдаж авсан валютын 46.3 хувийг, худалдсан валютын 46.4 хувийг АНУ-ын доллар бүрдүүлж байна.

ВАЛЮТЫН НЭР	Худалдаж авсан	Худалдсан
	Дүн /тэрбум төгрөг/	Дүн /тэрбум төгрөг/
АНУ-ЫН ДОЛЛАР	994.1	1,014.3
БНХАУ-ЫН ЮАНЬ	964.8	974.6
ЕВРО	130.6	138.7
БНСУ-ЫН ВОН	26.0	26.1
ЯПОНЫ ИЕН	16.6	17.1
БУСАД	16.4	16.0

ФИНТЕК

28 ББСБ

11 Зөвхөн технологид суурилсан

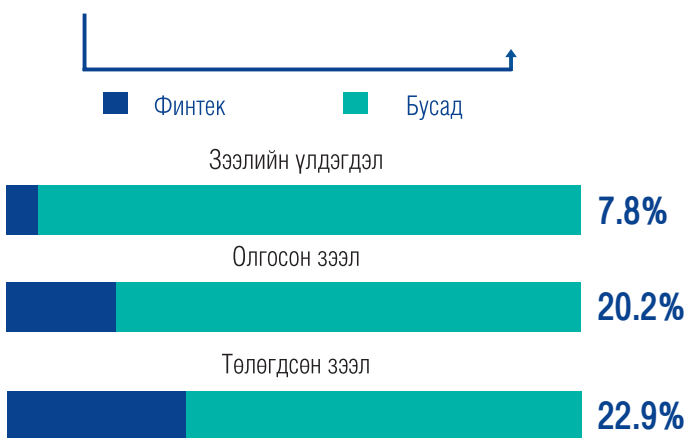
17 Технологи + Уламжлалт

- Салбарын нийт харилцагчдын 92.1 хувь нь эдгээр ББСБ-ын харилцагчид буюу технологид суурилсан зээлийн үйлчилгээг хүртэх боломжтой байна.
- Нийт зээлдэгчдийн 80.4 хувь нь зөвхөн гар утсаараа дамжуулан зээл авч байна.

○ 2021 оны байдлаар санхүүгийн үйлчилгээнд технологийн дэвшил ашиглаж буй ББСБ-уудын зээлийн үлдэгдлийн 94.4 хувийг хэвийн зээл, 1.9 хувийг хугацаа хэтэрсэн зээл, 3.7 хувийг чанаргүй зээлийн үлдэгдэл бүрдүүллээ.

92.1%

94.4%

Хэвийн

1.9%

Хугацаа хэтэрсэн зээл

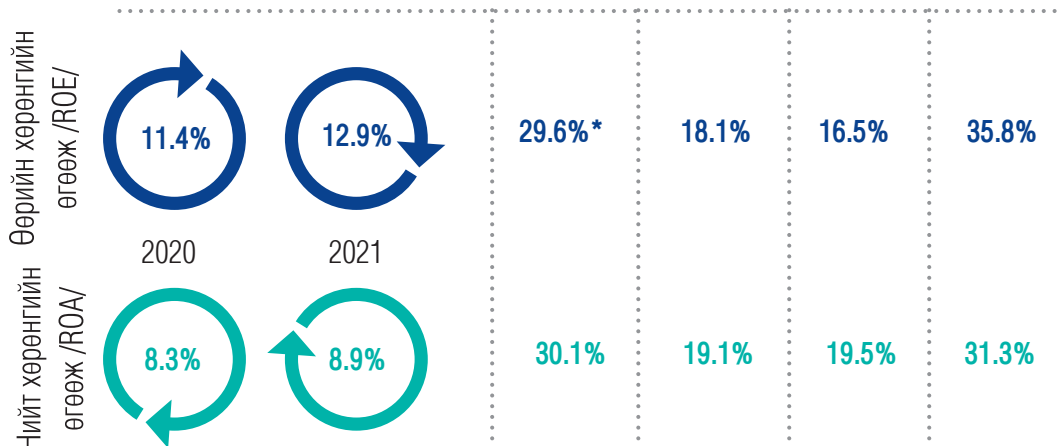
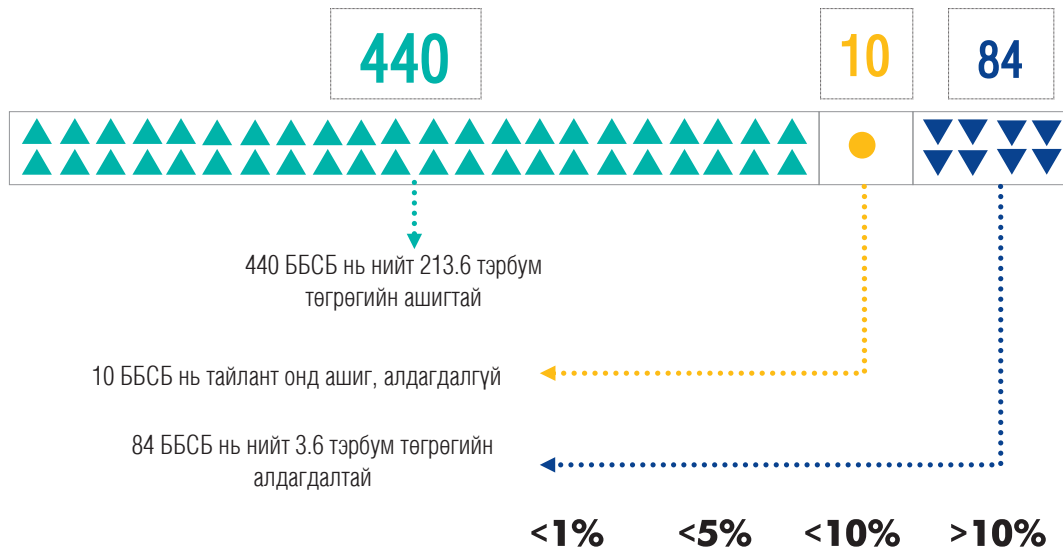
3.7%

Чанаргүй

Зөвхөн технологид суурилсан зээл олгодог ББСБ-уудын хувьд салбарын нийт зээлийн үлдэгдэлд бага хувь эзэлж байгаа ч олгосон болон төлөгдсөн зээлд эзлэх хувиас харахад эдгээр ББСБ-уудын зээл эргэлт сайтай байгаа нь харагдаж байна.

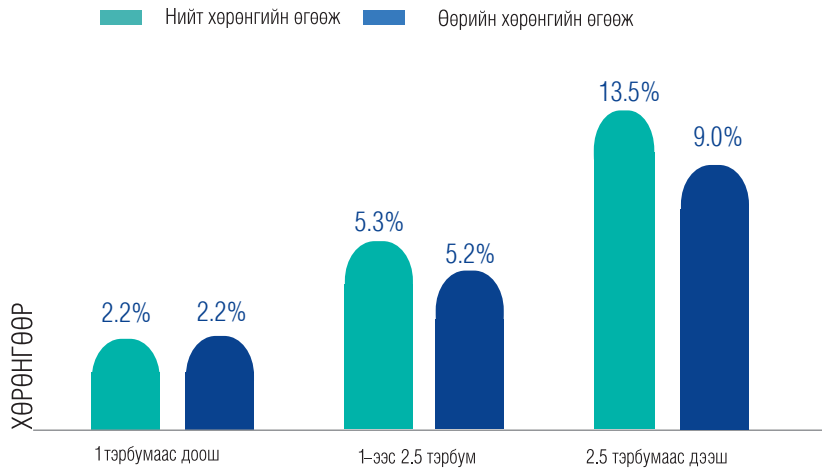
	Нийт зээл		Зээлдэгчийн тоо		1 зээлдэгчид ногдох дундаж зээлийн хэмжээ /мян. төгрөг/
	Хэмжээ /тэрбум төг/	%	Тоо	%	
Финтек	308.0	15.3%	1,349,116	80.4%	228.3
Уламжлалт	1,704.2	84.7%	329,023	19.6%	5,179.4
НИЙТ	2,012.2	100.0%	1,678,139	100.0%	1,199.1

АШИГТ АЖИЛЛАГАА

ROE болон ROA-ийн харгалзах интервал дахь ББСБ-ын тоо /хувиар/

(*) Жишээ нь: Нийт ББСБ-уудын 29.6 хувь нь 1.0 хувиас доош өөрийн хөрөнгийн өгөөжтэй ажиллаж байна

НИЙТ БОЛОН ӨӨРИЙН ХӨРӨНГИЙН ӨГӨӨЖИЙН ХАРЬЦАА /ХӨРӨНГИЙН АНГИЛЛААР/

ББСБ-уудын нийт болон өөрийн хөрөнгийн өгөөжийг хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн ангиллаар харахад 1.0 тэрбумаас доош хувь нийлүүлсэн хөрөнгөтэй ББСБ-уудын тал хувь нь 2.2 хувиас бага, 1.0-2.5 тэрбум төгрөгийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгөтэй ББСБ-уудын тал хувь нь 5.2 хувиас бага, 2.5 тэрбум төгрөгөөс дээш хувь нийлүүлсэн хөрөнгөтэй ББСБ-уудын тал хувь нь 9.0 хувиас бага нийт хөрөнгийн өгөөжтэй байна. Өөрийн хөрөнгийн өгөөжийн хувьд холбогдох утгууд нь харгалзан 2.2, 5.3 болон 13.5 хувьтай байна.

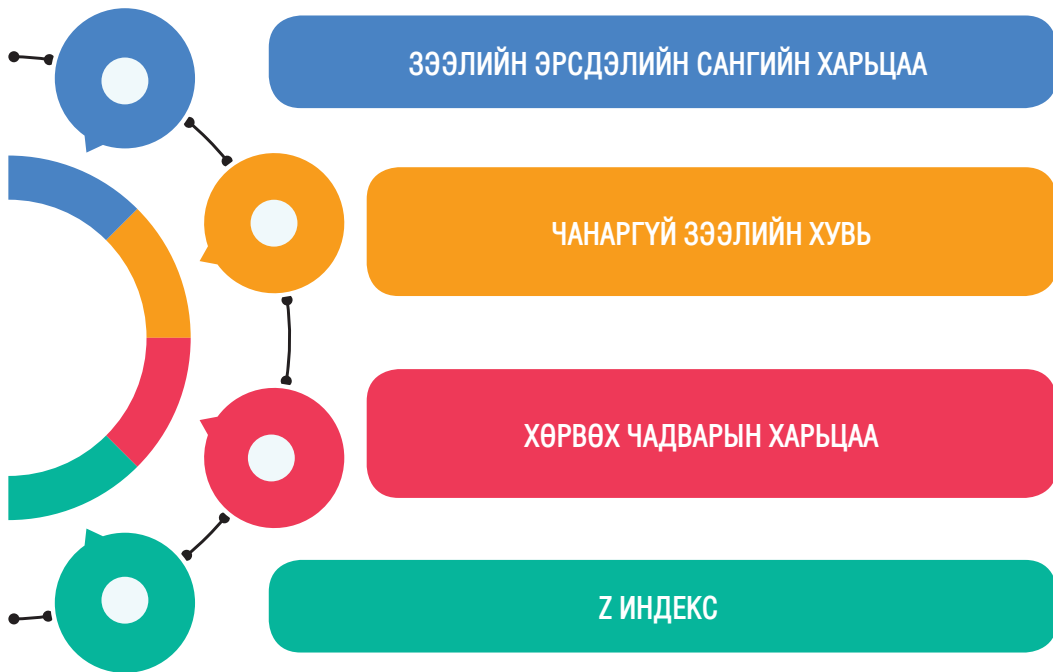
ЗАРДАЛ, ОРЛОГЫН ХАРЬЦАА

Зардал, орлогын харьцаа: ББСБ-ууд нэг төгрөгийн орлого олохын тулд дунджаар хэдэн төгрөгийн зардал гаргаж буйг тооцдог харьцаа болох зардал, орлогын харьцаа тайлант онд 46.3 хувь гарсан буюу өмнөх оноос 0.3 пунктээр буурчээ. Өөрөөр хэлбэл ББСБ-ууд 100.0 төгрөгийн орлого олохын тулд дунджаар 46.3 төгрөгийн зардал гаргаж байна гэсэн үг юм.

ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ

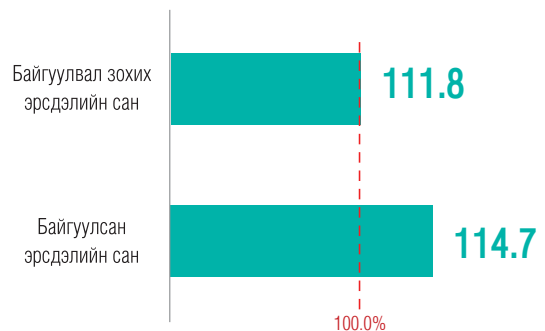
- o AFI буюу “Санхүүгийн хүртээмжийн нийгэмлэг”-ээс санхүүгийн хүртээмж болон санхүүгийн тогтвортой байдлыг тодорхойлох зөвлөмж зааврын дагуу ББСБ-уудын дараах 4 үзүүлэлтийг тооцож байна. Үүнд:

ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛИЙН САНГИЙН ХАРЬЦАА

- o Тайлант онд уг харьцаа 102.6 хувь гарч байгуулвал зохих эрсдэлийн санг бүрдүүлж чадсан бөгөөд эрсдэлийг 102.6 хувиар нөхөх чадамжтайг харуулжээ.
- o Энэ нь өмнөх оноос 1.4 пунктээр өссөн үзүүлэлт юм.

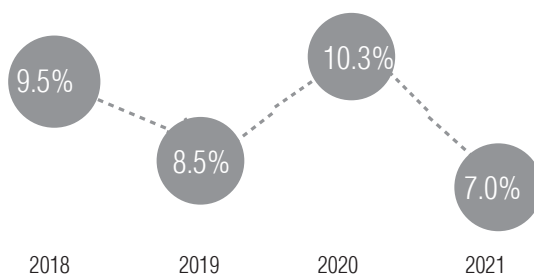
102.6%

Тэрбум төгрөг

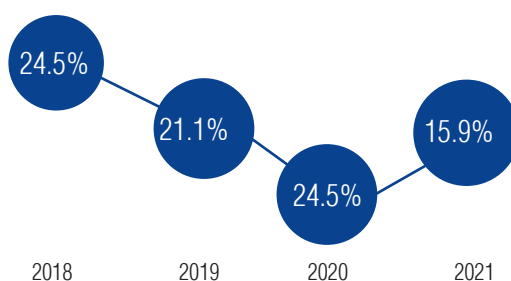
ЧАНАРГҮЙ ЗЭЭЛИЙН ХУВЬ

Тайлант онд чанаргүй зээлийн хэмжээ 140.2 тэрбум төгрөгт хүрч нийт зээлд эзлэх чанаргүй зээл 7.0 хувь болж буурлаа. Энэ нь өмнөх оноос 3.3 пунктээр буурсан байна.

ХӨРВӨХ ЧАДВАРЫН ХАРЬЦАА

- Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийг нийт хөрөнгөд харьцуулсан харьцаа буюу хөрвөх чадвар тайлант онд 15.9 хувь болжээ.
- 2021 онд мөнгөн хөрөнгө 12.6 хувь буурч, нийт хөрөнгийн өссөнөөр хөрвөх чадвар өмнөх оноос 8.6 пунктээр буурсан байна.

Z ИНДЕКС

Z индекс нь ББСБ-ын дампуурах магадлалыг харуулдаг ба активын өгөөж болон өөрийн хөрөнгийн харьцааны нийлбэрийг активын өгөөжийн хэлбэлзэлд харьцуулж тооцдог. Z индексийн утга ашигт ажиллагаа болон өөрийн хөрөнгийн хөшүүрэг өндөр байх үед их гарах ба өгөөжийн хэлбэлзэл ихтэй үед буюу орлогын тодорхойгүй байдал их үед бага гарна. Өөрөөр хэлбэл индексийн их утга нь эрсдэл багатай, тогтвортой байдлыг илэрхийлдэг. 2021 оны байдлаар банк бус санхүүгийн салбарын Z индекс өмнөх оноос 7.5 пунктээр буурч 25.5 боллоо.

БОДЛОГО ЗОХИЦУУЛАЛТ

ГАДААД ХАМТЫН АЖИЛЛАГАА

- Санхүүгийн зохицуулах хороо нь ББСБ-ын салбарын бодлого зохицуулалтын чиглэлээр дараах олон улсын байгууллага, холбоодтой хамтран ажиллаж байна.
 - Санхүүгийн зохицуулах хорооны зохицуулалтын чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг олон улсын мэргэжлийн холбоод болон сургалтын байгууллагуудтай хамтран ажиллаж Азийн хөгжлийн банк /АХБ/-аас хэрэгжүүлж байгаа төслийн хүрээнд “Банк бус санхүүгийн байгууллагуудад эрсдэлд суурилсан хяналт шалгалтыг хэрэгжүүлэх аргачлалыг танилцуулах” семинарыг 2021 оны 3 дугаар сарын 03-ны өдөр Санхүүгийн зохицуулах хорооны Банк бус санхүүгийн байгууллагын газар, Хяналт шалгалт, зохицуулалтын газрын Банк бус санхүүгийн байгууллагын чиглэлийн хянан шалгагчдад онлайнаар зохион байгуулсан.
 - АХБ-аас шинээр хэрэгжүүлж буй “Уур амьсгалын өөрчлөлтийн санхүүжилт” төслийн талаар 2021 оны 2 дугаар сарын 26-ны өдөр АХБ-ны төлөөлүүдтэй уулзалт хийж, санал солилцсон. АХБ-ны зүгээс ББСБ-уудыг энэхүү төсөлд оролцохыг уриалж байгаа бөгөөд Санхүүгийн зохицуулах хороо энэ чиглэлээр зохицуулалттай этгээдүүдийг дэмжиж ажиллахаа илэрхийлсэн.
 - Санхүүгийн хүртээмжийн нийгэмлэг (АФИ)-ээс хэрэгжүүлж буй “Зохицуулалттай этгээдүүдийн ногоон санхүү эрхлэх чадавх” төслийн хүрээнд “Ногоон санхүүжилт” сэдэвт сургалтыг зохион байгуулж 300 гаруй ББСБ-уудыг хамруулсан.
 - Олон улсын санхүүгийн корпораци (ОУСК), Санхүүгийн зохицуулах хорооны хооронд байгуулсан харилцан ойлголцлын санамж бичгийн хүрээнд “Авлага худалдан авалт буюу Факторингийн үйл ажиллагаа эрхлэх гарын авлага” – боловсруулсан.
 - Финтек зээлийн үйлчилгээ эрхэлдэг 15 ББСБ-уудтай онлайн уулзалт хийж, финтек бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ эрхлэхэд үүсэж буй хүндрэл, бэрхшээлийн талаар санал авсан.
 - АФИ-ийн “Хүртээмжтэй ногоон санхүүжилт” ажлын хэсэгт ажиллаж, онлайн хурал, гишүүдэд зориулсан онлайн семинарт тухай бүр оролцож байна.
 - Дэлхийн банк (ДБ)-ны бүлгийн гишүүн байгууллага болох ОУСК-аас холбогдох байгууллагуудтай хамтран Монгол улсад Нийлүүлэлтийн сүлжээний санхүүжилтийн зах зээлийг хөгжүүлэх чиглэлээр “Авлага санхүүжүүлэх /факторинг/ үйл ажиллагаанд технологийн шийдлийг ашиглах нь” сэдвээр цахим танилцуулга, семинар зохион байгууллаа.
 - АХБ-аас санхүүгийн үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэхэд банк бус санхүүгийн салбарыг дэмжих төслийн хүрээнд “Олон улсын финтекийн зохицуулалт” болон финтект суурилсан зээлийн харилцагчдын судалгааг хамтран гүйцэтгэлээ.
 - Монгол улсын Санхүүгийн зохицуулах хороо, АХБ-аас санхүүгийн хүртээмжийг дэмжих зорилгоор Банк бус санхүүгийн салбарын чадавхыг өргөжүүлэх 51411-001 тоот Мэдлэг дээшлүүлэх, дэмжлэг үзүүлэх техникийн тусламж (KSTA) үзүүлэх нэмэлт санхүүжилтийн төслийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг хүргүүлсэн.
 - АХБ-аас Монгол улсын “Бичил санхүүгийн байгууллагыг чадавхжуулах, санхүүгийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх төсөл” хэрэгжиж байгаа бөгөөд 2021 онд дуусах байсан уг төслийг 2023 он хүртэл сунгав.
 - АХБ-аас олгож буй нэмэлт санхүүжилтийн хүрээнд орон нутаг дахь ББСБ-ууд болон Хадгаламж зээлийн хоршоо (ХЗХ)-дод засаглал болон эрсдэлд суурилсан хяналт шалгалтын хүрээнд сургалт явуулах төлөвлөгөөг боловсруулан хүргүүлээд байна.
 - 2021 оны 6 сард Санхүүгийн зохицуулах хороо, ТоС Холбоо болон ОУСК хамтран ББСБ-уудын үйл ажиллагаанд Тогтвортой санхүүгийн тогтолцоог хэрхэн нэвтрүүлэх талаар танилцуулга хийж, нэр бүхий (Транскапитал ББСБ, Инвескор ББСБ, Лэнд эм эн ББСБ, Зээл Эм Эн ББСБ) 4 ББСБ-уудтай ярилцлага зохион байгууллаа.
 - ТоС Холбоо ББСБ-уудын Тогтвортой санхүүгийн тогтолцооны талаарх одоогийн ойлголт, мэдээллийг үнэлэх, тэдгээрийн зээл олгох үйл ажиллагаанд учирч болзошгүй Байгаль орчин нийгмийн эрсдэлийн хүчин зүйлүүдийг тодорхойлох судалгааг хөгжүүлэхэд хамтран ажиллаж, улмаар үнэлгээний хөндлөнгийн баталгаажуулалтыг ТоС Холбооны ажлын алба, Санхүүгийн зохицуулах хорооны холбогдох мэргэжилтнүүд ББСБ-уудтай ярилцлага хийж, Санхүүгийн байгууллагуудад зориулсан жишиг байгаль орчин нийгэм засаглалын удирдлага (БОНЗУ)-ын журмын төслийг боловсруулав.
 - ДБ-ны бүлгийн гишүүн байгууллага болох ОУСК-тай хамтран Ногоон санхүүжилтийн зах зээлийг хөгжүүлэх төсөл (604826)-ийн хүрээнд ББСБ-уудын үйл ажиллагаанд байгаль орчин, нийгэм, засаглалын шаардлагуудыг нэвтрүүлэхтэй холбоотойгоор суурь судалгаа хийсэн. ББСБ-уудын үйл ажиллагаанд байгаль орчин, нийгэм, засаглалын шаардлагуудыг нэвтрүүлэхтэй холбоотой холбогдох бодлого, гарын авлагын төслүүдийг боловсруулав.
 - ДБ-ны бүлгийн гишүүн байгууллага болох ОУСК-тай хамтран Нийлүүлэлтийн сүлжээний санхүүжилтийн зах зээлийг хөгжүүлэх төсөл (603169)-ийн хүрээнд Авлага худалдан авалт буюу факторингийн үйл ажиллагааны журмын төслийг боловсруулсан. Авлага худалдан авалт буюу факторингийн үйл ажиллагааг хуулийн үүднээс тайлбарласан цахим семинарыг банк болон ББСБ-уудад зохион байгуулав.

ХУУЛЬ, ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

- o Банк бус санхүүгийн байгууллага /ББСБ/-ын салбарт мөрдөгдөх дүрэм, журмуудыг хууль тогтоомжид нийцүүлэн шинээр боловсруулах, шинэчлэх, нэмэлт өөрчлөлт оруулах арга хэмжээний хүрээнд дараах дүрэм журмуудыг шинэчлэн Захиргааны хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн санд бүртгүүлэв.
- o “Зээлийн батлан даалтын сангийн үйл ажиллагааг зохицуулах, хяналт тавих журам”-д өөрчлөлт оруулах тухай тогтоолыг 2021 оны 02 дугаар сарын 24-ний өдрийн Санхүүгийн зохицуулах хорооны хуралдаанаар хэлэлцэж 65 дугаар тогтоолоор баталсан ба Захиргааны хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн санд 2021 оны 3 дугаар сарын 02-ны өдөр хүлээн авсан. Үүний дараагаар дээрх тогтоолыг сунгаж, 2021 оны 9 дүгээр сарын 22-ны өдрийн Санхүүгийн зохицуулах хорооны хуралдаанаар хэлэлцэн, 385 дугаар тогтоолоор баталсан ба Захиргааны хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн санд 2021 оны 10 дугаар сарын 04-ний өдөр хүлээн авсан.
- o Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2019 оны 441 дүгээр тогтоол /Банк бус санхүүгийн байгууллагын хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн доод хэмжээ, үе шаттай нэмэгдүүлэх хуваарийг шинэчлэн батлах тухай/-ын хавсралтад өөрчлөлт оруулах тухай тогтоолыг 2021 оны 02 дугаар сарын 24-ний өдрийн Санхүүгийн зохицуулах хорооны хуралдаанаар хэлэлцэж 66 дугаар тогтоолоор баталсан ба Захиргааны хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн санд 2021 оны 3 дугаар сарын 02-ны өдөр хүлээн авсан.
- o “Банк бус санхүүгийн байгууллагаас гаргах хаалттай өрийн бичгийг бүртгэх, түүнд хяналт тавих журам”-ын төслийг 2021 оны 4 дүгээр сарын 28-ны өдрийн Санхүүгийн зохицуулах хорооны хуралдаанаар хэлэлцэж 165 дугаар тогтоолоор баталсан ба Захиргааны хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн санд 2021 оны 5 дугаар сарын 10-ны өдрийн 5237 дугаарт бүртгэсэн.
- o Коронавируст халдвар /КОВИД-19/-ын цар тахлын үед ББСБ-уудад хэрэгжүүлэх арга хэмжээний тухай (2021 оныг дуустал зээлийн гэрээнд 2 ба түүнээс дээш удаа өөрчлөлт оруулсан тохиолдолд ангилал бууруулан бүртгэх журмын үйлчлэлийг түр зогсоох мөн 60 хоног хүртэлх хугацаанд хэвийн ангилалд ангилал бүртгэнэ.) тогтоолыг боловсруулж, 2021 оны 6 дугаар сарын 23-ны өдрийн Санхүүгийн зохицуулах хорооны хуралдаанаар хэлэлцэж 262 дугаар тогтоолоор батлуулсан.

“Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай” хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.4 дэх заалтын хэрэгжилт

- o 2021 оны жилийн эцсийн байдлаар Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.4-т заасны дагуу 2020 оны жилийн эцсийн санхүүгийн тайланг хөндлөнгийн аудитаар баталгаажуулах үүргийг 91.7 хувь буюу 488 ББСБ, нийтэд мэдээлэх үүргийг 456 ББСБ хэрэгжүүлсэн байна.

“Зээлийн мэдээллийн тухай” хуулийн хэрэгжилт

- o Зээлийн мэдээллийн тухай хуульд заасны дагуу зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэх байгууллагууд Монголбанкны зээлийн мэдээллийн сантай хамтран ажиллах гэрээг байгуулан зээлдэгчийн талаарх мэдээлэл, лавлагааг зээлийн үйл ажиллагаандаа авч ашиглах үүрэгтэй. Монголбанкны ерөнхийлөгчийн 2020 оны 3 дугаар сарын 03-ны өдрийн А-57 дугаар тушаалаар “Монголбанкны зээлийн мэдээллийн сангийн журам”-ыг шинэчлэн баталсантай холбоотойгоор Монголбанкнаас мэдээлэл нийлүүлэгч байгууллагуудтай хамтран ажиллах гэрээг нэгдсэн журмаар шинэчлэн байгуулах ажлыг зохион байгуулж, 2021 оны IV улиралд зээлийн үйл ажиллагаа эрхэлж буй 496 ББСБ-ын 85.1 хувь буюу 422 ББСБ гэрээгээ шинэчлэн байгуулсан байна.

“Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай” хуулийн хэрэгжилт

- o Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1-д “Энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд 20 сая төгрөг, түүнээс дээш үнийн дүнтэй бэлэн мөнгөний болон гадаад төлбөр тооцооны гүйлгээний тухай мэдээллийг гүйлгээ хийгдсэнээс хойш ажлын таван өдрийн дотор батлагдсан маягт, журмын дагуу Санхүүгийн мэдээллийн албанд мэдээлэх үүрэгтэй.” гэж заасны дагуу нэр бүхий 167 ББСБ, 16,824 удаагийн тохиолдлоор, 1.5 их наяд төгрөгийг, 7.2-т “Хөрөнгө, гүйлгээ, гүйлгээ хийх оролдлогыг мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй, эсхүл гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлоготой холбоотой гэж сэжиглэсэн, эсхүл мэдсэн бол энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд энэ тухай 24 цагийн дотор сэжигтэй гүйлгээний тухай батлагдсан маягт, журмын дагуу Санхүүгийн мэдээллийн албанд мэдээлнэ.” гэж заасны дагуу нэр бүхий 7 ББСБ, 32 удаагийн тохиолдлоор, 1.3 тэрбум төгрөгийг Монголбанкны СМА-нд тус тус мэдээлж, хууль тогтоомжоор хүлээсэн үүргээ хэрэгжүүлсэн байна.

“Зохицуулалтын үйлчилгээний хөлсний хэмжээг тогтоох, төвлөрүүлэх журам”-ын хэрэгжилт

- o 2021 оны жилийн эцсийн байдлаар нийт 522 ББСБ-аас 1,318.9 сая төгрөгийн зохицуулалт үйлчилгээний хөлс төлөхөөс 96.6 хувь буюу 504 ББСБ 1.271.2 сая төгрөгийн зохицуулалтын үйлчилгээний хөлсийг Санхүүгийн зохицуулах хорооны холбогдох дансанд төвлөрүүлсэн байна.

ХАДГАЛАМЖ, ЗЭЭЛИЙН ХОРШОО

Нийт хөрөнгө

291.2 тэрбум төгрөг

Хөрөнгийн өсөлт **13.8%**

Санхүүгийн зах зээлийн төлөв

Нийт салбар **63**

Нийт гишүүдийн

41.0%

дээд боловсролтой

Хүртээмжтэй байдал

Хэрэглээ болон түүнтэй
холбогдох бусад зориулалтаар
олгогдсон зээл

82.6%

Бүтээгдэхүүн үйлчилгээ

Ашигт ажиллагаа

Цэвэр ашиг
10.7
тэрбум төгрөг

Тогтвортой байдал

Нийт зээлд эзлэх чанаргүй
зээлийн хувь

3.5%

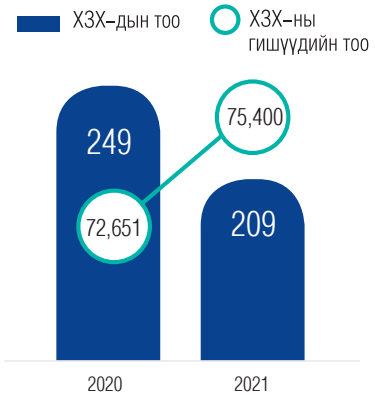
Бодлого зохицуулалт

САНХҮҮГИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ТӨЛӨВ

ХЗХ–ДЫН ТОО БА ГИШҮҮД

- 2021 оны байдлаар тусгай зөвшөөрөлтэйгөөр үйл ажиллагаа явуулж буй ХЗХ–дын тоо өмнөх онтой харьцуулахад 40–оор буюу 16.1 хувиар буурч 209 хүрсэн.
- ХЗХ–дын гишүүдийн тоо 2020 онд 72,651 байсан бол тайлант үед 3.8 хувиар өсөж 75,400 гишүүн болжээ.
- ХЗХ–дын тоо 2017 онд 290 байсан бол тайлант жилд 27.9 хувиар буурсан. Харин ХЗХ–дын гишүүдийн тоо 2017 онд 55,624 байсан бол 2021 онд 35.6 хувиар өсжээ.

АЖИЛЛАГСАД

741

ХЗХ–дын нийт ажилтнуудын тоо 741 хүрч өнгөрсөн оноос 11.9 хувиар буурсан бөгөөд түүний 70.9 хувь нь эмэгтэй ажиллагсад байна.

НИЙТ ГИШҮҮДИЙН

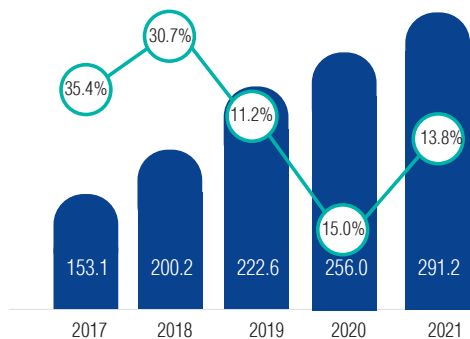
38,016

ЗЭЭЛДЭГЧ

33,600

ХАДГАЛАМЖ
ЭЗЭМШИГЧ

■ Нийт хөрөнгө /тэрбум төгрөг/ ○ Нийт хөрөнгийн өсөлт /хувь/

НИЙТ ХӨРӨНГӨ, ТҮҮНИЙ ӨСӨЛТ

- Тайлант онд нийт хөрөнгө өмнөх оноос 13.8 хувиар өсөж 291.2 тэрбум төгрөгт хүрлээ.
- Хөрөнгийн өсөлтийн инерци өмнөх оноос 1.2 пунктээр буурсан.
- Тайлант үеийг 2017 онтой харьцуулахад ХЗХ–ны нийт хөрөнгийн дүн 138.1 тэрбум төгрөгөөр буюу 90.2 хувиар нэмэгдэж 291.2 тэрбум төгрөгт хүрсэн.

НИЙТ ЗЭЭЛ

213.4

ТЭРБУМ ТӨГРӨГ

НИЙТ
ХАДГАЛАМЖ

203.6

ТЭРБУМ ТӨГРӨГ

НИЙТ ЗАХ ЗЭЭЛД ЭЗЛЭХ ХУВЬ

- 88.1 хувийг 1.0 тэрбум төгрөгөөс дээш хөрөнгөтэй 28 ХЗХ;
- 4.3 хувийг 500.0 саяас 1.0 тэрбум төгрөгийн хөрөнгөтэй 18 ХЗХ;
- 7.6 хувийг 500.0 сая төгрөгөөс доош хөрөнгөтэй 163 ХЗХ эзэлж байна.

88.1%

28 ХЗХ

4.3%
18 ХЗХ7.6%
163 ХЗХ

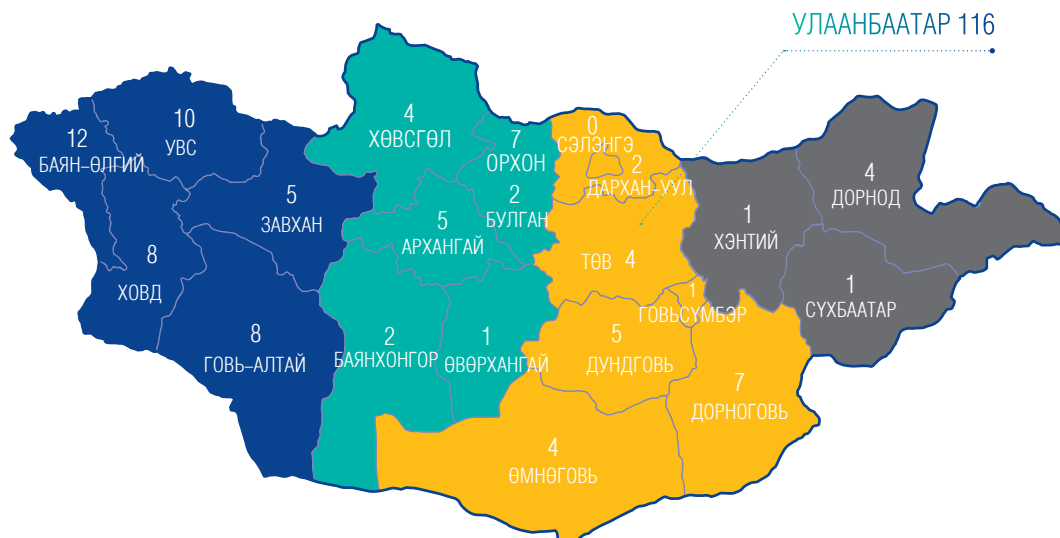
ХЗХ-дын актив болон пассивын бүтэц /тэрбум төгрөгөөр/

Нийт хөрөнгийн дүн	291.2	100%
Эргэлтийн хөрөнгө	280.1	96.2%
Мөнгөн хөрөнгө	61.3	21.1%
Зээл /цэврээр/	207.8	71.4%
Авлага	9.1	3.1%
Бусад эргэлтийн хөрөнгө	0.9	0.3%
Өмчлөх бусад хөрөнгө /цэврээр/	0.8	0.3%
Эргэлтийн бус хөрөнгө	11.1	3.8%
Үндсэн хөрөнгө /цэврээр/	3.9	1.3%
Биет бус хөрөнгө /цэврээр/	7.2	2.5%
Хөрөнгө оруулалт ба бусад эргэлтийн бус хөрөнгө	0.0	0.0%
Нийт өр төлбөр ба өөрийн хөрөнгийн дүн	291.2	100%
Өр төлбөр	227.3	78.1%
Хадгаламж	203.6	69.9%
Богино хугацаат зээл	6.4	2.2%
Бусад богино хугацаат өр төлбөр	15.1	5.2%
Урт хугацаат өр төлбөр	2.2	0.8%
Өөрийн хөрөнгө	63.9	21.9%
Гишүүдийн оруулсан хувь хөрөнгө	25.4	8.7%
Дахин үнэлгээний нэмэгдэл	0.2	0.1%
Хоршоологчдын өмч	38.4	13.2%

- Нийт хөрөнгийн 96.2 хувь нь эргэлтийн хөрөнгө, үлдсэн 3.8 хувь нь эргэлтийн бус хөрөнгө байна.
- Нийт хөрөнгийн 21.1 хувийг мөнгөн хөрөнгө, 71.4 хувийг зээлийн цэвэр үлдэгдэл, 3.1 хувийг авлагын үлдэгдэл бүрдүүлж байна.
- Эх үүсвэрийн хувьд нийт хөрөнгийн 78.1 хувийг өр төлбөр, 21.9 хувийг өөрийн хөрөнгө бүрдүүлж байна.

ХҮРТЭЭМЖТЭЙ БАЙДАЛ

БАРУУН БҮС

43 ХЗХ

8 САЛБАР

ХАНГАЙН БҮС

21 ХЗХ

17 САЛБАР

ТӨВИЙН БҮС

23 ХЗХ

20 САЛБАР

ЗҮҮН БҮС

6 ХЗХ

11 САЛБАР

УЛААНБААТАР

116 ХЗХ

7 САЛБАР

- Тайлант онд нийт 209 ХЗХ-ноос 116 ХЗХ нь Улаанбаатар хотод, 93 ХЗХ нь хөдөө, орон нутагт бүртгэлтэй байна.
- Хөдөө, орон нутагт үйл ажиллагаа явуулж буй ХЗХ-дын 46.2 хувь нь баруун бүсэд, 6.5 хувь нь зүүн бүсэд, 22.6 хувь нь хангайн бүсэд, 24.7 хувь нь төвийн бүсэд байршжээ.
- Улаанбаатар хотод үйл ажиллагаа явуулж буй 116 ХЗХ-ны 95.7 хувь нь төвийн зургаан дүүрэгт, 4.3 хувь нь алслагдмал гурван дүүрэгт байршиж байна.

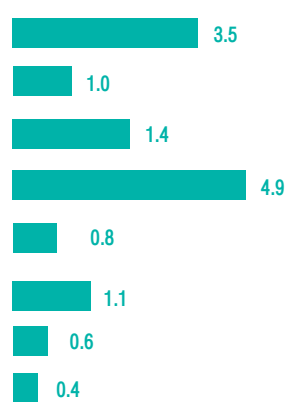

“Санхүүгийн хүртээмжийн нийгэмлэг (AFI)”-ийн Санхүүгийн хүртээмжийн тоон мэдээллийн ажлын хэсгээс улс орнуудын санхүүгийн хүртээмжийг үнэлэх үндсэн индикаторуудыг¹ 2013 онд гаргасан. Тус индикаторуудыг ашиглан салбарын хүртээмжтэй байдлыг харуулья. Үүнийг хөдөлмөрийн насны буюу 18–аас 64 насны 10,000 хүнд ногдох, 1,000 аж ахуйн нэгж (ААН)-д ногдох ХЗХ-дын тоогоор илэрхийлж болно.

10 000 хүнд ногдох ХЗХ-ны тоо

1 000 ААН-д ногдох ХЗХ-ны тоо

- 1,000 ААН-д ногдох ХЗХ-ны тоогоор Налайх дүүрэг 4.2, Багануур 2.4, Чингэлтэй дүүрэг 1.4, Сүхбаатар 0.9 үзүүлэлттэйгээр тус тус тэргүүлж байгаа бол Баянгол дүүрэг 0.4 гэсэн үзүүлэлттэйгээр хамгийн доогуур жагсаж байна.
- Харин 10,000 хүнд ногдох ХЗХ-ны тоогоор Сүхбаатар, Налайх, Чингэлтэй дүүргүүд тус тус 3.0, 2.68, 2.65 гэсэн үзүүлэлтээр тэргүүлж байна.

¹ <https://www.afi-global.org/sites/default/files/publications/fidwg-core-set-measuring-fi.pdf>

Хүртээмжийн үзүүлэлтийг 4 бүсээр ангилахад баруун бүс 10,000 хүнд ногдох, 1,000 ААН-д ногдох ХЗХ-дын тоогоор бусад бүсээс илүү сайн үзүүлэлттэй байна.

Нэг гишүүнд ногдож буй дундаж зээл

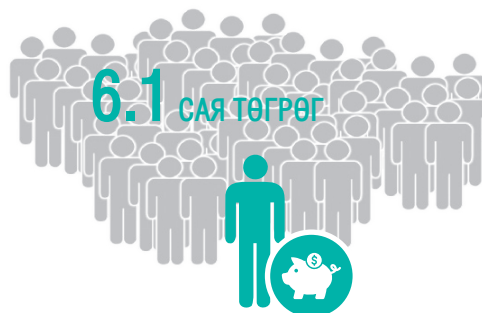
ЗЭЭЛИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ХҮРТЭЭМЖ

- Улсын хэмжээнд 18-с 64 насны 51 хүн тутмын нэг нь ХЗХ-нд гишүүнчлэлтэй, зээлийн үйлчилгээг хүртэж байна.
- Дээрх үзүүлэлт нь хөдөө, орон нутагт 67 хүн тутмын нэг байгаа бол Улаанбаатар хотын хэмжээнд 39 хүнд нэг тохиож байна.
- Улсын хэмжээнд ХЗХ-ноос зээл авсан нэг зээлдэгч гишүүн дунджаар 5.6 сая төгрөгийн зээлтэй байна.
- Улаанбаатар хотын хэмжээнд энэ дүн 7.6 сая төгрөг байгаа бол хөдөө, орон нутагт 2.7 сая төгрөг байна.

ХАДГАЛАМЖИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ХҮРТЭЭМЖ

- Улсын хэмжээнд 18-с 64 насны 57 хүн тутмын нэг нь ХЗХ-нд хадгаламжийн үйлчилгээг хүртэж байна.
- Дээрх үзүүлэлт хөдөө, орон нутагт 61 хүнд нэг байгаа бол Улаанбаатар хотын хэмжээнд 53 хүнд нэг тохиож байна.
- Улсын хэмжээнд ХЗХ-нд хадгаламжтай нэг хадгаламж эзэмшигч гишүүн дунджаар 6.1 сая төгрөгийн хадгаламжтай байна.
- Улаанбаатар хотын хэмжээнд энэ дүн 10.1 сая төгрөг байгаа бол хөдөө, орон нутагт 2.1 сая төгрөг байна.

Нэг гишүүнд ногдож буй хадгаламжийн дундаж хэмжээ

ХЗХ-НЫ ГИШҮҮДИЙН ХҮРТЭЭМЖ

Эрэгтэй

54.8%

Эмэгтэй

44.9%

Хуулийн этгээд

0.3%

НАСНЫ БҮЛГЭЭР

18-35 НАС

30.8%

36-45 НАС

28.7%

46-55 НАС

23.2%

55-ААС ДЭЭШ

17.3%

БОЛОВСРОЛЫН ТҮВШИНГЭЭР

41.0%

17.4%

29.6%

8.3%

3.7%

ДЭЭД

ТУСГАЙ
ДУНД

БҮРЭН
ДУНД

ДУНД

БАГА

Нийт ажилчдын тоо **741**

Үүнээс эмэгтэй **525**

Нийт зээлдэгчдийн тоо **38,016**

эмэгтэй
19,535

хуулийн
этгээд **84**

Нийт хадгаламж эзэмшигчдийн
тоо **33,600**

Эрэгтэй **22,156**

Хуулийн этгээд **64**

Нийт гишүүдийн тоо **75,400**

Эрэгтэй **33,883**

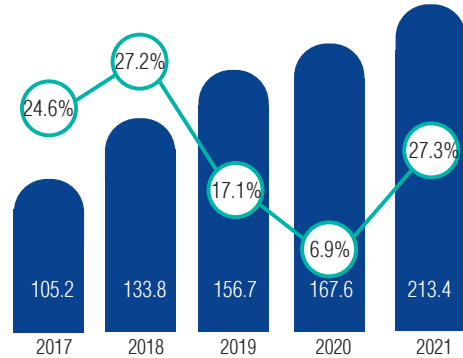
Эмэгтэй **41,316**

БҮТЭЭГДЭХҮҮН ҮЙЛЧИЛГЭЭ

ХЗХ–ДЫН ЗЭЭЛ

- Тайлант онд нийт зээлийн хэмжээ 213.4 тэрбум төгрөгт хүрч өмнөх оны мөн оноос 27.3 хувиар өслөө.
- Цэвэр зээлийн хэмжээ өмнөх оноос 27.9 хувиар өсөж 207.8 тэрбум төгрөгт, зээлийн эрсдэлийн сангийн хэмжээ 11.2 хувиар өсөж 5.6 тэрбум төгрөгт хүрлээ.
- Тайлант үеийг 2017 онтой харьцуулахад ХЗХ–ны нийт зээлийн үлдэгдлийн дүн 108.2 тэрбум төгрөгөөр буюу 102.8 хувиар нэмэгдэж 213.4 тэрбум төгрөгт хүрсэн.

■ Нийт зээл /тэрбум төгрөг/ ○ Зээлийн өсөлт /хувь/

ХЭВИЙН

94.7%

ХУГАЦАА ХЭТЭРСЭН

1.8%

ЧАНАРГҮЙ

3.5%

ХЗХ–ДЫН ЗЭЭЛИЙН ЧАНАР

- Тайлант онд хэвийн зээлийн хэмжээ өмнөх оноос 27.3 хувиар өсөж 213.4 тэрбум төгрөгт хүрлээ.
- Нийт зээлийн 94.7 хувийг хэвийн зээл эзэлж байна.
- Хугацаа хэтэрсэн зээлийн хэмжээ өмнөх оноос 29.5 хувиар буурч 3.9 тэрбум төгрөгт хүрлээ.
- Чанаргүй зээлийн хэмжээ 0.4 хувиар нэмэгдэж 7.4 тэрбум төгрөгт хүрлээ.
- Тайлант оныг 2017 онтой харьцуулахад ХЗХ–ны салбарын нийт чанаргүй зээлийн дүн 2.9 тэрбум төгрөгөөр буюу 65.6 хувиар нэмэгдэж 7.4 тэрбум төгрөгт хүрсэн

ХЗХ–ДЫН ЗЭЭЛИЙН ЗОРИУЛАЛТ

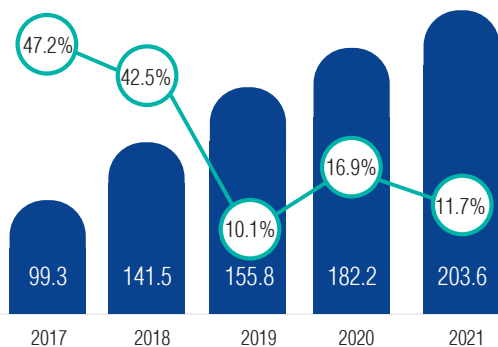
- Нийт олгосон зээлийн 79.9 хувь нь хэрэглээ болон түүнд холбогдох бусад зориулалтаар, 4.9 хувь нь бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарт, 2.6 хувь нь хөдөө аж ахуйн салбарт олгогдсон байна.
- Нийт эргэн төлөгдсөн зээлийн 82.6 хувь нь хэрэглээ болон түүнд холбогдох бусад зориулалтаар олгосон зээлээс, 5.1 хувь нь бөөний болон жижиглэнгийн худалдааны үйл ажиллагаанаас, 2.4 хувь нь хөдөө аж ахуйн салбараас эргэн төлөгдсөн байна.

ТӨЛӨГДСӨН ЗЭЭЛ

ОЛГОСОН ЗЭЭЛ

■ Нийт хадгаламж /тэрбум төгрөг/ ○ Хадгаламжийн өсөлт /хувь/

ХЗХ-ДЫН ХАДГАЛАМЖ

- ХЗХ-дын нийт хадгаламжийн хэмжээ өмнөх оноос 11.7 хувиар өсөж 203.6 тэрбум төгрөг боллоо.
- Тайлант оныг 2017 онтой харьцуулахад ХЗХ-ны нийт хадгаламжийн хэмжээ 104.2 тэрбум төгрөгөөр буюу 104.9 хувиар нэмэгдэж 203.6 тэрбум төгрөгт хүрсэн.

НИЙТ ХАДГАЛАМЖ

- 97.1 хувийг хугацаатай хадгаламж, 2.9 хувийг хугацаагүй хадгаламж бүрдүүлж байна.

97.4%

ХУГАЦААТАЙ

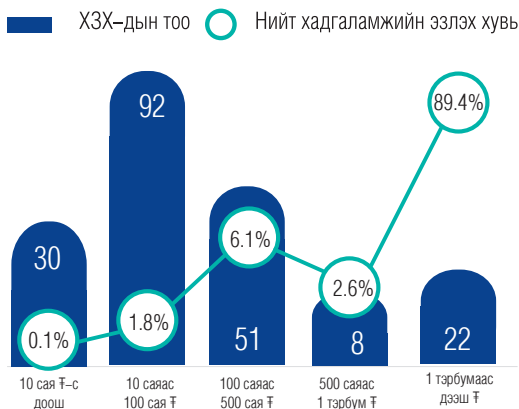

2.6%

ХУГАЦААГҮЙ

- Тайлант онд ХЗХ-дын 97.4 хувь буюу 203 ХЗХ нь нийт 203.6 тэрбум төгрөгийн хадгаламж төвлөрүүлсэн.
- Үлдсэн 2.6 хувь буюу 6 ХЗХ хадгаламж татаагүй байна.

НИЙТ ХАДГАЛАМЖИД ЭЗЛЭХ ХУВЬ

- 1.0 тэрбумаас дээш төгрөгийн хадгаламжтай 22 ХЗХ нь нийт 181.9 тэрбум төгрөг буюу салбарын нийт хадгаламжийн 89.4 хувийг;
- 10.0 саяас 1.0 тэрбум төгрөгийн хадгаламжтай 151 ХЗХ нь нийт 21.5 тэрбум төгрөг буюу салбарын нийт хадгаламжийн 10.5 хувийг;
- 10.0 саяас доош төгрөгийн хадгаламжтай 30 ХЗХ нь нийт 0.2 тэрбум төгрөг буюу салбарын нийт хадгаламжийн 0.1 хувийг тус тус бүрдүүлж байна.
- Огт хадгаламж татаагүй 6 ХЗХ байна.

1.2%

Хадгаламжийн жигнэсэн
дундаж сарын хүү

2.2%

Зээлийн жигнэсэн
дундаж сарын хүү

	2019	2020	2021
Зээлийн жигнэсэн дундаж хүү	3.4	3.0	2.2
Хадгаламжийн жигнэсэн дундаж хүү	1.5	1.5	1.2

БУСАД ТӨРЛИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЭРХЭЛЖ БҮЙ ХЗХ

2020

2021

Төсөл, хөтөлбөрийг дамжуулан хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа
эрхлэх зөвшөөрөлтэй

90

64

Санхүүгийн түрээсийн үйлчилгээ эрхлэх зөвшөөрөлтэй

3

4

Даатгалын төлөөлөгчийн үйл ажиллагаа эрхлэх
зөвшөөрөлтэй

4

5

Мөнгөн гуйвуулгын үйлчилгээ

0

1

Салбарын зөвшөөрөлтэй

САЛБАР-61

САЛБАР-64

ОРЛОГО

- ХЗХ–дын нийт хүүгийн орлого өнгөрсөн онтой харьцуулахад 7.3 хувиар өсөж 54.2 тэрбум төгрөгт хүрлээ.
- Нийт хүүгийн орлогын 93.4 хувийг зээлийн хүүгийн орлого эзэлж байна.
- Банк, санхүүгийн байгууллагаас авсан хүүгийн орлого 6.1 хувийг, зээлийн нэмэгдүүлсэн хүүгийн орлого 0.4 хувийг тус тус эзэлжээ.
- Санхүүгийн түрээсийн хүүгийн орлого 0.1 хувь буюу 63.8 сая төгрөг, үнэт цаасны хүүгийн орлого байхгүй байна.

ЗАРДАЛ

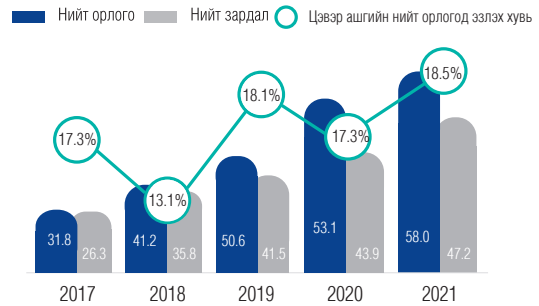
- ХЗХ–дын нийт хүүгийн зардал өнгөрсөн онтой харьцуулахад 9.0 хувиар өсөж 31.9 тэрбум төгрөгт хүрлээ.
- Нийт хүүгийн зардлын 98.1 хувийг хадгаламжийн хүүгийн зардал эзэлж байна.
- Хүүгийн зардлын 1.3 хувийг эзэлж буй банк, санхүүгийн байгууллагад төлсөн хүү өмнөх оноос 4.5 хувиар буурч 423.1 сая төгрөг болжээ.
- Санхүүгийн түрээсийн хүүгийн зардал 543,000 төгрөг гарсан байна.

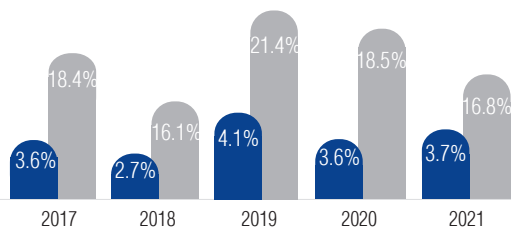
АШИГТ АЖИЛЛАГАА

ХЗХ-ДЫН ОРЛОГО, ЗАРДАЛ

- Тайлант онд ХЗХ-ны салбар нийт 58.0 тэрбум төгрөгийн орлого, 47.2 тэрбум төгрөгийн зардал, 10.8 тэрбум төгрөгийн ашигтай ажилласан.
- Цэвэр ашгийн нийт орлогод эзлэх хувь өмнөх оноос 1.2 пунктээр өсөж 18.5 хувьд хүрчээ.

■ Нийт хөрөнгийн өгөөж ■ Өөрийн хөрөнгийн өгөөж

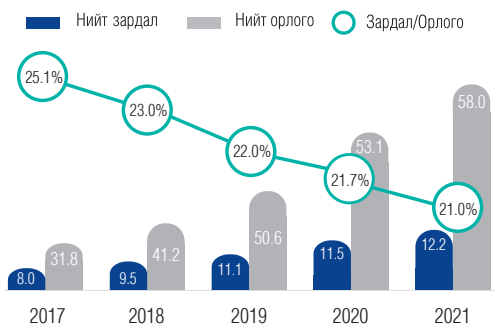

НИЙТ БОЛОН ӨӨРИЙН ХӨРӨНГИЙН ӨГӨӨЖ

- ХЗХ-дын өөрийн хөрөнгийн өгөөж нь өмнөх онтой харьцуулахад 1.7 пунктээр буурч 16.8 хувьд хүрлээ.
- Нийт хөрөнгийн өгөөж нь 0.1 пунктээр өсч 3.7 хувьд хүрчээ.

ГОЛЛОХ ХАРЬЦААНУУД

- Тайлант онд хүүгийн орлогын нийт зээлд эзлэх хувь өмнөх оноос 4.7 пунктээр буурч 25.4 хувьд хүрлээ.
- Тайлант үед ойролцоогоор 100 төгрөг бүрийн зээлийн үйлчилгээнээс 25.4 төгрөгийн хүүгийн орлого олсон байна.
- Цэвэр орлогыг нийт орлогод харьцуулан тооцдог цэвэр ахиуц ашгийн харьцаа нь өмнөх оноос 1.2 пунктээр өсч 18.5 хувь болжээ.

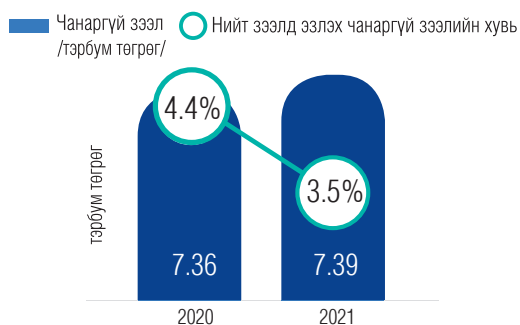
ЗАРДАЛ ОРЛОГЫН ХАРЬЦАА

- ХЗХ-дын 100.0 төгрөгийн орлого тутмын 21.0 төгрөг нь үйл ажиллагааны зардалд ногдож байна.

ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ

ХЗХ нь өөрийн үйл ажиллагаанд учирч болзошгүй эрсдэлийг дараах үндсэн 4 үзүүлэлт /PEARLS аргачлал/-ийн дагуу тооцож, мөрдлөг болгон ажилладаг. Үүнд:

1. Хөрөнгийн чанарын болон хамгаалалтын үзүүлэлт;
2. Үр ашигтай санхүүгийн бүтцийн үзүүлэлт;
3. Өгөөж, зардлын хувь хэмжээний үзүүлэлт;
4. Төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадварын үзүүлэлт.

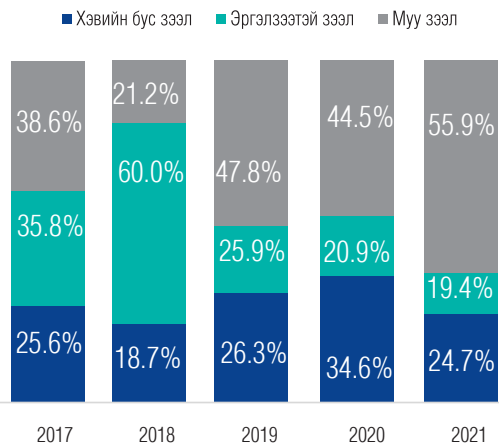

ХЗХ-ДЫН ЧАНАРГҮЙ ЗЭЭЛ

- Нийт чанаргүй зээлийн дүн өнгөрсөн оноос 0.03 тэрбум төгрөгөөр өсч 7.39 тэрбум төгрөг боллоо.
- Нийт зээлд эзлэх чанаргүй зээлийн хувь өнгөрсөн оноос 0.9 пунктээр буурч 3.5 хувьд хүрлээ. ХЗХ-дын мөрдөж буй зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтээр энэхүү үзүүлэлт 5 хувиас бага байх ёстой.

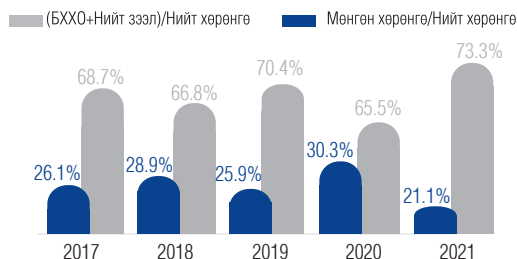
ЧАНАРГҮЙ ЗЭЭЛИЙН АНГИЛАЛ

- Чанаргүй зээлийн ангилал дахь хэвийн бус зээлийн эзлэх хувь өнгөрсөн оноос 9.9 пунктээр буурч 24.7 хувь болжээ.
- Эргэлзээтэй зээлийн хувьд өнгөрсөн оноос 1.5 пунктээр буурч 19.4 хувьд хүрсэн бол муу зээлийн нийт чанаргүй зээлд эзлэх жин 55.9 хувь байна.

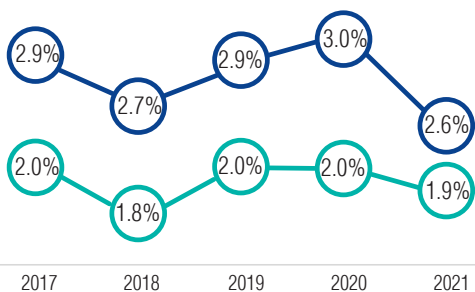

ХЗХ–ДЫН ХӨРВӨХ ЧАДВАР:

- ХЗХ–дын нийт мөнгөн хөрөнгө болон нийт хөрөнгийн харьцаа тайлант онд 21.1 хувьтай байна.
- Богино хугацаат хөрөнгө оруулалт болон нийт зээлийн нийлбэрийг нийт хөрөнгөд харьцуулсан үзүүлэлт 73.3 хувьтай байна.

- Зээлийн эрсдэлийн сангийн нийт зээлд эзлэх хувь
- Зээлийн эрсдэлийн сангийн нийт хөрөнгөд эзлэх хувь

ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛИЙН САН

- Тайлант онд ХЗХ–дын зээлийн эрсдэлийн сангийн нийт зээлд эзлэх хувь 2.6 хувь; харин нийт хөрөнгөд эзлэх хувь 1.9 хувь байна.

Харьцаа	Зохистой хувь	Тайлант улиралд
Бусдаас авсан зээл/Нийт зээл	<20%	4.0%
Нийт хадгаламж/Нийт хөрөнгө	20%–80%	69.9%
Цэвэр зээл/Нийт хөрөнгө	60%–85%	71.4%
Хоршоологчдын өмч/Нийт хөрөнгө	>5%	13.2%
Нөөцийн сан/Хоршоологчдын өмч	>10%	24.9%
Хадгаламж хамгааллын сан/Хоршоологчдын өмч	>5%	5.9%
Тогтворжилтын сан/Хоршоологчдын өмч	>5%	5.8%
Үйл ажиллагааны зардал/Нийт хөрөнгө	<15%	4.2%

БОДЛОГО ЗОХИЦУУЛАЛТ

ХУУЛЬ, ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

- Хадгаламж, зээлийн хоршооны тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд санал авахаар Монголын Хадгаламж Зээлийн Хоршоодын Үндэсний Холбооны төлөөлөлтэй 2021 оны 11 дүгээр сарын 22–ны өдөр уулзалт зохион байгуулж хэлэлцүүлэг хийсэн.
- Санхүүгийн Зохицуулах Хорооны 2018 оны 245 дугаар тогтоолоор баталсан "Хадгаламж, зээлийн хоршооны үйл ажиллагаа эрхлэх нөхцөл шаардлага"-ын шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж, санал авахаар 2021 оны 11 дүгээр сарын 09–ний өдөр Хорооны цахим хуудаст байршуулж, 2021 оны 12 дугаар сарын 13–ны өдөр МХЗХҮХ–ны гишүүн 78 ХЗХ, 2021 оны 12 дугаар сарын 14–ний өдөр холбооны гишүүн бус 22 ХЗХ–ны төлөөллийг тус тус хамруулан цахим хэлэлцүүлэг зохион байгуулж холбогдох саналуудыг тусгасан.

ГАДААД ХАМТЫН АЖИЛЛАГАА

○ Ногоон санхүүгийн хүртээмж, жендэрийн тэгш байдлыг дэмжих төслийг 2022–2024 онд АХБ–тай хамтран хэрэгжүүлэхээр харилцан ойлголцлын санамж бичгийг 2021 оны 12 дугаар сард байгуулсан. Техникийн туслалцааны хүрээнд олон улсын болон үндэсний зөвлөхүүдээс бүрдсэн баг ажиллах бөгөөд бичил санхүүгийн салбар /хадгаламж, зээлийн хоршоо/ дахь ногоон санхүүгийн хүртээмжтэй байдлын судалгаа, үнэлгээг хийж, зохицуулалтын баримт бичигт оруулах өөрчлөлтийн саналыг бэлтгэж, ногоон санхүүгийн талаарх олон улсын туршлагыг таниулах арга хэмжээнүүдийг зохион байгуулахад хамтран ажиллана.

ХУРАЛ, СЕМИНАР, УУЛЗАЛТ

- Монголбанкнаас зээлийн мэдээллийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл авсан “Бүрэн скор” ХХК-ийн удирдлагуудтай 2021 оны 11 дүгээр сарын 08-ны өдөр уулзаж зах зээлийн нөхцөл байдлын талаар мэдээлэл өгч, зээлийн мэдээллийн санд нийлүүлэх мэдээллийг нэмэгдүүлэх боломжийн талаар санал солилцсон.
- Хадгаламж, зээлийн хоршооны гишүүдийн хадгаламжийг даатгалд хамруулах асуудлаар Хадгаламжийн даатгалын корпорацын гүйцэтгэх захирлын үүрэг гүйцэтгэгчтэй 2021 оны 11 дүгээр сарын 16-ны өдөр уулзаж хадгаламжийн даатгалын санг удирдах боломжит хувилбарын талаар санал солилцсон.
- “Бичил бизнесийг дэмжих, ядуурлыг бууруулах нийслэлийн хөтөлбөр”-ийн сангийн зөвлөлийн хуралд 2021 оны 11 дүгээр сарын 18-ны өдөр цахимаар оролцож хадгаламж, зээлийн хоршоодын болон Санхүүгийн Зохицуулах Хорооноос авч буй арга хэмжээний талаарх мэдээллийг өгсөн.
- Хадгаламж, зээлийн хоршооны гишүүдийн зээлд батлан даалт гаргах боломжийн талаар 2021 оны 12 дугаар сарын 03-ны өдөр Зээлийн батлан даалтын сангийн удирдлагуудтай уулзалт зохион байгуулсан бөгөөд 2022 онд хамтран ажиллахаар тогтсон.
- Санхүүгийн хүртээмжийн нийгэмлэг /AFI/-ээс Баруун Африкийн төв банктай хамтран зохион байгуулсан “Жижиг Дунд Үйлдвэрлэл санхүүжилтийг дэмжих бодлого” цахим сургалтад 2021 оны 10 дугаар сарын 05-ны өдөр оролцож Монгол Улсын туршлагын талаар санал хуваалцсан.
- Санхүүгийн хүртээмжийн нийгэмлэг /AFI/-ийн “Жижиг Дунд Үйлдвэрлэл санхүү” ажлын хэсгийн гишүүний хувиар 2021 оны 11 дүгээр сарын 19-ний өдөр ярилцлагад орж ЖДҮ ба жендэр сэдвийн хүрээнд мэдээлэл өгч ажилласан.
- АХБ-тай хамтран хэрэгжүүлж буй “Бичил санхүүгийн байгууллагыг чадавхжуулах, санхүүгийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх төсөл”-ийн хүрээнд хадгаламж, зээлийн хоршоодын хяналтын зөвлөлийн гишүүдэд зориулсан 3 удаагийн сургалтыг 2021 оны 12 дугаар сарын 14-наас 2021 оны 12 дугаар сарын 21-ний өдрүүдэд зохион байгуулж нийт 16 ХЗХ /Улаанбаатар /УБ/ хотын 14 ХЗХ, Төв аймгийн 2 ХЗХ/-ны 46 оролцогчийг хамруулсан.

ЗЭЭЛИЙН БАТЛАН ДААЛТЫН САН

Нийт хөрөнгө

255.1
тэрбум төгрөг

Санхүүгийн зах зээлийн төлөв

Нэг батлан даалтын
дундаж хэмжээ

139.8
сая төгрөг

Хүртээмжтэй байдал

Ирүүлсэн
хүсэлтийн тоо

334

Зөвшөөрөгдсөн
хүсэлтийн тоо

244

Бүтээгдэхүүн үйлчилгээ

Ашигт ажиллагаа

Нийт орлого

10.6 тэрбум төгрөг

Нийт ашиг

8.0 тэрбум төгрөг

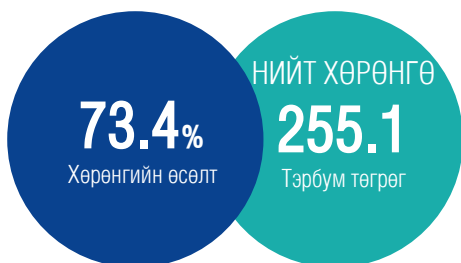
Тогтвортой байдал

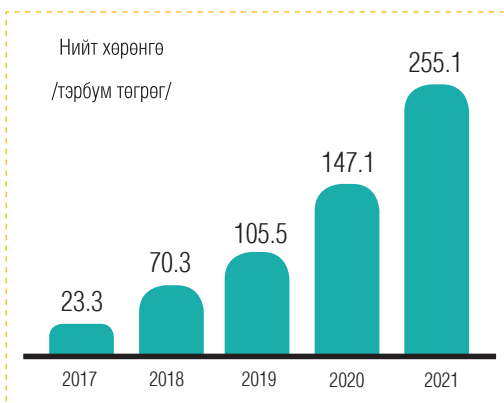
Чанаргүй батлан
даалтын эзлэх хувь

13.2%

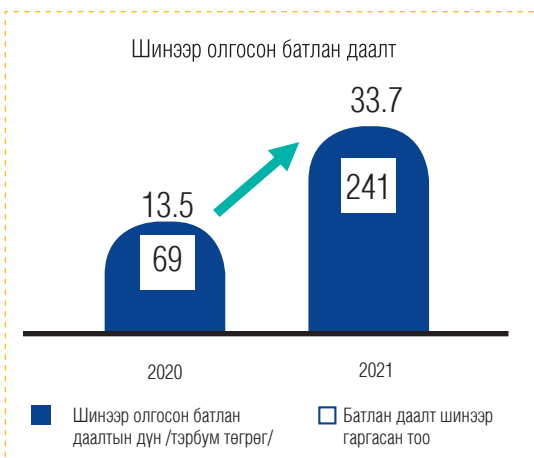
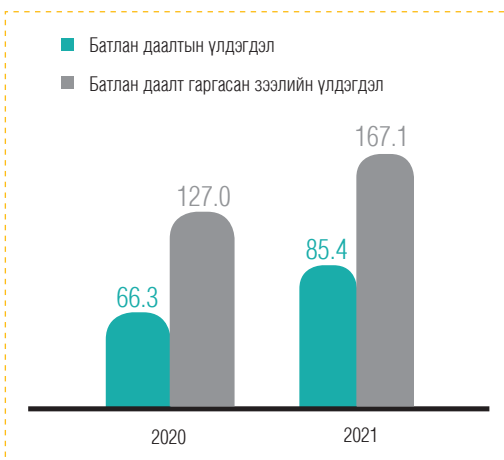
САНХҮҮГИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ТӨЛӨВ

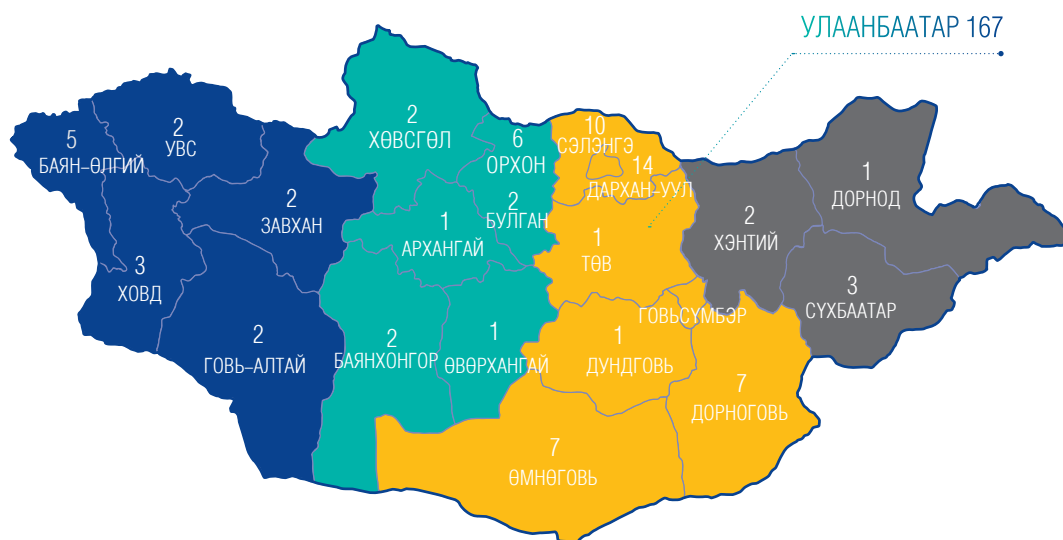
2021 оны байдлаар Сангийн нийт хөрөнгийн хэмжээ 255.1 тэрбум төгрөг хүрч өмнөх онтой харьцуулахад 73.4 хувиар буюу 108.0 тэрбум төгрөгөөр өслөө.

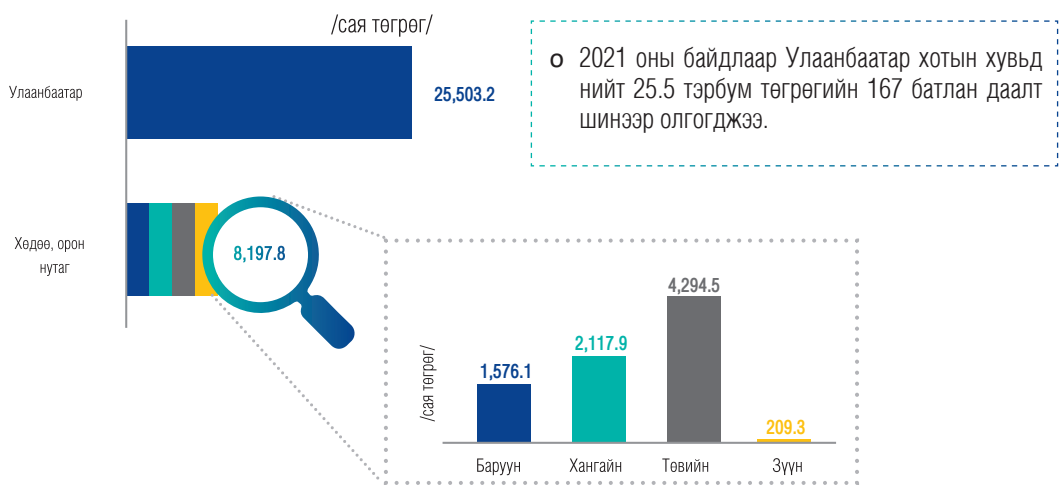
- Сангийн батлан даалтын үлдэгдэл 2021 оны байдлаар 85.4 тэрбум төгрөгт хүрч өмнөх онтой харьцуулахад 28.8 хувиар буюу 19.1 тэрбум төгрөгөөр өслөө.
- Батлан даалт гаргасан зээлийн үлдэгдэл өмнөх оноос 31.6 хувиар буюу 40.1 тэрбум төгрөгөөр өсөж 167.1 тэрбум төгрөгт хүрлээ.

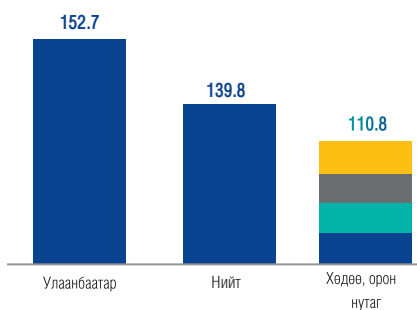
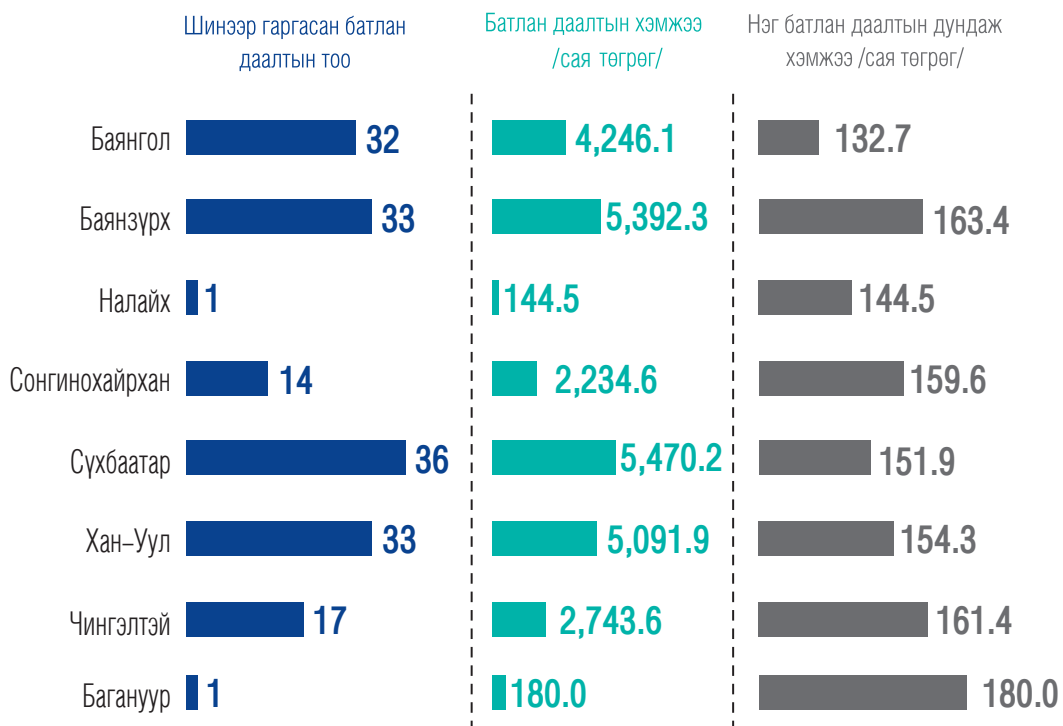

ХҮРТЭЭМЖТЭЙ БАЙДАЛ

НИЙТ БАТЛАН ДААЛТЫН ХЭМЖЭЭ

- Нэг батлан даалтын дундаж хэмжээний хувьд Улаанбаатар хотод 152.7 сая төгрөг, хөдөө орон нутагт 110.8 сая төгрөг, улсын хэмжээнд 139.8 сая төгрөг байна.
- Бус нутгуудын хувьд Хангайн бүсэд олгосон 1 батлан даалтын хэмжээ хамгийн их буюу 151.3 сая төгрөг байна.

БҮТЭЭГДЭХҮҮН ҮЙЛЧИЛГЭЭ

	Батлан даалт гаргуулахаар ирүүлсэн хүсэлтийн тоо	Зөвшөөрөгдсөн хүсэлтийн тоо	Эзлэх хувь
2018	356	162	45.5%
2019	193	113	58.5%
2020	128	72	56.3%
2021	334	244	73.0%

2021 онд батлан даалт гаргуулах нийт 334 хүсэлт ирснээс 244 хүсэлт нь зөвшөөрөгдсөн байна. Үүнээс 241 хүсэлтийн батлан даалтыг олгосон байна. Ирүүлсэн хүсэлтийн тоо нь өмнөх оноос 2.6 дахин, зөвшөөрөгдсөн хүсэлтийн тоо 3.4 дахин өссөн байна. Хүсэлтийн зөвшөөрлийн хувь 73.0 байгаа нь өмнөх онтой харьцуулахад 16.7 пунктээр өссөн байна.

2021 оны байдлаар нийт олгосон батлан даалтын 58.5 хувийг бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарт, 19.3 хувийг үйлдвэрлэлийн салбарт, 9.9 хувийг барилгын салбарт, 10.4 хувийг үйлчилгээний салбарт, 1.9 хувийг хөдөө аж ахуйн салбарт тус тус гаргасан байна. Өмнөх онтой харьцуулахад бөөний болон жижиглэн худалдааны салбар 16.4 пунктээр өссөн, үйлчилгээний салбарт гаргасан батлан даалтын эзлэх хувь 20.9 пунктээр буурсан үзүүлэлттэй байна.

- 2021 онд гаргасан батлан даалтын дундаж хугацаа 43.8 сар буюу 3.6 жил байна.
- Энэ үзүүлэлт нь өмнөх оноос 44.7 сар буюу 3.7 жилээр буурсан үзүүлэлт юм.
- Тайлант онд харьцангуй богино хугацаатай олон тооны батлан даалтыг олгосон байна.

43.8
САР

Банкны ангиллаар

- Төрийн банк 31.6%
- Капитрон банк 5.0%
- Худалдаа хөгжлийн банк 29.7%
- Хаан банк 14.5%
- Голомт банк 12.7%
- Хасбанк 6.2%
- Транскапитал 0.2%

2021 онд Сангаас гаргасан батлан даалтын 31.6 хувийг Төрийн банк, 29.7 хувийг Худалдаа хөгжлийн банк, 14.5 хувийг Хаан банк, 12.8 хувийг Голомт банк, 6.2 хувийг Хас банк, 5.0 хувийг Капитрон банк, 0.2 хувийг Транскапитал ББСБ-ын зээлд гаргасан батлан даалт тус тус бүрдүүлж байна.

АШИГТ АЖИЛЛАГАА

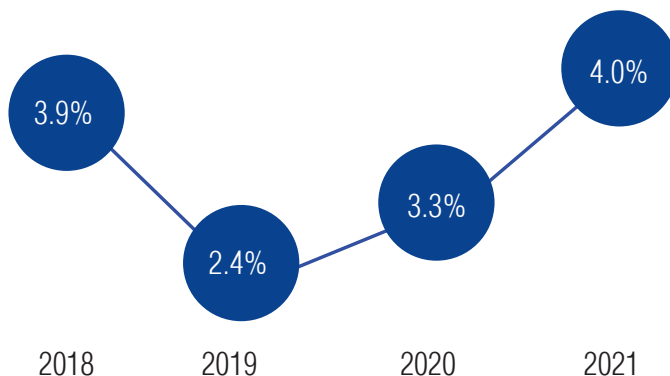
Орлогын бүтэц

Зарлагын бүтэц

Нийт хөрөнгийн өгөөж

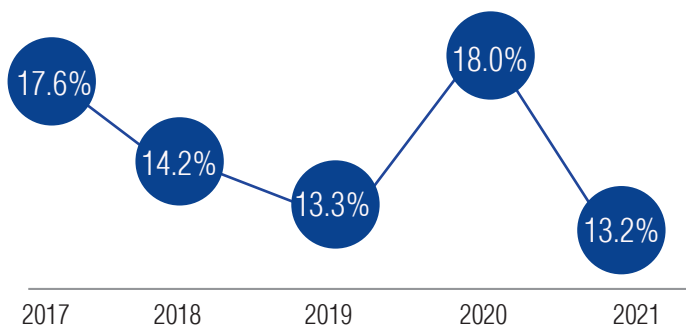
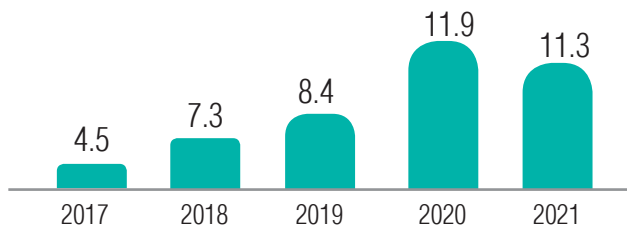

2021 оны байдлаар сангийн нийт хөрөнгийн өгөөж 4.0 хувь байгаа нь өмнөх онтой харьцуулахад 0.7 пунктээр өссөн байна.

ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ

2021 оны байдлаар чанаргүй батлан даалтын үлдэгдэл 11.3 тэрбум төгрөгт хүрлээ.

Чанаргүй батлан даалтын үлдэгдэл /тэрбум төгрөг/

Батлан даалтын нийт үлдэгдэлд эзлэх чанаргүй батлан даалтын хувь 13.2 болж өмнөх онтой харьцуулахад 4.8 пунктээр буурлаа.

- Чанаргүй батлан даалтын үлдэгдлийг эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар авч үзвэл 55.8 хувь нь үйлдвэрлэлийн салбарт, 25.4 хувь нь үйлчилгээний салбарт, 6.2 хувь нь хөдөө аж ахуйн салбарт, 12.6 хувь нь бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарт олгосон батлан даалтууд бүрдүүлж байна.
- Өмнө онтой харьцуулахад үйлдвэрлэлийн салбарын чанаргүй батлан даалтын эзлэх хувь 13.0 пунктээр өссөн бол хөдөө аж ахуйн салбарын чанаргүй батлан даалтын эзлэх хувь 8.1 пунктээр багассан байна.

Хөдөө аж ахуй

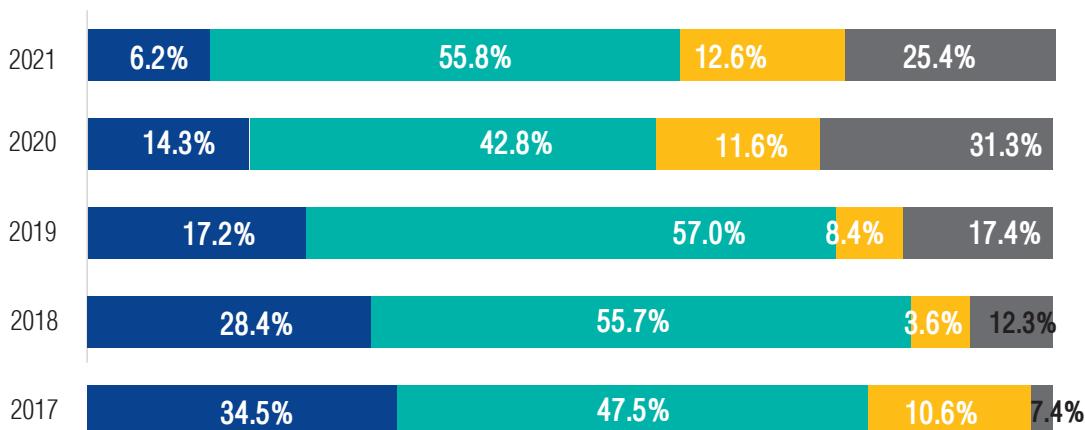
Үйлдвэрлэл

Бөөний болон жижиглэн худалдаа

Үйлчилгээ

ҮЛ ХӨДЛӨХ ЭД ХӨРӨНГӨ ЗУУЧЛАЛЫН САЛБАР

Зохицуулалттай этгээд

248

Салбарын төлөв

852.6 тэрбум
төгрөгийн үнэ бүхий
ҮХХ-ийг зуучлан
худалдан, худалдан
авч, шилжүүлжээ

Бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ

Хүртээмжтэй байдал

98.5%

Улаанбаатар хотод үйл
ажиллагаа эрхэлж байна

Бодлого зохицуулалт

САЛБАРЫН ТӨЛӨВ

Улсын их хурлын 2020 оны 01 дүгээр сарын 17-ны өдрийн чуулганы нэгдсэн хуралдаанаар Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хууль, Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт орсноор ҮХЭХЗ-ын байгууллага нь Санхүүгийн зохицуулах хорооны хяналт, зохицуулалтад хамаарах болсон.

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2020 оны 4 дүгээр сарын 22-ны өдрийн хуралдаанаар анхны ҮХЭХЗ-ын байгууллагад тусгай зөвшөөрөл олгосон бөгөөд 2021 оны байдлаар нийт 248 ҮХЭХЗ-ын байгууллага тусгай зөвшөөрөлтэйгөөр үйл ажиллагаа эрхэлж байна.

Тусгай зөвшөөрөлтэй ҮХЭХЗ-ын байгууллагууд:

Брокер
269

Агент
1,367

Нэг ҮХЭХЗ-ын байгууллага дунджаар 1 брокер, 5 агенттай ажиллаж байна. Хамгийн олон агенттай ҮХЭХЗ-ын байгууллагын агентын тоо 105 байна.

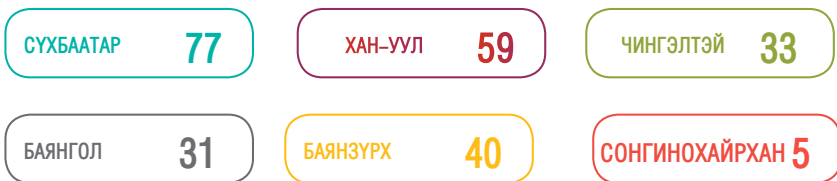

ХУВЬ НИЙЛҮҮЛСЭН ХӨРӨНГӨ

Тусгай зөвшөөрөлтэй ҮХЭХЗ-ын байгууллагуудын 366 хувьцаа эзэмшигчдийн нийт хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээ 20.6 тэрбум төгрөг байна.

ХҮРТЭЭМЖТЭЙ БАЙДАЛ

ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛТЭЙ ҮХЭХЗ-ЫН КОМПАНИУДЫН БАЙРШИЛ

БАЙРШИЛ

Нийт тусгай зөвшөөрөлтэй ҮХЭХЗ-ын байгууллагуудын 31.1 хувь нь Сүхбаатар, 23.8 хувь нь Хан-Уул, 13.3 хувь нь Чингэлтэй, 16.1 хувь нь Баянзүрх, 12.5 хувь нь Баянгол, 2 хувь нь Сонгинохайрхан дүүрэгт тус тус үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа бол хөдөө, орон нутагт 3 ҮХЭХЗ-ын байгууллага буюу 1.2 хувь нь үйл ажиллагаа эрхэлж байна.

БҮТЭЭГДЭХҮҮН, ҮЙЛЧИЛГЭЭ

ҮЛ ХӨДЛӨХ ЭД ХӨРӨНГӨ ЗУУЧЛАЛЫН БАЙГУУЛЛАГУУДЫН ТОО, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ТӨРЛӨӨР /ДАВХАРДСАН ТООГООР/

ШИГТГЭЭ

2021 онд ипотекийн зээл олголт 1.0 их наяд төгрөг давсан нь 2014 оноос хойших хамгийн өндөр үзүүлэлт болсон байна.

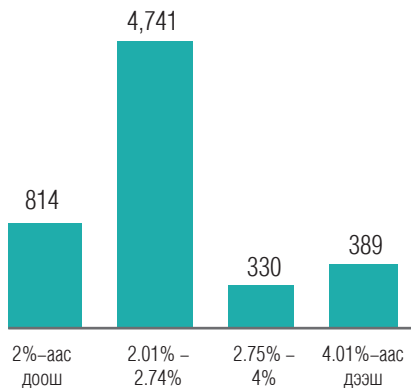
2022 онд ипотекийн зээлийн хөтөлбөрт нийт 700.0 орчим тэрбум төгрөг санхүүжүүлэхээр төлөвлөсөн байна.

Эх сурвалж: /Блүүмбэрг ТВ Монгол/

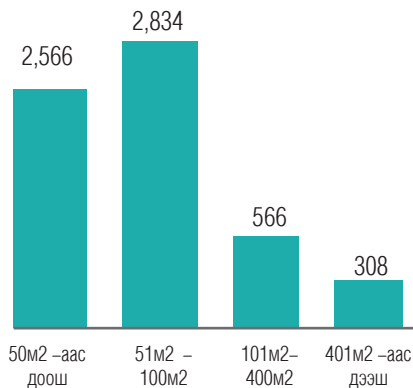
**ХУДАЛДАХ, ХУДАЛДАН АВАХ,
ШИЛЖҮҮЛЭХ ҮЙЛЧИЛГЭЭ**

Давхардсан тоогоор 2021 оны байдлаар ҮХЭХЗ-ын байгууллага нийт 6,274 хэлцлээр, 1,302.5 мянган м.кв талбай, 852.6 тэрбум төгрөгийн үнэ бүхий үл хөдлөх хөрөнгийг зуучлан худалдан, шилжүүлжээ.

Шимтгэлийн хувь
/Борлуулсан орон сууцны хэлцлээр/

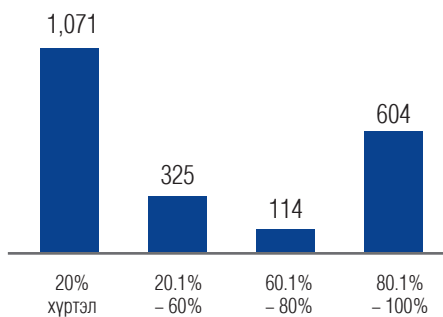
Талбайн хэмжээ
/Борлуулсан орон сууцны тоогоор/

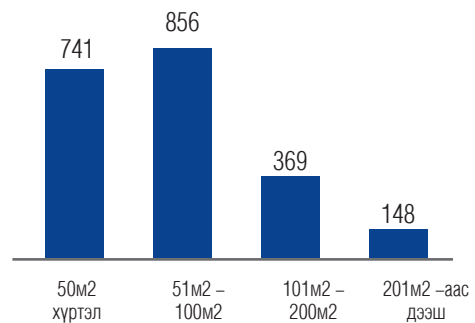
**ТҮРЭЭСЛЭХ, ТҮРЭЭСЛҮҮЛЭХ, ХӨЛСЛӨХ,
ХӨЛСЛҮҮЛЭХ ҮЙЛЧИЛГЭЭ**

Тайлант хугацаанд нийт 2,114 хэлцлээр 218.7 мянган м.кв талбай, 23.6 тэрбум төгрөгийн үнэ бүхий үл хөдлөх хөрөнгийг зуучлан хөлслүүлж, түрээслүүлжээ.

Шимтгэлийн хувь
/Түрээсэлсэн байрны хэлцлийн тоогоор/

Талбайн хэмжээ /Түрээсэлсэн байрны тоогоор/

Жич: Түрээсийн шимтгэл сарын түрээсийн дүнд нэг удаа суутгагдсан болно.

БОДЛОГО ЗОХИЦУУЛАЛТ

ХУУЛЬ, ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

- Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2021 оны 9 дүгээр сарын 08–ны өдрийн 363 дугаар тогтоолоор “Үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлалын байгууллагын үйл ажиллагаанд зайны болон газар дээрх хяналт шалгалт хийх журам”–ыг шинэчлэн баталсан.
- Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2021 оны 4 дүгээр сарын 14–ний өдрийн 152 тоот тогтоолоор “Үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлалын байгууллагын мэргэжлийн холбоонд тавигдах шаардлагыг тодорхойлох журам”–ыг баталлаа.
- Үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлалын байгууллагын үйл ажиллагааг зохицуулсан хуулийн төслийг дагаж гаргах дүрэм, журам, салбарын стратеги төлөвлөгөөг боловсруулах ажлын хүрээнд ажлын албаны даргын 2021 оны 11 дүгээр сарын 18–ны өдрийн №А/61 тушаалаар “Зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх баг”–тай гэрээ байгуулсан бөгөөд 2022–2025 онд тус салбарт стратеги төлөвлөгөөг боловсруулсан.
- Санхүүгийн зохицуулах хорооны даргын 2021 оны 8 дугаар сарын 26–ны өдрийн 214 дүгээр тушаалаар үл хөдлөх эд хөрөнгийн зуучлалын үйл ажиллагааны зохицуулалтын стратеги бодлого, хууль тогтоомж болон оролцогчдын үйл ажиллагааны дүрэм, журам, дагаж мөрдөх шалгуур үзүүлэлт, стандартыг боловсронгуй болгох, учирч болзошгүй эрсдэлээс зах зээлд оролцогчдыг хамгаалах чиг үүрэг бүхий ажлын хэсгийг байгуулан ажиллав.

ХУРАЛ, СЕМИНАР, УУЛЗАЛТ

- Тайлант онд ҮМҮЧЭТХЭАЭ болон ҮХХЗБ–ын оролцогчдод эрх олгох сургалтыг нийт 6 удаа зохион байгуулж, 378 оролцогчдыг хамруулсан.
- “Үл хөдлөх хөрөнгийн бизнес эрхлэгчдийн дээвэр нэгдсэн холбоо” ГҮТББ нь 2021 оны 3 дугаар сарын 15–ны өдөр байгуулагдсан бөгөөд тус холбоотой 2021 оны 5 дугаар сарын 20–ны өдрийн 09–16 тоот “Сургалт зохион байгуулах гэрээ”–г байгуулав.
- Цагдаагийн ерөнхий газрын Эрүүгийн цагдаагийн албаны Мөнгө угаах гэмт хэрэгтэй тэмцэх хэлтэстэй хамтраад Монгол Улсын Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлалын байгууллагын үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөлтэй 196 хуулийн этгээд, үнэт металл, үнэт чулууны эсхүл тэдгээрээр хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэгч 38 хуулийн этгээд болон 135 иргэнд “Зөвлөмж” хүргүүлсэн.

ГАДААД ХАМТЫН АЖИЛЛАГАА

- Дэлхийн банкны санхүүжилтээр Үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлалын үйл ажиллагааг зохицуулах тухай хуулийн төсөл боловсруулах зөвлөхийг сонгон шалгаруулж, 2021 оны 8 дугаар сарын 16–ны өдөр гэрээ байгуулсан.

ҮНЭТ МЕТАЛЛ, ҮНЭТ ЧУЛУУНЫ АРИЛЖАА ЭРХЛЭГЧДИЙН САЛБАР

Арилжаа эрхлэгчдийн тоо

40

Хуулийн этгээд

Салбарын төлөв

436

Иргэн

Худалдаж, худалдан
авсан үнэт металл

583.8

тэрбум төгрөг

Бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ

Хүртээмжтэй байдал

81.5%

Улаанбаатар хотод үйл
ажиллагаа эрхэлж байна

Бодлого зохицуулалт

САЛБАРЫН ТӨЛӨВ

ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛТЭЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЭРХЛЭГЧДИЙН ТОО:

Санхүүгийн зохицуулах хороо 2020 оны 5 дугаар сарын 06–ны өдрөөс үнэт металл, үнэт чулууны, эсхүл тэдгээрээр хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгож эхэлснээр 2021 оны байдлаар нийт 40 хуулийн этгээд, 436 иргэн тусгай зөвшөөрөлтэй үйл ажиллагаа явуулж байна.

ҮНЭТ МЕТАЛЛ, ҮНЭТ ЧУЛУУНЫ, ЭСХҮЛ
ТЭДГЭЭРЭЭР ХИЙСЭН ЭДЛЭЛИЙН
АРИЛЖАА ЭРХЛЭГЧ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭД

40

67

ҮНЭТ МЕТАЛЛ, ҮНЭТ ЧУЛУУНЫ, ЭСХҮЛ
ТЭДГЭЭРЭЭР ХИЙСЭН ЭДЛЭЛИЙН
АРИЛЖАА ЭРХЛЭГЧ

ҮНЭТ МЕТАЛЛ, ҮНЭТ ЧУЛУУНЫ АРИЛЖАА
ЭРХЛЭГЧИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЭРХЛЭГЧ
ИРГЭД

129

240

ҮНЭТ МЕТАЛЛ БОЛОН ҮНЭТ ЧУЛУУГААР
ХИЙСЭН ЭДЛЭЛИЙН АРИЛЖАА ЭРХЛЭГЧ
ИРГЭД

ХУВЬ НИЙЛҮҮЛСЭН ХӨРӨНГӨ

Тайлант онд тусгай зөвшөөрөлтэй 40 хуулийн этгээдийн 62 хувьцаа эзэмшигчдийн нийт хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээ 8.5 тэрбум төгрөг байна.

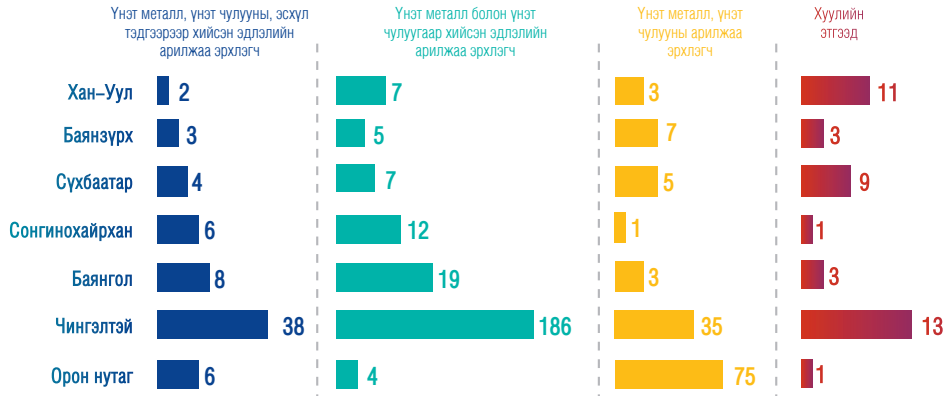
Тус салбарт үйл ажиллагаа эрхэлж буй нийт тусгай зөвшөөрөлтэй арилжаа эрхлэгчдийн 81.5 хувь нь Улаанбаатар хотод, үлдсэн 18.5 хувь нь хөдөө, орон нутагт үйл ажиллагаа эрхэлж байна.

Улаанбаатар хотод

81.5%

ХҮРТЭЭМЖТЭЙ БАЙДАЛ

ҮНЭТ МЕТАЛЛ БОЛОН ҮНЭТ ЧУЛУУНЫ, ЭСХҮЛ ТЭДГЭЭРЭЭР ХИЙСЭН ЭДЛЭЛИЙН АРИЛЖАА ЭРХЛЭГЧ /БАЙРШЛААР/

Үнэт металл, үнэт чулууны арилжаа эрхлэгчид ихэвчлэн хөдөө, орон нутагт, харин үнэт эдлэлийн арилжаа эрхлэгчид голчлон Улаанбаатар хотод үйл ажиллагаа эрхэлж байна. Тухайлбал үнэт металл, үнэт чулууны арилжаа эрхлэгчдийн 58.1 хувь нь хөдөө, орон нутаг, 41.9 хувь нь Улаанбаатар хотод үйл ажиллагаа явуулж байна.

ХӨДӨӨ, ОРОН НУТАГТ АРИЛЖАА ЭРХЛЭГЧИД

Үнэт металл, үнэт чулууны, эсхүл тэдгээрээр хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэгч

ӨМНӨГОВЬ 2
ДАРХАН-УУЛ 1
ГОВЬ-АЛТАЙ 2
ХЭНТИЙ 1

Үнэт металл болон үнэт чулуугаар хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэгч

ХОВД 2
ДАРХАН-УУЛ 2

Үнэт металл, үнэт чулууны арилжаа эрхлэгч

БАЯНХОНГОР 14
СЭЛЭНГЭ 21
ТӨВ 13
ДАРХАН-УУЛ 10
ГОВЬ-АЛТАЙ 3
ӨМНӨГОВЬ 6
УВС 2
ДОРНОГОВЬ 1
ӨВӨРХАНГАЙ 1
ХОВД 4

БҮТЭЭГДЭХҮҮН, ҮЙЛЧИЛГЭЭ

ХУДАЛДАЖ, ХУДАЛДАН АВСАН ҮНЭТ МЕТАЛЛЫН ДҮН

Тайлант онд 3.9 тонн алтыг 583.6 тэрбум төгрөгөөр худалдан авч, 4.4 тонн алтыг 694.2 тэрбум төгрөгөөр борлуулсан байна. Энэ нь өмнөх онтой харьцуулбал худалдан авсан алтны хэмжээ 20.5 хувиар, худалдсан алтны хэмжээ 31.1 хувиар буурсан байна.

ҮНЭТ МЕТАЛЛ ЭРХЛЭГЧИД БОЛОН ИРГЭД, АЖ АХУЙ НЭГЖ ХООРОНДЫН АРИЛЖАА

ХУДАЛДАЖ, ХУДАЛДАН АВСАН ҮНЭТ ЭДЛЭЛИЙН ДҮН

ХУДАЛДСАН ҮНИЙН ДҮН

Үнэт эдлэлийн борлуулалтын И-Баримтын мэдээгээр тайлант онд давхардсан тоогоор 301 үнэт металл болон үнэт чулуугаар хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэгч иргэн, хуулийн этгээд нь 8,961 харилцагчид 16,891 бүтээгдэхүүнийг 10.8 тэрбум төгрөгөөр худалдан борлуулсан байна.

БОДЛОГО ЗОХИЦУУЛАЛТ

ХУУЛЬ, ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

- Хуулийн төсөл боловсруулах хүрээнд нэр бүхий 5 улсын /Энэтхэг, Их Британи Умард Ирландын Нэгдсэн Хаант Улс, Сингапур, Канад, Арабын Нэгдсэн Эмират Улс/ эрх зүйн орчны судалгааг хийв.
- Санхүүгийн зохицуулах хорооны даргын 2021 оны 8 дугаар сарын 26–ны өдрийн 213 дугаар тушаалаар үнэт металл, үнэт чулууны, эсхүл тэдгээрээр хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэгчийн үйл ажиллагааны зохицуулалтын стратеги бодлого, хууль тогтоомж болон оролцогчдын үйл ажиллагааны дүрэм, журам, дагаж мөрдөх шалгуур үзүүлэлт, стандартыг боловсронгуй болгох, учирч болзошгүй эрсдэлээс зах зээлд оролцогчдыг хамгаалах чиг үүрэг бүхий ажлын хэсгийг байгуулан ажилласан.
- Үнэт металл, үнэт чулууны эсхүл тэдгээрээр хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэх үйл ажиллагааг зохицуулсан хуулийн төслийг дагаж гаргах дүрэм, журам, салбарын стратеги төлөвлөгөөг боловсруулах ажлын хүрээнд Санхүүгийн зохицуулах хорооны ажлын албаны даргын 2021 оны 11 дүгээр сарын 18–ны өдрийн №А/62 тушаалаар “Зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх баг”–тай гэрээ байгуулсан бөгөөд 2022–2025 онд тус салбарт хэрэгжүүлэх стратеги төлөвлөгөөг боловсруулсан.
- Үнэт металл, үнэт чулууны эсхүл тэдгээрээр хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэгчийн үйл ажиллагааг зохицуулсан хуулийн төслийн эхний хувилбарыг боловсруулсан.

ГАДААД ХАМТЫН АЖИЛЛАГАА

- Дэлхийн банкны санхүүжилтээр Үнэт металл, үнэт чулууны, эсхүл тэдгээрээр хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэгчийн үйл ажиллагааг зохицуулах тухай хуулийн төсөл боловсруулах зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх олон улсын зөвлөхийг сонгон шалгаруулж хамтран ажиллаж байна.

ХӨРӨНГИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ТООН МЭДЭЭЛЭЛ

Үзүүлэлтүүд	2019	2020	2021
Зах зээлийн үнэлгээ /тэрбум төгрөг/	2,693.1	3,029.7	5,982.9
ЗЗҮ/ДНБ	7.2%	8.2%	15.3%
Хөрвөх чадвар	5.0%	1.8%	5.1%
Хувьцааны арилжаа /тэрбум төгрөг/	133.7	53.9	304.9
Компанийн өрийн хэрэгслийн арилжаа /тэрбум төгрөг/	0.2	5.8	1,048.2
ЗГҮЦ–ны арилжаа /тэрбум төгрөг/	9.7	0.6	–
Хөрөнгө оруулалтын сан /тэрбум төгрөг/	–	5.1	56.8
ТОП–20 индекс	19,621.9	19,285.8	44,411.6
MSE А индекс	9,531.7	9,122.0	15,482.8
MSE Б индекс	7,950.7	7,581.1	12,202.6
ХК–ийн тоо	306	315	314
ҮЦК–ийн тоо	54	53	55
ХАА–н биржийн арилжааны дүн /тэрбум төгрөг/	705.1	488.7	792.7
МАРІХ	794,316.1	918,691.4	1,014,163.1

ДААТГАЛЫН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ТООН МЭДЭЭЛЭЛ

Үзүүлэлтүүд	2019	2020	2021
Нийт хөрөнгө /тэрбум төгрөг/	365.8	382.1	425.4
Даатгалын болон давхар даатгалын нийт хураамж /тэрбум төгрөг/	198.7	205.1	247.5
Нийт нөхөн төлбөр /тэрбум төгрөг/	65.5	59.8	68.9
Нөөц сан /тэрбум төгрөг/	165.5	173.5	193.7
Давхар даатгалын хураамж /тэрбум төгрөг/	57.3	66.8	84.4
Цэвэр ашиг /тэрбум төгрөг/	22.7	20.9	25.2
Мэргэжлийн оролцогчид:			
Ердийн даатгал	15	14	15
Урт хугацааны даатгал	1	1	1
Давхар даатгал	1	1	1
Даатгалын төлөөлөгч	2,520	2,473	2,403
Даатгалын зуучлагч	54	56	57
Хохирол үнэлэгч	27	25	25
Актуарч	30	32	36
Аудитор	144	145	144
Аудитын компани	44	45	44

БАНК БУС САНХҮҮГИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ТООН МЭДЭЭЛЭЛ

/Тэрбум төгрөг/

Үзүүлэлтүүд	2019	2020	2021
Нийт хөрөнгө	1,730.1	2,006.9	2,709.9
Эргэлтийн хөрөнгө	1,663.0	1,927.8	2,616.5
Мөнгөн хөрөнгө	364.0	491.5	429.7
Богино хугацаат хөрөнгө оруулалт	6.8	11.9	22.6
Нийт зээл	1,233.1	1,327.0	2,012.2
Хэвийн зээл	1,072.8	1,125.7	1,821.9
Хугацаа хэтэрсэн зээл	54.9	64.9	50.0
Чанаргүй зээл	105.4	136.4	140.2
Зээлийн эрсдэлийн сан	81.1	104.4	114.7
Өмчлөх бусад үл хөдлөх болон өмчлөх бусад хөрөнгө (цэврээр)	12.0	15.0	13.6
Эргэлтийн бус хөрөнгө	67.1	79.1	93.5
Нийт өр төлбөр	468.9	556.2	910.8
Итгэлцлийн үйлчилгээний өглөг	108.3	146.9	246.9
Дотоод, гадаадын банк, санхүүгийн байгууллагад төлөх өглөг	207.6	171.2	282.9
Төслийн зээлийн санхүүжилт	17.6	20.8	19.9
Эзэмшигчдийн өмч	1,261.2	1,450.7	1,799.1
Хоёрдогч өглөг	0.8	0.8	70.2
Хувьцаат капитал	927.0	1,017.7	1,114.1
Хуримтлагдсан ашиг	300.3	398.1	563.3
ББСБ-ын тоо	538	532	534
Үүнээс: УБ хот	463	455	451
Хөдөө, орон нутаг	75	77	83
Харилцагчдын тоо	2,348,014	2,844,782	4,820,624
Нийт орлого	352.9	408.8	521.3
Хүүгийн орлого	292.3	337.9	421.7
Хүүгийн бус орлого	53.9	62.2	87.0
Үндсэн бус үйл ажиллагааны орлого	6.8	8.5	12.5
Нийт зардал	212.8	254.0	311.3
Хүүгийн зардал	36.1	42.6	48.0
Хүүгийн бус зардал	118.0	148.0	193.5
Болзошгүй эрсдэлийн зардал	34.3	30.4	37.3
Үндсэн бус үйл ажиллагааны зардал	3.7	4.3	6.7
Цэвэр ашиг	140.2	154.8	210.0

ХАДГАЛАМЖ, ЗЭЭЛИЙН ХОРШООНЫ ТООН МЭДЭЭЛЭЛ

/Тэрбум төгрөг/

Үзүүлэлтүүд	2019	2020	2021
Нийт хөрөнгө	222.6	256.0	291.2
Эргэлтийн хөрөнгө	218.4	251.6	280.1
Мөнгөн хөрөнгө	57.6	77.7	61.3
Авлага	6.8	9.4	9.1
Эргэлтийн бус хөрөнгө	4.2	4.4	11.1
Үндсэн хөрөнгө /цэврээр/	4.0	4.1	3.9
Биет бус хөрөнгө	0.2	0.2	7.2
Хөрөнгө оруулалт ба бусад эргэлтийн бус хөрөнгө	0.0	0.0	0.0
Нийт зээл	156.7	167.6	213.4
Хэвийн зээл	143.3	154.7	202.1
Хугацаа хэтэрсэн зээл	7.3	5.5	3.9
Чанаргүй зээл	6.2	7.4	7.4
Өр төлбөр	179.7	206.5	227.3
Хадгаламж	55.8	182.2	203.6
Богино хугацаат зээл	3.8	3.0	6.4
Урт хугацаат өр төлбөр	5.5	5.9	2.2
Бусад богино хугацаат өр төлбөр	14.7	15.4	15.1
Өөрийн хөрөнгө	42.9	49.5	63.9
Гишүүдийн оруулсан хувь хөрөнгө	18.0	18.5	25.4
Хоршоологчдын өмч	24.7	30.7	38.4
Хуримтлагдсан орлого /алдагдал/	15.1	16.2	21.8
Нийт орлого	50.6	53.1	58.0
Хүүгийн орлого	48.4	50.5	54.2
Үйл ажиллагааны бусад орлого	1.0	1.0	1.3
Үйл ажиллагааны бус орлого	1.2	1.5	2.5
Нийт зарлага	41.5	43.9	47.2
Хүүгийн зардал	27.0	29.3	31.9
Болзошгүй эрсдэлийн сангийн зардал	2.1	2.1	2.0
Үйл ажиллагааны зардал	11.1	11.5	12.2
Үйл ажиллагааны бус зардал	0.1	0.1	0.3
Цэвэр орлого	9.2	9.2	10.7
ХЗХ–дын тоо	261	249	209
УБ ХЗХ–дын тоо	164	148	116
Орон нутаг ХЗХ–дын тоо	97	101	93
Гишүүдийн тоо /мянга/	71.0	72.7	75.4

ЗЭЭЛИЙН БАТЛАН ДААЛТЫН САН

/Тэрбум төгрөг/

ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД	2019	2020	2021
Нийт хөрөнгө	105.5	147.1	255.1
Батлан даалтын үлдэгдэл	63.4	66.3	85.4
Үүнээс: Хугацаа хэтэрсэн	3.4	2.7	1.3
Чанаргүй	8.4	11.9	11.3
Батлан даалт гаргасан зээлийн үлдэгдэл	121.3	127.0	167.1
Үүнээс: Хугацаа хэтэрсэн	3.1	4.6	2.8
Чанаргүй	18.7	22.5	24.3
Үндсэн үйл ажиллагааны орлого	4.9	8.3	10.6
Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	1.7	4.1	2.6
Үндсэн үйл ажиллагааны үр дүн	3.2	4.2	8.0
Олгосон батлан даалтын тоо	113	69	241
Олгосон батлан даалтын дүн	20.9	13.5	33.7
Үүнээс: Хөдөө аж ахуй	1.2	0.8	0.6
Үйлдвэрлэл	5.5	2.8	6.5
Бөөний болон жижиглэн худалдаа	4.8	5.7	19.7
Үйлчилгээ	9.4	4.2	6.9
Батлан даалт гаргасан дундаж хугацаа /сараар/	89.6	88.5	43.8
Батлан даалт авахаар ирүүлсэн хүсэлтийн тоо	193	128	334
Үүнээс: Зөвшөөрөгдсөн хүсэлтийн тоо	113	72	244

ҮЛ ХӨДЛӨХ ЭД ХӨРӨНГӨ ЗУУЧЛАЛЫН САЛБАРЫН ТООН МЭДЭЭЛЭЛ

ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД	2021.III	2021.IV
ҮХЭХЗ–ын байгууллагын тоо	227	248
Брокерын тоо	248	269
Агентын тоо	1,272	1,367
Худалдаж, худалдан авч, шилжүүлсэн ҮХХ–ийн талбайн хэмжээ /м.кв/	759,219.2	1,302,517.4
Худалдаж, худалдан авч, шилжүүлсэн ҮХХ–ийн үнэ	613,949,000.7	852,646,134.5
Түрээслүүлж, түрээсэлж, хөлслүүлж, хөлсөлсөн ҮХХ–ийн талбайн хэмжээ /м.кв/	164,438.8	218,652.4
Түрээслүүлж, түрээсэлж, хөлслүүлж, хөлсөлсөн ҮХХ–ийн үнэ	13,332,328.1	23,564,922.7

ҮНЭТ МЕТАЛЛ, ҮНЭТ ЧУЛУУНЫ АРИЛЖАА ЭРХЛЭГЧДИЙН САЛБАРЫН ТООН МЭДЭЭЛЭЛ

ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД	2021.III	2021.IV
Тусгай зөвшөөрөлтэй хуулийн этгээдийн тоо	39	40
Үнэт металл, үнэт чулууны, эсхүл тэдгээрээр хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэгчдийн тоо	65	67
Үнэт металл болон үнэт чулуугаар хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэгч иргэдийн тоо	235	240
Үнэт металл, үнэт чулууны арилжаа эрхлэгчийн үйл ажиллагаа эрхлэгч иргэдийн тоо	125	129
Худалдан авсан үнэт металлын бохир жин /грамм/	2,563,936.0	3,965,651.9
Худалдан авсан үнэт металлын нийт үнэ	404,152,102,899.0	583,892,349,557.3
Худалдсан үнэт металлын бохир жин /грамм/	3,011,461.2	4,465,898.8
Худалдсан үнэт металлын нийт үнэ	464,168,985,857.9	694,444,594,444.7
Худалдан авсан эдлэлийн нийт үнэ	–	–
Худалдсан эдлэлийн нийт үнэ	5,623,521,364.1	10,879,157,956.0

Засгийн газрын IV байр, Бага тойруу-3, Чингэлтэй дүүрэг,
Улаанбаатар хот, Монгол Улс 15160

+976-51-264444

press@frc.mn

www.frc.mn

Санхүүгийн зохицуулах хороо

@FRC_of_Mongolia